Ist. ling. ital.

6
4-c
34
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
2 A
6
6-4-c-34

B I 6 – 1024

6 2 —

DE LATINITATE MEDIÆ ET INFIMÆ Ætatis

LIBER,

SIVE

ANTIBARBARUS,

Recognitus tertium & innumeris locis auctus

a

CHRISTOPHORO CELLARIO.

BIBLIOTECA
VITTORIO EMANUELE

Ienæ 1700. & iterum Panormi apud Didacum Bua 1707.

Superiorum permiſſu.

CHRISTOPHORVS

CELLARIVS

LECTORI BENEVOLO S.

TErtium nunc prodit hic barbariſmis oppoſitus libellus, in cujus ſecundam editionem, ante hos XIII. annos factam ægre conſentiebam. Poſtquam enim curis ſecundis tractaveram non nulla vitiis, eaſdem ſufficere credebam, quæ meas de latinitate cogitationes cō-muni uſui ſervarent, etiam prior libellus nunquam deinceps renovaretur. Sed

aliter bibliopolæ viſū fuit, qui iſtius quoque iteratio-nem, tanquam à multis expetitam, ut impetraret, me rogare non deſtitit. Ad tertiam editionem me non minus difficilem habuit, nondum ſuperioris conſilii oblitum, ut per recognitas interea poſteriores curas libellus ille, cui plenior, &, ut mihi videbatur, accuratior ſucceſſiſſet, ſenſim, diſtractis exemplaribus, aboleretur. Rurſus vir integerrimus, qui ſumtum fecit, me etiam atque etiam rogavit, ut libellum

hunc juventuti non inutilem, & in uſum multorũ, qui de formanda illa merentur, non ſine fructu aliquo receptum, denuo refingi, & ulteriori uſui cõmitti non repugnarem. Ceſſi deſiderio ejus, & librum retractare cœpi, multis locis auxi, deletis nonnullis meliora ſubſtitui: ſed ita tamen tẽperavi omnia, ut formam is priſtinam retineret, nec turbaret illos, qui prius vulgatis aſſidua tractatione adſueti forſan fuerunt. Cetera, quæ reformari, aut augeri etiam po-

poterant, aliunde velim, ſi opus eſt, lector benevole, petas, in quo tibi non deerunt Poſteriores meæ Curæ, nec quæ jam una prodit, Appendicis ad illas, ſive ut alio nunc ſe titulo ſiſtit, Obſervationum ſingularium circa Latinam linguam, Diſcuſſio. Ibi invenies omnia, quæ adhuc diſputata in hoc argumento fuere, cum ſententiarum quoq; & rationum utriuſque partis non levi penſitatione: Tironibus ſufficerent, quæ parvis his rudimentis cõprehendun-

tur, in quibus ſi rigidiora quædam ineſſe tibi videntur, conſideres quæſo, me illi ætati ea compoſuiſſe, cui nihil ſalubrius ad purā Latinitatem eſt, quam anguſtiore ſpatio contineri. Dies poſtea & creſcens judicium utique laxabit, ſi quæ conſtrictiora initio fuerunt: non autem primę ætatis licentia corrigi, & in lineam, quam tranſiliit, revocari vel præceptis, vel exemplis facile poteſt. Vale.

DE

AVCTORIBVS

LINGUÆ LATINÆ.

Quatuor Linguæ Latinæ ætates, earumque Scriptores, & quidem

I. AVREA.

A Bello Punico II. ad extremos uſque Auguſti annos, id eſt, ab Anno V. C. 536. ad Ann. 767. ſiue ad Ann. Chriſti 14.

Quâ cæteri, qui conſecutis ſeculis literatorum & eloquentiæ laude polluerunt, homines Romæ quàm puriſſimè, emendatiſſimè, atq; eloquentiſſimè loqui & ſcribere ſolitos, fatentur.

Hujus ætatis Scriptores ejus ſunt notæ, ut ad eorum ſcripta,

† tan-

tanquam ad obruſſam puritatis & elegantiæ latinæ omnium poſteriorum oratione exigere debeamus.

Sunt autem ſequentes.

1 Cæcilius.
2 Pacuvius.
3 Atilius.
4 Ennius.
5 Lucilius.
6 Nævius.
7 Accius.
8 Cato.
9 Lucretius.
10 Plautus.
11 Terentius.
12 Varro.
13 Cicero.
14 Cęſar, *cui adjungendus A. Hirtius.*
15 Cornel. Nepos.
16 Virgilius.
17 Horatius.
18 Catullus.
19 Tibullus.
20 Propertius.
21 Livius.
22 Ovidius.
23 Salluſtius.
24 Vitruvius.
25 D. Laberius.
26 P. Syrus.
27 Cornel. Severus.
28 Manilius.
29 Gratius.
30 Pedo Albinovanus.

31 Hy-

31 Hyginus. 32 Germanicus.

Horum Scriptorum *Tres priores* poſteriorum judicio minimè latinè locuti ſunt, & cum *Quinque* ſequentibus hîc non aliter locum inveniunt, quàm inter uſitatam vulgò monetam, antiqua numiſmata, quibus ab annorum numerô plus accedit venerationis, quàm à nobilitate metalli: horum enim dictio aurum quidem eſt, ſed quod multum ſcoriæ & purgamenti admiſſum habet. Vnde eos quidam auream ætatem anteceſſiſſe dicunt: alii verò eidem inſerunt. *Vid. Borrich. Analect.*

II. ARGENTEA ÆTAS.

Ab obitu Auguſti ad Trajani exceſſum, ideſt, ab Anno Chr. 14. ad Ann. 117.

Lingua latina ſtatim ab Oct. Auguſti obitu cœpit nonnihil à priſtinâ majeſtate degenerare: cæterum & hæc ætas ſubvenire nobis debet, quę non ſolùm compenſat, ſi qui libri ſuperioris ævi interierunt, ſed ſubinde etiam, ut fieri ſolet ſucceſſu temporum, nova verba non minus eleganter tamen & ſuffragio populi Romani formata, ſuperaddit.

Scriptores hujus ætatis ſunt.

1 Curtius.
2 Vellejus Paterculus.
3 Valerius Maximus.
4 Corn. Celſus
5 Phædrus.
6 Seneca, *Philo-*

loſophus, Rhetor Tragicus.

7 Perſius.

8 Lucanus.

9 Aſconius Pedianus.

10 Columella.

11 Palladius.

12 Pomponius Mela.

13 Petronius Arbiter.

14 Quintilianus.

15 Plinius uterque.

16 Juvenalis.

17 Juſtinus.

18 Suetonius.

19 Tacitus.

20 Florus.

21 Statius.

22 Valer. Flaccus.

23 Silius Italicus.

24 Martialis.

25 Gellius.

26 Scribonius Largus.

27 Æmilius Macer.

28 Frontin. *de Stratag. Aquæduct. & Colon.*

29 Terentianus Maurus.

30 Sulpitius.

III. ÆNEA ÆTAS.

A Trajani obitu, hoc eſt, ab anno Chriſti 117. ad Romam à Gothis captam, ſive ad annum Chriſti 410.

Hìc demum non feneſtra, ſed Ianua, barbariei aperta eſt, & utcunque poſtea Gothici generis Reges inſtaurare caſtimoniam latinæ linguæ conati ſint, de quo *Borrichius in Cogitation.*: neglectis tamen ſtudiis, & barbarorum moribus aſſumptis, ipſa defecta eſt latinitas, & gratiam tandem penè omnem exuit. Latinitas igitur hujus ætatis non quidem eſt optima, neque magnoperè cultoribus linguæ commendanda; nec tamen ejuſmodi, ut cum ſordidis abiicienda ſit, aut in barbarorum inſulas deportanda, cùm hoc quoque tempus

pus ingenia tulerit, quæ doctrinæ laude creverunt, & hodieque apud eruditos in honore aliquo & pretio ſunt.

Scriptores hujus ætatis diverſi generis ſunt, alii in fingendis, componendis, flectendis vocibus & dictione audaciores, alii magis moderati: ex quibus præſtantiſſimi ſemper illi, qui ſe ingenio ſeculi aurei quàm familiariſſimè accommodavere, *Borrich. in Cogitation.*

Sunt autem fere ſequentes:

1 Apicius Cælius.
2 Dyctis Cretenſis.
3 Solinus.
4 Apulejus.
5 Tertullianus
6 Arnobius.
7 Marcellinus.
8 Simmachus.
9 Vegetius.
10 Firmicus.
11 Lactantius.
12 Minucius felix.
13 Cyprianus.

14

14 Macrobius.
15 Ulpianus, & Veteres Iĉti.
16 Cenſorinus.
17 Spartianus.
18 Lampridius
19 Capitolinus.
20 Trebell.Poll.
21 Vulcatius.
22 Vopiſcus.
23 Seren.Samonicus.
24 Hilarius.
25 Prudentius.
26 Iuvencus.
27 Rhemn.Fannius.
28 Marius Victorinus.
29 Claudianus.
30 Auſonius.
31 Avienus.
32 Iul.obſequẽs
33 Aurel.Victor
34 Servius.
35 Calphurnius
36 Nemeſianus.
37 Paneg. veteres v. g.
Latinus Pacatus.
Nazarius.
Mamertinus.
Eumenius&c.
38 Frontinus *de militari.*
39 Ambroſius.
40 Hieronym.

Hieronymum tamen cum Ambroſio, præter *Scioppium, aliiquidã* ad ferream ætatẽ reiiciunt. *Vid. Andr. Borrich. Append. p.*15.

Hi

Hi ferè ſunt Scriptores, ad æneam ætatem referri ſoliti, de quibus, ut ſupradictum, notandum eſt, quo quiſque genium majeſtatemque Tulliani qui proprius inſpexerit amaveritque tenerius, hoc præ cæteris æſtimandum eſſe: neque enim ſtrictè annorum, à ſeculis melioribus magis minuſque recedentium, ſpatio auctores metiendi, ſed & ingenii magnitudine, vocum ſelectarum uſu cultaque dictionis; dum tamen meminerimus, plus eos ad eruditionem, quàm ad faciendam phraſin, id eſt, eloquentiæ corpus (ut Fabius ait) opis afferre poſſe. *Vid. Borrich. in cogitation.* Sciopp. Iud. de ſtyl. p. 37.

IV.

partim, partim Figlina.

A Seculo V. uſque ad inſtauratas literas.

Hac ætate quicquid novè cõfictum eſt, barbaris jam per omnia graſſantibus, barbarum haud dubiè æſtimandum erit, quod de ætate ænea timidè pronunciandum, movente ſe adhuc vivaciter Romana Rep. *Amarem*, inquit Borrichius in Cogitation. *potiùs vocem Semibarbari* (ut Svetonius loquitur) *in quiſbuſdam æneæ ætatis Scriptoribus*. In hâc ultimâ nihil adeo eſt, quod inviſum illud barbariei titulum excludat.

Scriptores huius ætatis, quorum multi initio ejus, hoc eſt, ſeculo quinto, latinè & non inelegan-

leganter ſcripſerunt, ſi paucas quaſdam maculas excipias;

Sunt ferè ſequentes.

Sec. 5.

Auguſtinus.

SulpiciusSeverus

Proba Falconia.

Oroſius.

Proſper Aquitanicus.

Sedulius.

Rutilius Numãtianus.

Sidonius Apollinaris.

Salvianus.

Sec. 6.

Boëthius.

Fulgentius.

Alcinus Avitus.

Caſſiodorus.

Priſcianus.

Ennodius.

Martianus Capella.

Juſtinianus.

Gregorius Turonenſis.

Gregorius Magnus.

Venantius Fortunatus.

Corippus Africanus.

Amator.

Eugenius.

Secul. 7.

Isidorus Hiſpalenſis.

Secul. 8.

Beda.

Flac-

Flaccus Alcuinus, ſeu Albinus.
Paulus Varnefridus.
Eginbardus.

Sec. 9.

Rabanus.
Strabus Gallus.
Anaſtaſius.
Ado Viennenſis.
Aimonius.

Sec. 10.

Odo.

Sec. 11.

Haymo.
Luitprandus.
Radulphus.
Hermannus Cõtractus.
Lãbertus Aſchaffenburgenſis.
Guntherus.

Secul. 12.

Sigebertus.
Joh. Sariſburienſis.
Otto Friſigenſis.
Saxo Grammaticus.

Secul. 13.

Phil. Gualterus.
Conradus Abb. Vrſp.
Matthæus Pariſienſis.
Vincentius Bellovacenſis,
Martinus Polon.
Albertus M.
Thomas Aquin.
Bonaventura.

Sec. 14.

Ioh. Scotus.
Alanus *de Inſulis.*
Robertus Beſtonus.
Gualtherus Burleus. &c.

NO-

NOTITIA TYPOGRAPHORUM CELEBRIUM,

Ex Cl. Almeloveenio de Stephanorum vitis, & Bailletti libro, qui inſcribitur : *Jugemens des principaux Imprimeurs*, collecta, alphabeticoq; ordine digeſta.

Joh. Amerbachius. *Baſileæ.*
Jodochus Badius Aſcēſiut. *Pariſiis* (*obiit* 1526.)
* Libri impreſſi *Auguſtæ Vindel.* ad inſigne pinus.
Dominicus Baſanus, *Venetus. Romæ* ſub Sixto V.
Balthaſſar Bellerus. *Duaci.*
Joh. Bellerus. *Antuerpiæ* (ob. 1595)
Lud. Billænius. *Pariſiis.* (ob. 1681)
* Guilelmus Blaeu. *Amſtelodami.* (ob. 1623.) † Joh.

Joh. Janſonius Guilelmi F. *ibidem*.Jodocus Janſonius. &c.

* Daniel Bombergius Antuerpienſis. *Venetiis.*

Grauvinus Calenus. *Coloniæ.*

Joh. Camuſatus. *Pariſiis.* Typographus Academiæ Gall.

Mathernus Cholinus. *Coloniæ.*

Jac. Chovet. *Genevæ.*

* Simon Colineus, Roberti Stephani ſenioris Vitricus.*Pariſiis*

* HieronymusCommelinus,Gallus, *Heindelbergiæ.* (ob. 1597.) Ejuſdem ſunt libri editi ex *Officina Sanct Andreana.*

Chriſtoph. Corvinus. *Herbornæ.*

* Sebaſtianus Cramoiſy. *Pariſiis.* Typograhus Regius.

Gabriel Cramoiſy. Sebaſt.Mabre Cramoiſy &c. *Ibid.*

Andreas Cratander. *Baſileæ.*

Joh. Criſpinus. *Genevæ.*

Stephanus Doletus. *Lugduni.* (cõbuſtus Pariſ. 1545.)

Bonaventura(   )
Abraham (Elzevirius) *Amſtelod.*
Ludovicus (   ) *et Lug. Bat.*
* Daniel Elzevirius (ob. A. 1680.)
Nicolaus Epiſcopius, Joh. Forbennii Gener. *Baſileæ.*
Frelonius. *Lugduni.*
Andreas Friſius. *Amſterodami.* (ob. 1681.)
* Ioh. Frobenius. *Baſileæ.* (obiit 1527.)
Hieronymus Frobenius, Iohannis F. *Ibidem.*
Hubertus Golzius. *Pariſ.* (obiit 1583.)
Sebaſtianus Griphius. *Lugduni.* (ob. 1556.)
Antonius Griphius. *Ibidem.*
Bernardus Gualterus. *Coloniæ.*
Joh. Gymnicus *Coloniæ.*
Franciſcus Hackius. *Lugd. Bat.*
Petrus Henningus. *Coloniæ.*
Joh. Hervagius. *Baſileæ.*
Antonius Hierat. *Coloniæ.*

Gotfridus Hittorpius. *Coloniæ.*
Nic. Jenſon, ſive Janſoniſus Gallus. *Venetiis* circiter A. 1486.
* Philippus Junta. *Florentiæ.*
* Bernardus Junta. *Venetiis.*
Joh. Kinchius. *Coloniæ.*
Joh. Maire. *Lud. Bat.*
* Aldus Pius Manutius, Romanus. *Venetiis.* (ob. 1516.)
Paulus Manutius Aldi F. *Venetiis.* (ob. 1574.) Romam vocatus à Pio IV.
Aldus Manutius Pauli F. *Venetiis*, & denique *Romæ.* (ob. 1597.) ſub Siſto IV. Romam ſe contulit; Typographiæ Vaticanæ ſub Clemente VIII. Rector.
Simon de Milanges. *Burdegalæ.*
Guil. Morellus. *Pariſiis.* (ob. 1564.) Typographus Regius, & Gr. L. Profeſſor.
Joh. Morellus, Guilemi Frater. *Ibidem.*
* Federicus Morellus, *Vaſcovani* Ge-

Gener, Pater Friderici Profeſ-
ſoris Regii. *Ibidem*. Typographus Regius.

Claudius Morellus. *Ibidem* typographus Regius.

Joh. Moretus., Plantini Gener. *Antuerpiæ* & Lugduni Bat. (obiit 1610)

Balthaſ. Moretus. *Ibid.* (ob. 1641)

Arnoldus Mylius. *Coloniæ*.

Hermannus Mylius. *Ibidem*.

Sebaſtianus Nivellus. *Pariſiis*.

Nutius. *Antuerpiæ*.

* Johannes Oporinus. *Baſileæ*. (obiit 1568) Profeſſor Gr. L.

* Mamertus Patiſſonius, Rob Stephani filii ſocius, cujus poſtea typographiam accepit. *Pariſiis*

Henricus Petri. *Baſileæ*.

* Chriſtophorus Plantinus. *Antuerpiæ & Lug. Bat.* (ob. 1598)

Petrus Quentel. *Coloniæ*.

* Franciſcus Raphelengius. *Antuerpiæ & Lug. Batav.* (ob. 1597)

Lud.

Lud. Regius. *Baſileæ.*
Rutgerus Reſcius. *Lov.*(ob.1545)
Alexis Rodekius. *Cracoviæ & Racoviæ.*
Guil. Rovillius. *Lugduni.*
* Libri inipreſſi in *Theatro Sheldoniano.* Oxonii.
Henricus Stephanus. *Pariſiis.* (obiit 1519)
* Robertus; Stephanus Henrici F. *Badii*, Aſcenſii gener. *Ibidem* (ob.1559)typographusRegius
Carolus & Franciſcus Stephani, Roberti fratres, ex quibus Carolus typographus Regius. *Ibidem.*
* Henricus Stephanus Roberti F. *Pariſiis & Genevæ.* (obiit 1590.) Hic typographorum doctiſſimus Wecheliis *Francofurtum* vendidit partem ſuorum characterum.
* Robertus Stephanus, Henrici frater a patre Roberto here-

di-

ditate excluſus quod, Pontificiæ religioni nuncium mittere nollet. *Pariſiis* (obiit 1588) typographus Regius.

Paulus Stephanus Henr. F. *Genevæ*.

Franciſcus Stephanus. *Ibidem*.

Robertus Stephanus Roberti F. *Pariſiis* (ab A. 1589. ad. 1628.)

Antonius Stephanus Pauli F. *Ibidem*. typographus Regius.

Iacobus Stoer. *Genevæ*

Gothofredus Thory. *Pariſiis* ſub Ludovico XII.

Ioh. Ludovicus Tiletanus. *Ibidē*.

Ioh. Tornæſius. *Lugduni*.

Antonius & Samuel Tornæſii. *Ibidem & Genevæ*

* Adrianus Turnebus. *Pariſiis*. (obiit 1565.) Typographus Regius; & Gr. L. Profeſſor.

* Michael Vaſcovanus. Rob. Stephani Socius. *Pariſiis*.

Euſtachius Vignon. *Genevæ*.

Antonius Vitreus. *Pariſiis*. Typo-

pographus Regius.

Adrian. Ulacq. *Hagæ Comitis.*

* Erneſtus Voegelinus. *Lipſiæ*

Chriſtianus Wechelius. *Pariſiis*, & deniq; *Fracofurti*, quo cõceſſerat propter nuptias Pariſinas.

* Andreas Wechelius. *Pariſiis.*

Wecheliani hæredes. *Francofurti.* & *Hanoviæ.*

Hîs non immeritò adjungendus eſt Gabriel Giolito de'Ferrari; tantæ enim exiſtimationis excudit Codices; quos ut emerent eruditi Viri, in illius officina impreſſos vidiſſe ſatis habent. Vixit circa Ann. 1570. *Venetiis.*

*Qui aſteriſcô * notantur præ cæteris laudem & gloriam in libris emẽdatè ad Msstos Codices ac luculẽter imprimendis ſunt conſecuti.*

FINIS.

IMMERITO DAMNATA.

[Aſteriſco notata ſunt poſterioris ævi, nec ceteris æquiparanda]

Acceptum ferre *Val. Max.* 2.7.2. *Senec. Ep.* 78.

* additicius *D. lege* 98. §. 1. *de Verb. ſignif.*

adoleſcētiari *Varr. apud Nonium.*

* adverſitas *Plin.* 11.

aliquatenus *Mela* 1.2. *Columell.* 4.3.

allevamentum *Cic. pro Sulla c.* 23.

alta voce *Catull. carm.* 43. *Senec. Troad.* 197.

* beſtialis *Prudent. Cathem.* 7. *v.* 153.

cardinalis (Adiect.) *Vitruv.* 4. 6.

circũacto anno *Liv.* 6. 1. & 9. 1[illegible].

clamoſe *Quintil.* 11. 3.

coacte *Gell.* 10. 11. & 19. 2.

coæqualis *Columell.* 8. 14. & *Petron.*

* coætaneus *Apulei.* 8. *Tertul. adv. Valentinian. c.* 16.

* coævus *Prudent, Cathem.* 12. *v.* 137.

cōciliare aliqua *Cic. Roſc. Am.* 22.
confugium *Ovid.* 4. *Triſt.* 5. *Stat.* 11. *Thebaid.* 504.
conſiliari *Cæſ.* 1. *Civ.* 19. *Horat.* 3. *Oda* 3.
* conſiſtorium *Ammian.* 14. 22. *Auſon. Gratiano.*
cōſortium *Celſ.* 7. 27. *Senec. Ep.* 90.
conteintus Subſt. *Cæſ.* 2. *Gall.* 30. *Liv.* 6. 21.
contrariò *Nepos Eumen.* 1. 5. *Cic. Univerſ.* 12.
converſari cum quo, *Colum.* 9. 11. *Senec. Ep.* 41.
Cicero pro verbo habet ſimplex *verſari cum quo*, Catil. 1. c. 5. pro Nomine *converſatio*, (quod Plinii eſt 10. 33. & Senecæ Tranquill.) *conſuetudo* 13. Epiſt. 33. Ovid. 2. Pont. 5. v. 7. *uſus.*
damnum pati *Liv.* 22. 41. *Senec.* 1. *de Ira* 2. *Lucan.* 8. *v.* 750.
deficior, defectus a um *Ovid. Heroid.* 5. *v.* 150. & 9. *Metam.* 154.

* de-

* deprædari *D. l. 6. de negot. geſt.*
dormitorium *Plin.* 30. 6.
exacte, exactius *Mela* 1.4. *Gell.* 1.3.
explantare *Columella* 4. 14.
evaginare *Iuſtin.* 1. 9.
facere bellum *Cic. Mil.* 23.
favorabiliter *Quintil.* 4. 3.
ficticius *Plin.* 23. 1.
* figmentum *Gell.* 5. 12. *Apul.* 4. *Metam.*
fœmininus *Plin.* 24. 16. *Quintil.* 1. 4.
hodieque *Liv.* 1. 27.
hortamentum *Salluſt. Jug.* 98. *Silius* 5. 152.
hortulanus *Apulei* 9.
hypocauſtum *Vitruv.* 5. 10. *Plin.* 2. *Epiſt.* 15.
* ignomioſe *Arnob.* 4. *Eutr.* 4. 10.
immaculatus *Lucan.* 2. *extr.*
impatienter *Plin.* 2. *Epiſt.* 7.
impatienria *Plin.* 9. 16. *ſed addito Genitivo. vide p.* 154.
imperfecte *Gell.* 2. 8.
* impiiſſimus *Auſon. Gratiano.*

implere legem *Ovid. 3. Amor 1. v. 30.*

* Rara hæc phraſis Latinis. Cave ergo, ne frequentiori uſu eccleſiæ potius, quam Latii ſermonem imitatus videaris.

imprecatio *Plin. 5. 8. Senec. Beneſ. 6. 35.*

inanimatus *Cic. 3. Nat. Deor. c. 16.*

injungere quid cui *Brutus Ciceroni 11. Epiſt. 13. Liv. 3. 35. Colum. 11. 1.*

inordinate *Celſ. 3. 3. extr.*

* inordinatio *Apulei. Aſclep.*

inſalutatus *Virg. Aen. 9. 289.*

intelligibilis *Seneca Epiſt. 124.*

internus *Seneca Quæſt. Nat. 6. 24. & 27. Plin. 2. 68. & forſan ipſe Cic. Univerſ. 16.*

inverecunde *Senec. Epiſt. 114.*

irrationabilis *Celſ. præf. 1. Quintil. Declam. 9.*

* irrationalis *Senec. Epiſt. 71. niſi forſan philoſophicum fuit. vid. pag. 130.*

La-

Lacticinium *Apicius* 7. 11.

* *licite, Oroſ.* 6. 20.

* licitò *Solin. c.* 11. (*aliis* 16.)

ligatura *Pallad.* 1. 6.

linea *pro* verſu *Apulei.* 3. *Philoſ. Plat.*

litteratura *pro* eruditione *Giſanius Obſerv. L. L. p.* 129. *vocat* verbum novum. *At ſic uſus eſt Cicero Phil.* 2. *cap.* 45.

manifeſtare *Ovid.* 13. *Metam.* 106.

memini *ſequente* Præterito. *Cic. Roſc. Am. cap.* 42. *&* *lib.* 13. *Epiſt.* 72.

* nigredo *Apul.* 2. *Metam.*

noviſſimus *Cic. Roſc. Com. cap.* 11. *Cæſ. Gall.* 1. 23.

noviſſime *Plancus Ciceroni* 10. *Ep.* 24. *& Fl. Caper & Valer. Antias apud Chariſium.*

nutricius *Cæſar* 3. *Civ. extr. & Adiect. Colum.* 3. 13.

obiter *Aug. Cæſar apud Chariſ. Item Plin. præfat. Hiſt. Nat.* ut

obiter caveam. *& lib.* 18. *c.* 10. major pars utitur rotis quas aqua verſet. obiter & molat. *Add. Seneca* 3. *de Ira cap.* 1.

oblivioni dare, tradere, *Liv.* 1. 31.

obnixe rogare *Seneca Epiſt.* 35.

* penultimus *Gell.* 4. 7. *videtur grammaticum eſſe.*

piiſſimus *Senec. Controv.* 27: *Curt.* 9. 6. *add. infra pag.* 152.

pluries *Cæſar.* 1. *Civ.* 79.

pœnitendus *Liv.* 1. 35. *Valer. Max.* 5. 1. *Seneca Epiſt.* 23.

* populo[s]us *Apulei* 8. *Solin.* 65. *Prudent. XVIII. Martyr. v.* 61.

potentatus *Cæſar.* 1. *Gall.* 31. *Liv.* 26. 38.

præſentaneus *i. e.* efficax, *Car. du Freſne Marcello Empirico*, *& Deſiderio Epiſcopo vindicat. Antiquius eſt. Plin.* 20. 2. præſentaneum remedium; *Seneca Ep.* 95. boletus: *Suet. Ner.* 33. venenum.

præ-

prævalere *Liv. præfat. Operis.*
proximare *Cic. 2. Nat.Deor. c.44.*
* puritas *Pallad.* 11: 14.
revolutio *Auguſtin. C. D.* 22. 12. *quod quum jam tertia editione abſolutus prope liber eſſet, inveni: Vid. pag.* 93.
rorulentus *Plin.* 18. 31. *& Columell.* 5. 6.
ſaggittare *Curt.* 7. 5. *Juſtin.*41.2.
ſalvator *Inſcriptio Trajano. vid. Cur. Poſter.*
ſapidus *Apicius 6.* 4. *Apulei.* 2. *Metam.*
ſenſus,*de verborũ ſentẽtia, Phædrus* 4. *Fab.*4.*Senec.* 4. *Controv.* 24.
ſolſtitium hibernum,*Columell.*7.3. *ceteri fere omnes non niſi unum ſolſtitium agnoſunt.vid. Cur Poſt.*
ſomnolentus *Apul.*1.*Metam. extr. Solin.* 33.
ſpontaneus *Senec. Epiſt.* 121.
* ſternutatio *Scribon. Larg. comp:* 10. *& Apul.* 9.

ſubaudire *Aſcon. Præt. Urb.*

* ſubjugare *Aſcon c. l. ſi ſalva ſcriptura: ceteri auctores ſunt ævi poſterioris.*

* ſummitas *Pallad.* 1. 11.

ſuperciliofus *Seneca Epiſt.* 123.

ſuperfluus *Plin. Panegyr.* 82.

* ſuppedaneum *Inſcript. Grut. vid. Borrich.*

ſuſtentaculum *Tacit.* 2. *Hiſt.* 28.

tranſmutatio *Quintilian.* 1. 5.

truncare *Livius* 31. 30.

tirocinium *Plin.* 7. 52. *Gell.* 16. 7.

* uniformis *Macrob.* 7. *Saturninus* 4. & 5.

* unire *philoſophicum*, Senec. 2. *Quæſt. Nat.* 2.

voluptuoſus *Quintil. Declam.* 260. *Plin.* 3. *Epiſt.* 19.

voracitas *Plin.* 2. 107. *Apul.* 7. *extr. Eutrop.* 7. 12.

vulgariter *Plin.* 8. 7. *Ciceronis locus incertior eſt. vide p.* 149.

DE

DE VITIIS SERMONIS LATINI DIATRIBE.

CAPUT I.

De Vocibus nullius aut obſcuræ auctoritatis.

COnjungo, quæ nullam auctoritatem habent, utpote barbaris ſeculis in linguã introducta; & quæ habent quidem ſuos auctores, antequam Romana lingua expiravit, ſed, quod ad illum pertinet, ſubobſcuros & in claſſicorum cenſu minime ſcribendos. Etenim, quæ hu-

hujus ordinis ſunt, difficulter diſtinguuntur, quod ſæpe vocem, quæ barbara putatur, apud ævi ſemibarbati ſcriptorem latitaſſe reperitur. In hac itaque claſſe junctim & barbara vocabula & ſemibarbara tractamus, quum pari cura atque ſtudio Latinitatis purę ſtudioſis fugienda ſint.

Abbreviatura librariis & ſcribis nota vox, pro qua Suetonius dixit Tit. cap. III. *notis velociſſime excipere*: & Cic. Att. XIII. epiſt. XXII. διὰ σημείων *ſcribere*.

Abominabilis Eccleſiaſticorũ eſt. Hieronym. in Ier. XXII. de voce [illegible] LXX. inquit, *& Theodotio abominabilem & abdicatum interpretati ſunt*. Antiquiores dicunt *deteſtabilis, exſecrabilis, deteſtandus, abominandus*. Seneca de ira lib. I. cap. I. *deteſtabile vitiũ*. Plinius Paneg. cap. XXXIV. *ſpectaculum exſecrabile*: & cap. I. *deteſtan-*

teſtanda avaritia. Livius lib. 9. cap. xxxviii. extr. *abominandam curiam facit.*

Abominatio non melioris notę eſt, quo ſæpe utitur Vulgatus Latinus pro *re deteſtabili & abominanda.* Uſus tamen & Lactantius eſt lib. I. Inſtit. cap. xvii. extremo.

Abſentare. Sidonius Apollinaris ix. epiſt. xiii. pro *abſens* dixit *abſentans.* Cod. Theod. l. xxxiv. de Decurionibus, *quos crimen deſertionis abſentat*, i.e. abſentes reddit. Addit Cyprianum, ut antiquiorem, Joannes Savaro, Notis ad Apollinarem, ſed ſuppoſititium librum eſſe de Singularitate Clericorum, dudum ſuboluit eruditis. Claudiani exemplum (lii. Rapt. Proſerp. v. 214.) quod jactant Lexica, æque ſpurium eſſe, ſummus vir Nic. Heinſius oſtendit; qui de hoc verbo

cenſet: ABSENTARE *Latinum* *eſſe non perſuadet nobis interpretes*.

Adoptatio. Latini *adoptionem* ... Plinius quidem & Gellius patroni advocantur, ſed illius meliores libri, quos nominamus in Notis noſtris ad Plinii Panegyr. cap. v. eodem loco habent *pax & adoptio*. Gellii ſcripturam lib. v. cap. xix. pariter ſuſpectam facit Voſſius de Vitiis Serm. lib. II. cap. v.

Æquanimiter; Curis Secundis oſtendimus, hoc Aduerbio Ammianum, Macrobium, Symmachum ... ſos eſſe, auctores non ... contemnendos. Malunt ... ores omnes *æquo animo æquiſſimo animo*.

Æternaliter. Hymni Prudentiani recens additamentum.

> *Tibi, Chriſte, ſit cum Patre*
> *Regnum æternaliter.*

Latine dixeris *perpetuo*, *æternum*

An ex hoc cenſu in meliorem ÆTERNALIS adjectivum transferri poſſit, ſubdubito. Tertulliano quidem adverſus Judæos cap. VI. eſt *lex æternalis*: & Venantio Fortunato lib. v. carm. x. *æternalis ſalus*; & inſcriptio apud Grut. p. 752. n. 3. SOMNO ÆTERNALI SACRUM FECER. at cum *Æternus* ſufficiat ceteris omnibus, nolim imitari, qui ex uſitato adjectivum novum, & quidem ejusdem notionis; derivant, invita Latinorum Minerva. Minus placet ÆTERNABILIS, quod ex Cod. Theod. in Curis noſtris Poſterior. oſtendimus.

Affectuoſus. Macrob. II. Saturn. cap. XI. *piam affectuoſamque rem feciſſe*: Caſſiodorus v. epiſt. II. *affectuoſa ſalutatio*, id eſt amoris plena. Idem III. epiſt. IV. *dicere libere & affectuoſe*, id eſt amanter, affectu nimio. Uſus & Tertul-

Tertullianus lib. 5. contra Marc. cap. xiv. *amore fraternitatis invicem adfectuoſi*.

Affirmativus è philoſophorum ſchola prodiit, eoque remittendum eſt. Cicero Top. cap. xi. *negantia*, inquit, *contraria ajentibus*.

Albedo. Sulpicius Severus Hiſt. 1. cap. xvi. *Manna*, ſcribit, *glaciali albedine* fuiſſe. Apuleii quidẽ Apologia Scipio Gentilis edidit p. 249. *perniciosa albedo*, quod etiam Caſaubonus probat: atteſtante eodem Scipione in pluribus libris legitur *dulcedo*, ſicut etiã Elmenhorſtius vulgavit. Plautus dixit *albitudo* Trinum. Act. iv. Sc. ii. *albor* Scribonius Largus Compoſit. xxiv. & Palladius lib. xi. cap. xiv. qui eodem loco etiam circumſcribit *color albus*.

Aliqualiter, hoc eſt quodammodo, aliquo modo. Aliter Plinius xxvi. cap. x. *quadantenus rubens*.

rubens. Nec optimum videtur Adjectivum ALIQVALIS. Lexica ſane vel ipſum, vel auctoritatem ejus prætermittunt.

Amicabiliter, amice. Alb. Aquenſis lib. VI. cap. LV. *qui cum amicabiliter & pacifice compellarent.*

Anguſtiare, affligere, premere, Albertus Aquenſis lib. II. cap. XXX. *Ungaros non parce anguſtiant.* & lib. VI. cap. LV. *urbs anguſtiata* eſt obſidione compulſa ad deditionem. At ANGUSTARE antiquum & bonæ notæ. Seneca, Tranq. Anim. cap. VIII. *anguſtanda ſunt patrimonia*: & ad Helujam cap. VI. *anguſtare vim ejus*, Pomp. Mela lib. III. cap. I. *oris ſemet & terras anguſtantibus*, quaſi in modum Iſthmi.

Animalculum. Curis Poſterioribus notatum, *beſtiolam* appellari à Cicerone & Columella. Ado

do Plinium XI. cap. VI. qui *aviditates beſtiolarum* dixit:& XVIII. cap. XXX. *Ciceri tantum nullæ beſtiolæ in horreis innaſcuntur*. Palladius lib. I. cap. XIX. *animalia* vocat, quæ acervis frumenti innaſcuntur beſtiolæ.

Animitus. Nonius hac voce explicat formam *Oculitus*, hodieque vulgare eſt *animitus precari*. Contra Cicero IV. epiſt. XI. *ab optimo ſit animo*: item XII. epiſt. XXVII. *ex animo commendare*. adde *impéſe* faveo, *ſincere* diligo, &c.

Annihilare, in nihilum redigere. hoc verbum Gloſſaria habent:& Hieronymus epiſt. CXXXV. etiam Jornandes Get. cap. XXIX. *rempublicam adnihilare*.

Annullare, abolere, antiquare. Vulgatus interpres Eccleſiaſt. XXI 6. & alibi uſus eſt: & Hieronymus d. l.

Antemurale. Vulgatus Thren.

II. comm. 8. Wilh. Tyrius XI. cap. XXVI. *oppido, muro, turribus, antemurali, & vallo diligenter communito.*

Appropriare, rem propriam ſibi facere, in ſuos uſus & ſua commoda convertere. Gloſſar. Lat. Græc. *Appropriare*, ὑποφίζειν.

Approximare, appropinquare. Simplex *Proximare* Ciceroni, Apulejo, Cenſorino non ignotum fuit, ut Curis Poſterioribus defendimus. Compoſito auctoritas deeſt, etiam inde deducto Nomini *Approximatio.* Aquenſis XI. cap. XX. *Turci comperta per exploratores illius approximatione.*

Aptitudo, hoc eſt propenſio, proclivitas, veteribus ignotum eſt. Tullius I. de Leg. cap. IX. *Omitto opportunitates habilitateſq; reliqui corporis.* Ex quo non inepte *habilitatem* dicimus, quod vulgus *aptitudinem.* De compoſi-

to *Ineptitudo* agemus infra.

Armiſtitium, induciæ, ficta vox ad formam Solſtitium, Interſtitium.

Aſſiſtentia male *auxilium, præſentia* vocatur, verbi gratia, *Spiritus S. aſſiſtentia*, quod Germaniſmum redolet.

Aſſuefactio minus bene dicitur: *uſus exercitatio, conſuetudo* rectiſſime. Cicero Rabir. Poſt. cap. IV. (etiam Plin. I. epiſt. XX) *uſus magiſter eſt optimus.* & II. Tuſc. cap. XVI. *ferre laborem, contemnere vulnus conſuetudo docet.* & cap. XVII. *conſuetudinis magna vis eſt.*

Augmẽtare falſo tribuitur Ciceroni in multorum Dictionariis. Hic enim in de Senec. cap. XX. ſcripſit *coagmentavit*, non *augmentavit*. Apud Julium Firmicum (ſed poſterioris ævi ſcriptorem) eſt lib. VI. cap. VI. *theſauros augmentare.*

Bal-

Balbuties frequens vox noſtris declamatoribus, qua ſuam dicendi imperitiam excuſant; ſed Latinis inaudita. Cicero III. Phil. cap. VI. id vitii appellat *hæſitantiam linguæ.*

Benefactor. Defendit hanc vocem cum Scioppio Vorſtius, uterque contra Voſſium, & quidem ex analogia Plautini *malefactor* Bacchid. III. act. II. ſcen. Verum cum Latinis ſcriptoribus ceteris nec *malefactor* in uſu fuerit, minus inde defendi poteſt *benefactor*, ſed illud in obſoletis Plauti relinquendum eſt; hoc in novis & inſolentibus ponendum, pro quo vel cũ Græcis dices εὐεργέτης vel cum Latinis *beneficus*, *bene meritus*. Cicero XIII. epiſt. LX. *Eum tibi ita commendo, ut homines grati & memores bene meritos de ſe commendare debent.* Jac. Sponius quidem Miſcell. erud. Antiq. Sect.

VIII.

VIII. ineunte Aſtenſem inſcriptionem adfert C. IUL. CÆS. C. F. DE GALLIS ET ALLOBROGIBUS TRIUMPHATORI ASTENS BENEFACTORI PIO INVICTO DIVO &c. At quis novitatem non ſuſpicit, quum nec *triumphatoris* vocabulum antiquiſſimum ſit?

Beneplacitũ Verſionis Vulgatæ eſt. & Eccleſiaſticorum pro εὐδοκία. Quod barbare *ad beneplacitum*, id ſcite Latine reddimus *jure meo, pro jure meo. tuo* &c. Cicero III. Att. ep. II. *Itineris noſtri cauſſa fuit, quod non habebam locum, ubi pro meo jure diutius eſſe poſſem, quam in fundo Sicæ.* adde Hadrian. Card. de Serm. Lat.

Beſtialitas. Ita vocant vitiorum ultimum, quo humanitas exuitur; ſed ſine Latini auctoris ſuffragio. Nec BESTIALIS probatur Voſſio & Borrichio: at Pruden-

dentius Hymn. Jejun. *vid.* 153.
Inpexa villis virgo beſtialibus.

Bibitio ſine exemplo dicitur, quod Plauto, Ciceroni aliiſque eſt *potatio, perpotatio, potio.* 1. Divin. cap. LI. Si *modo* animus *temperatis eſcis modiciſque potionibus ita eſt affectus, ut ſopito corpore ipſe vigilet.* (alii legunt *potationibus.*) in Piſon. cap. X. *intemperantiſſimæ perpotationes.*

Bibo, ONIS Subſt. Ut ab *edere* ducitur *edo, onis,* ſic volunt à *bibere* etiam *bibo, onis* derivare. Deſunt exempla, nec ſoli *combibones* Lucilii rem conficiunt, quos Nonius interpretatur *cōpotores.* Plauto Menæch. II. act. 1. ſc. eſt *potator maximus.*

Bigamus & Bigamia hibridæ voces ſunt, ex Græco & Latino inſolenter compoſitæ. Hieronymus 1. adv. Jovinian. cap. VIII. *Digamus* & *Digamia*: & cap. ult. *bi-*

bimaritus: & epiſt. II. extrema, *viduam hortatur ut digama ſit.*

Blaſphemare pro *exſecrari* ad imitationem Græci βλασφημεῖν factum, veteribus ignotum, Eccleſiaſticis uſitatiſſimum. v. g. Hieronym. epiſt. LIX. cap. IV. *Origenes blaſphemans de Filio ſic locutus eſt.* Tolerabiliora BLASPHEMUS & BLASPHEMIA, utpote pure Græca, attamen nec aliis, quam Eccleſiæ ſcriptoribus, probata.

Boatus, mugitus.

Bovinus, bubulus.

Breviator. Oroſius I. cap. VIII. Juſtinum appellat *Pompeii breviatorem*. Ejusdem aut deterioris notę eſt ABBREVIATOR. Circumſcribere malim, qui opus in brevem ſummam colligit, aut contrahit.

Brevis Subſtantive pro libello brevi, Lampridio, Vopiſco, Hieronymo & id ætatis ſcriptoribus dici,

dici, oſtenſum fuit Curis noſtris Poſterioribus.

Brutum ſubſtantive, pro *beſtia*, philoſophici uſus eſt, non antiqui Latin *i*.

Burgus prolapſæ Latinitatis vocabulum, ex Græco forſan, πύργος ductum. Vegetius eo uſus eſt, atque etiam in Cod. leg. VI. de fundis rei privat. habetur, ut in iisdem Curis noſtris, verbis repetitis probavimus. Latini *vicum*, *caſtellum* dicunt.

Cambium, collybus, commutatio pecuniæ. CAMBIRE habent quidem Apulejus & Chariſius: ab aliis vero, antiquis præſertim, in uſum receptum non eſt.

Capitaneus, centurio, præfectus.

Captivare. Vulgatus interpres & Eccleſiaſtici non abhorrent ab hoc verbo, quod antiquiores reſpuunt, pro eoque dicunt *in cuſtodiam*

diam tradere Cic. Catil. III. cap. IV. *captos tenere* cap. VII. *in vinculis habere* Salluſt. Catil. cap. LI. *in cuſtodiis tenere* idem cap. L. Ejuſdem cenſus eſt Nomen CAPTIVATIO, quo barbari ævi ſcriptores paſſim utuntur. Aquenſis lib. I. cap. XIII. de prælio: *ad duo milliaria gravis occiſio & captivatio facta eſt.*

Carentia, id eſt *inopia, abſentia, vacuetas, vacatio*, barbariſmus.

Carminicus, Carminice Dic *metricus, metrice.*

Carnalis Eccleſiaſticum eſt. Vide Curas Poſteriores.

Caſualiter. Sidon Apollinaris IX. epiſt. XI. *quod ſi quid caſualiter placet.* Latine *caſu* & *fortuna.*

Certitudo. Aliquem locum huic voci, quamvis infimum inter Latinas, dedi Curis Poſterioribus ed. primæ, adductus auctoritate qualicunq; Ammiani Marcellini,

cellini, in cujus xxx. libro poſt principium, Gelenius, Sylburgius, Gruterus, Lindebruchius & ipſe Henr. Valeſius (quanquam aliquid in Notis monuerat) ediderunt, *in cujus fidei certitudine manſit immobilis*. Jam muto ſententiam, poſtquam Hadrianus Valeſius emendatiſſime Ammianum edidit, ita ut ne veſtigium relinqueret vocis *certitudine*, de quo olim Henricus frater notaverat, ſe non dubitare, quin ita Gelenius ex conjectura procuderit. Nam nihil hujus vocis in mſſ. reperiri. Quod Hadrianus etiam ex codice bibliothecæ Colbertinæ confirmat. Non ergo videmus, quo pacto *certitudo*, intertæ fidei vox, e numero barbararũ poſſit eximi. Latina ſunt, *certum*, *certa* Plur. *certa rei ratio*, &c.

Ceſpitare. Servii eſt *ceſpitator equus* (vel *inceſpitator*, nam

riat ſcriptura) Aen. XI. *v.* 971.
De Verbo nihil in ætate puriori viſum auditumve fuit. Dicimus Latine *labi*, *offendere*.

Cœlicus pro *cœleſtis* noſtri verſificatores amant, cum *cœlica tecta*, *regna*, laudant. In uſu Caroli M. ætate fuiſſe ex Theodulfo Aurelianenſi ad Fabri & Buchn. Theſaur. probavimus: neſcimus autem, qui vel mediocriter antiqui & puri hoc verbo uſi fuerint.

Coadiutor ſuſpecta vox, ſicut multæ aliæ cum *co* vel *con* compoſitæ. Nec longius abeſt à barbariſmo Verbum COADIUTO. Simplicia enim hic ſufficiunt.

Cognoſcibile, quod cognoſci poteſt, natum in ſcholis philoſophorum.

Coincido verbum plebejorum uſui relinquendum. Purius dixeris *ſimul incidere*, *concurrere*, *tanvalere*.

Col-

Collaterales proximi, quorum alter claudit latus alterius, à latere oppoſiti.

Collimare in frequenti hodie uſu eſt: veteres omnes *collineare*. Provocatur quidem à multis ad Ciceronem, qui II. Divin. cap. LIX. ſctipſerit: *quis eſt, qui totum diem jaculans non aliquando collimet?* ſed meliores libri omnes, etiam Palatini codices, habent *collineet*. Idem judicat Voſſius de loco Gelliano IX. cap. I. & Pricæus de Apulei IX. extrem. qui pro *collimatis oculis* excuſum vult *collineatis*.

Cōbinare Gloſſatium habet, & Sid. Appollinaris IX. epiſt. VIII. *Obſequia*, inquit, *combinans numeris equata, non meritis*. Antiquiorem, qui uſus ſit, non videmus. *Jungere* ergo & *connectere*, aut his ſimilia præſtat dicere.

Commendatorius ejusdem eſt

Appollinaris, qui IX. epiſt. X. *epiſtolas cõmendatorias* appellat, quæ *commemdatitiæ* ſunt aliis, ut Ciceroni V. epiſt.

Commenſalis. Cicero filius XVI epiſt. XXI. & Ovid. IV. Pont. III. *v.* 15. *convictor* ſcripſerunt. Gr. σύσσιτος.

Compaſſio, id eſt συμπάθεια, communis dolor, Eccleſiaſticum potius, quam pure Latinum eſt. Tertullianus Reſurr. Carn. cap. XL. & Hieronymus eo uſi ſunt. Hujus verba habent Curæ Poſteriores.

Compatior ejusdem notæ eſt, vid. Sulp. Sever. fin. Dial. III. Vulgat. Ebr. IV. comm. 15. &c. Cicero ait, *cauſſa alicujus affici, miſericordia cujus moveri, calamitatem cujus exiſtimare ſuam.*

Compater, Tertulliano (de Baptiſmo cap. XVIII.) *ſponſor*, nempe fidei: aliis *baptiſmatis teſtis*,

ſtis, pater luſtricus. Forſan *propater* ad Latinam analogiam accederet proprius. Sed hoc de prima notione vocis, qua noſtri PATE dicunt: altera VEVATTER quæ neſcio quam affinitatem ex baptiſmatis lege infert, ad barbariſmum magis propendet.

Complacentia Latini horrent dicere pro *oblectatione*.

Cõcerno mere barbarum. Advocant pro eo Q. Ciceronem Petit. Conſ. cap. v. ſed meliores ibi codices *confido* exhibent, non *concerno*. Et hæc de notione ſimplici *videndi*, qua idem ſit, quod *cerno*, in altera pro *pertinet*, eſt βαρβαρικώτερον

Concivis, quanquam defendente Laurentio Valla IV. lib. Elegant. cap. LXXXIII. in civitatem Latinam adſcribi nõ poteſt. Nec ejus cauſſam Frontinus tuebitur, qui de *Limitibus* ſcripſit:

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

exactum concivium locum primum appellatum, deinde dictum fundum. Locus enim ita ſuboſcurus eſt, etiam à P. Scriverio aſteriſco notatus, ſuſpectæ ſcripturæ ſigno, ut non facile divinare poſſis, quid ſcribi Frontinus voluerit. Barbaris demum temporibus ita formarunt compoſitas voces *concivis, confrater, conſocius*, ut eſt apud Aquenſem, Tyrium, & id ætatis alios. Vetuſtis Latinis ſimplex *ciuis* idem valet, aut *municeps*, quod barbaris *conciuis*. Cic. Catil. I. cap. VII. *te metuunt omnes ciues tui.* Pro Mil. cap. XXXIV. *ualeant*, *inquit* (Milo) *ciues mei ualeant.* Quod ſi ſignare vis non eadem civitate ſeu oppido, tamẽ eodem ſolo ſeu provincia natum, cum Plinio præfat. Hiſt. *conterraneum* appellare poteris, aut cũ Terentio Phorm. act. I. cap. I. *popularem*, aut Giſanio judice (Ob-

Obſerv. p. 104.) omnium elegantiſſime *gentilem*, quemadmodum Gellius XVII. cap. XVII. de Mithridate rege Ponti tradidit, quod ſine interprete cuivis viro duarum & viginti gentium, quas ſub ditione habuit, *lingua & oratione ipſius, non minus ſcite, quam ſi gentilis ejus eſſet, locutus ſit.*

Concordantia, conſenſus, loca pararella.

Concupiſcentia trita & familiaris vox Eccleſiaſticis. v.g. Tertullianus cap. XXXVIII. de Anima: *concupiſcentia oculis arbitris utitur.* Hieronym. epiſt. CXXVIII. *concupiſcentia libidinis ſeminarium.* Qui extra eccleſiam ſunt, vel vitioſum illum fomitem, vel quod inde malum conflatur, *libidinem & cupiditatem* appellant. e.c. Quintilianus Declam. III. *Non ſit mihi querendum*, inquit, *aversis auribus ſæculi, in tantum vitia regnare,*

ut obſcenis cupiditatibus naturâ ceſſerit. De Curtii loco VIII. cap. VI. num. 18. vide in noſtris Notis & Curis poſter.

Condeſcendere, ad ſenſum & voluntatem inferioris ſe applicare, ingenio ſe cujus conformare.

Conditionaliter jureconſultorum eſt. Inſtitut. Tit. de Legatis §. 32. *Si conditionaliter enunciata fuerit cauſſa.* At Cicero Arch. cap. x. *ſub ea conditione, ne quid poſtea ſcriberet.* Et ſine Præpoſitione lib. VI. epiſt. VII. *ea conditione librum daret, ſi reciperes, te correcturum.* Et ita quoque veteres juriſconſulti plerumque. Ulpianus de Verb. oblig. Lege xx. *ſub quavis alia conditione.* Paullus ibidem Lege VIII. *tota enim obligatio ſub conditione, & in diem collata eſt.* Adiectivum etiam Conditionalis jurisperitis, quam aliis ſcriptoribus, uſitatius eſt.

Con-

Condolentia vulgaris vox, ſed peſſimæ notæ. Purioris ſtili amãtes aut συμπάθειαι Græce, aut cum Cicerone *æqualem dolorem, communem calamitatem, ſocietatem ægritudinis* &c. appellant.

Confœderati & verbum Confœderare fere Eccleſiaſticos auctores habent, ut Curis Poſterior. ex Hieronymo, Prudentio, Oroſio oſtenſum fuit. Purius illi vocantur, *fœderati, ſocii, amici*.

Confortare ejuſdem ætatis eſt & dignatis, cujus præcedens verbum fuit. Vide Cur. Poſterior. Latina ſunt *cõfirmare, corroborare.*

Confrater ſæpe occurrit apud Wilhelmum Tyrium, Alb. Aquenſem & æquales: apud veteres ne ſemel quidem. Caſpar Barthius Commentario ἀνεκδότῳ in Aquẽſem lib. III. c. LVII. *confratris appellatio Germanici idiomatis eſt.* EIN MITBRUDER Sic eidẽ Aquẽſi 8. c.

1. *Conchriſtiani* ſunt noſtro more atque lingua MITCHRISTEN. Quis feret ita Latine loquentem? Nec probatior eſt vox *commartyr*, qua Tertullianus uſus eſt de Anima, cap. LV.

Conſtellatio non barbara vox, nec tamen probatiſſimæ auctoritatis. Ammianus XXIX. cap. XVII. *cum obiectaretur ei, quamobrem conſtellationem principis collegiſſet.* Capitolinus in Gordian. cap. XX. *oſtendiſſe conſtellationem mathematicum ferunt.* Sidonius VIII. Ep. XI. *conſtellatione inſpecta.* Firmicus lib. I. Aſtrol. cap. I. *Mercurii cum Marte conſtellatio.* Obertus Giſanius ex Cicerone docet, quomodo res eadem deſcribi poſſit. De Fato cap. IV. *Affectio aſtrorum ad quasdam res ualeat.* II. Divin. cap. XLII. *ſi ad rem pertinet, quo modo cœlo affecto, compoſitiſque ſideribus quodque animal oriatur.* &

mox

mox: *fac in puero referre, ex qua affectione cœli primum ſpiritum duxerit.*

Contrarior fœtide; *adverſor* pure & latine dicimus.

Contribulis. Eadem hujus ratio eſt, quæ ſupra *concivis* fuit. Sufficit ſimplex *tribulis* Ciceroni & aliis. Pro Roſc. Am. cap. XVI. *vel tribules vel vicinos meos*. Depetit. Conſul. cap. VIII. *qui apud tribules ſuos plurimum gratia poſſunt.*

Controvertitur, contraverſantur, controverſia eſt, res venit in controverſiam.

Coordinare ſine antiquitatis teſtimonio: Latine *ordinare, in ordinem adducere* dicitur.

Cordicitus eandem meretur cenſuram, quam *animitus*; de quo ſupra actum eſt. Non enim major, quam Apollinaris auctoritas adhuc proferri viſa eſt. Is autem IV. Epiſt. VI. *Prudentibus*, inquit,

cordicitus inſitū eſt, vitare fortuita.

Correcte adverbium cum Voſſio etiam Borrichius, vir accuratiſſimi judicii, damnat. Mirum ſane adverbia repudiari, adiectiva promiſcue admitti. Ita tamen cenſendum eſt, quia ſola analogia inutilis, niſi usus & auctoritas acceſſerit. Ciceronis eſt *emendate.* De opt. gen. orat. cap. 11. *pure & emendate loquentes, quod eſt Latine.*

Correſpondere male dicitur pro *reſpondere, conſonare, conſentire.* Eadem lege damnatur Nomen CORRESPONDENTIA pro *conſenſu,* aut *litterario officio* & *commercio.*

Crapulari, crapula laborare. Vulg. interpres Pſaſm. LXXVIII. 65. uſus eſt.

Creatura triciſſima vox, ſed Chriſtianorum propria: extra eccleſiam non reperitur. *Res creata,*

opi-

opificium Dei, aut ſimili modo circumſcribi poterit.

Curabilis, medicabilis, ſanabilis.

Curſorie. Dic *curſim, feſtinanter*.

Dapifer Alb. Aquenſis VII. c. xxx. ſuum fecit: veteres ignorant. Si opus eſt, appellabitur *dapes deferens*.

Deceptio. Familiaris vox, qui *deceptionem oculorum* vocamus, cũ quid aliter apparet, ac revera eſt. Hoc autem veteribus ignotum vocabulum: *captio* notum. Cicero Fat. cap. XIII. *Omnes iſtius generis captiones eodem modo refelluntur*. Beda tamen in Ortographia in voce MENDA, *Menda*, inquit, *deceptio vel fraus*.

Degradare, de gradu dignitatis deiicere. Exempla habet Gloſſarium Caroli du Freſne, ſed omnia ævi barbarici.

Depredicare hodie perquam incitum eſt, priſcis omnibus inauditum, qui nec alio exemplo *De* & *Præ* in uno verbo compoſuerunt. Sufficit *prædicare* ad exprimendum illud, quod per *deprædicare* novatores interdunt.

Deriſio nihil videtur habere, præter analogiam cognati *irriſio*, quod ſe poſſit tueri, ne cum barbariſmis derideatur.

Deſertum ſubſtantive & numero Singulari, qui dixerit præter Eccleſiaſticos, obſervavi neminem. Plurativo numero *Deſerta* recte & ordine dicuntur, quod Virgilii & Plinii ſuffragiis probatum eſt in Poſter. Curis. Et ſane non latet ratio. Pluraliter enim *loca* ſubaudiuntur: quod ſubaudias Neutrum nomen, ſi *deſertum* dices, non apparet. Pro eo ergo *ſolitudo* vel *deſertus locus* cũ Latinis dicemus.

De-

Deſolatio Vulgati interpreti, eſt, aliorumque Eccleſiaſticorum. Salvianus lib. VI. *Per hæc jam factum eſt, ut major pars Romani orbis in deſolatione eſſet.* Latine *excidium*, *vaſtitas*, & ſimilia.

Deteriorare. Symmacho & Claud. Mamerto vindicavimus Secundis Curis, ne barbariſmis adſcriberetur. Cicero de clar. Orat. cap. LXXIV. *rem deteriorem facere.* Tacitus Paſſive IV. Annal. cap. VI. *in deterius mutari.*

Deviare huc referunt ſermonis emendatores Voſſius & Borrichius. Non tamen eſt penitus barbarum, ſed medii ævi ſcriptoribus ſatis uſitatum. Ammianus XXII. cap. XXV. *ab æquitatis recto tramite deviaſſe.* Hieronymus Ep. LXXXIX. *à recta linea deviare.* Auſonius Profeſſ. V. *v.* 37. *deviantes filiæ.* Veteres pro eo *deflectere*, *declinare de via.* Minus ferendum

eſt

eſt ſimplex *viare*, id eſt iter facere, quo Apulejus x. libro poſt principium, & Ammianus XIX. cap. XVIII. & Solinus cap. XL. & Prudentius Hamartig. *v.* 209. sũt uſi. Quod verbum Quintilianus VIII. cap. VI. vocat *infelicius fictum*.

Dieſcit, verbum, quo infimæ ætatis poetæ delectantur, quos nominatim laudat Barthius ad Britonem p. 495. Veteres *luceſcit*, *diluceſcit*, *dies oritur*. Præſidium, quod huic verbo ex *Nocteſcit* Nonii arceſſitur, infra profligamus.

Dietim pro *quotidie* ſine auctore probato dicunt.

Diſtrictus ſubſtantivum, id eſt, territorium, videtur primum innotuiſſe per ſcriptores feudales & monachos. A *tractu* fortaſſe ductum eſt. Carolus Freſnius ex eo dici ſcribit, quod dominus vaſallos in territorio ſuo *diſtringere* poſſit.

poſſit. Mala, ſi non ridicula, notionis ratio.

Diverſimode inquinate loquẽtes amant: malim cum Cicerone *non uno modo, alio atque alio modo*, & quæ ſimiles ſunt formulæ.

Diviſibilis vix probatur veteribus, qui *dividuus* ad unum omnes dicunt. Cicero de univerſo cap. VII. *dividua materia*, & mox *quod dividuum eſſet in corpore.* Plinius, II. cap. LXVII. *maria circumfuſa undique dividuo globo*, & ita reliqui. Si hoc putas notari, quod jam *diviſum* eſt, deſcribes alterum hoc modo, *quod dividi poteſt.* Grammaticis tamen & philoſophis etiam *diuiſibilis* conceſſum eſt, ut infra notabimus in *indiuiſibilis.*

Diviſim habet Guilelm. Brito XII. Philipp. *v.* 527. & Triſmegiſti verſione, quæ Apulejo tribuitur, ſi ſana lectio. nam Elmenhor-

horſtius pag. 87. uncis vocem incluſit, quæ nota corruptionis eſt. Tolerabilius Gellii *diviſe* lib. VII. cap. II. Pro utroque antiquiores omnes dicunt *ſeparatim*, *&* *ſeorſum*.

Dolorificus & Doloroſus pariter à cenſoribus moventur loco, quem barbarorum temporibus occupaverant. illud volunt reddi *dolorem afferens*; hoc *mæſtus*, *dolẽs*.

Econtra ſemibarbarum, quo non abſtinuere cadentis Latinitatis ſcriptores, Hieronymus, Victor, Interpres Vulgatus, & horum æquales. Adi Poſteriores Curas, quibus addo aliud in Hieronymi epiſtola CXXXVIII. obſervatum: *Econtra in Pſalmis multorum verſuum penitus non invenitur* (διάψαλμα vel *Selah*.) In priſco Latio, ubi caſta & pura omnia erant, dicebatur ſimpliciter *contra*, ut Cicero paſſim; vel

e con-

e cõtraria parte, ut auctor ad Herenn. lib. I. cap. III. vel *e contrario*, ut Salluſt. Iug. LVII. Columella II. cap. I. vel denique *contra ea*, ut Nepos Alcib. VIII. Livius XXI. cap. XX. & alii ſcripſerunt.

Efformare uſus veterum non agnoſcit, ſed pro eo *effingere*, *exprimere*.

Eluceſcit vulgatum nimis hoc tempore, quod Hieronymo tribuunt Lexicorum conditores. Locum in Hieronymi ſcriptis invenire non potui, quod non addiderunt, qua parte aut libro. Lactantii tamen libro VII. Inſtit. c. XIV. ita editores Aldus, Michael Thomaſius, Ant. Thyſius, Gallæus, Th. Spark, & recentiſſimus Cantrabrigienſis referunt: *cujus rei argumẽtum prius eſt enarrandum, quo ratio eluceſcat*. Verum mendoſam ſcripturam eſſe, non

ſolum

ſolum Xyſti Butuleii editio, qua *eluceat* legitur, verum etiam MSS. codices tam Lipſienſes, quos excuſſi; quam Anglicani, Cantabrigenſi nupenupera editione laudati, quibus ſingulis *eluceat* eſt, evincunt.

Epitomare ad lapſam potius, quam cadentem latinitatem pertinent, Trebelius Pollio de Zenobia: *Hiſtoriæ Alexandrinæ atque orientalis ita perita, ut eam epitomaſſe dicatur.* Vegetius lib. I. cap. VIII. extr. *quæ diſperſa ſunt, velut epitomata conſcribo.* Rem ipſam eleganter Juſtinus Præfat. nominat *excerpere cognitione digniſſima, & breve velut florum corpuſculum facere*; & Eutropius Præf. *ſtrictim colligere.* Hinc facile judicatur de nomine EPITOMATOR.

Excommunicare, eiicere Eccleſia, ſacrorum uſu probibere, interdicere ſacrorum commercio.

Ver-

Verbum, quod natales ſuos in ecclesia habuit. vide Poſter. Curas.

Exhibitor noſtri ad litteras referunt, & ſæpe in commendatitiis & teſtimoniis ita exordiuntur: *Exhibitor harum litterarum.* Non ita uſu venit antiquis loqui vel ſcribere. Tullius XIII. Epiſt. VI. *qui tibi has litteras reddidit;* quod omnino elegantius eſt, quã Hieronymi epiſt. XXXIII. extr. & LVI. *portitor litterarum:* aut Paullini Nolani epiſt. L. ineunte *litterarum perlator*. Nec vero plane damnamus *exhibitoris* verbum. Certe Arnobius lib. VII. editorem muneris dixit *exhibitorem ludorum.*

Exorbitare, de via deflectere, diſcedere, degenerare; Tertulliani, Auguſtini, Firmici, & Apollinaris exempla habent Curæ poſteriores.

Extemporaneus pervulgatum, etiam

etiam Gloſſar. Lat. Gr. *Extemporaneum*, ἀμελέτητον. Veteres autem *Extemporalis* dixere. Petronius Satyr. poſt principium: *ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, ut apparebat, ab extemporali declamatione neſcio cujus.* Suetonius Aug. cap. LXXXIV. *extẽporalem facultatem* opponit *orationi meditatæ & compoſitæ.* Quintilianus lib. IV. cap. I. *Multum gratiæ exordio eſt, quod ab actione diverſæ partis materiam trahit, --- adeo ut, etiamſi reliqua ſcripta & elaborata ſint, tamen plerumque videatur tota extemporalis oratio.* & lib. X. cap. VII. *extemporalis actio.* & eodem cap. ineunte, *ex tempore dicendi facultas.*

Extraordinarie cur nove dicã, inquit Voſſius, cum vetus ſuppetat *extra ordinem.* Cicero pro Domo cap. VIII. *Cn. Pompejo plurima bella extra ordinem commiſſa.*

Livius

Livius XXIII. cap. XLVII. *id modo moratus, ut conſulem percunctaretur, liceretne extra ordinem in provocantem hoſtem pugnare?* Gellius IV. cap. X. *quem iis uiſum erat honoris gratia, extra ordinem ſententiam primum rogabant.* At *Extraordinarius* probũ eſt, Ciceroni & Livio XXII. cap. LVI. uſurpatũ.

Extrinſecus adiectivum, & Extrinſece adverbium, lutulenta ſunt, e ſcholaſticorum lacunis hauſta. De Latinorum enim ſententia *Extrinſecus* adverbium eſt: pro adiectivo ipſis uſu venit *Externus.*

Filialis qui veterum dixerit, neſcire me fateor. Lexica nihil habent, nec memini in claſſicis obſervari. Subſtituo itaque, dum certiora afferentur, *quod filii eſt, quod filium decet.* quem vulgo filialem amorem dicunt, *pietas* pure Latinis eſt. Plinius lib. x. epiſt. I. ad

1. ad Trajanum: *Tua quidem pietas, imperator ſanctiſſime, optaverat, ut quam tardiſſime ſuccederes patri.*

Finaliter Voſſius damnat, nec injuſte, cum meliora non deſint *Denique: Tandem, Nouiſſime.* Neq; adiectivum FINALIS apud alios, quam philoſophos & juriſconſultos, facile invenias. Papinianus lege XI. finium regund; *in finalibus quæſtionibus auctoritas ſequenda eſt.* Rarius alii, atque hi etiam poſterioris ætatis, habent. Alcimus Avitus lib. 11. *v.* 369. excidium Sodomæ & Gomorrhæ vocat *finale malum.*

Fixe, acriter, acri animo & intento. Voſſius & Borrich.

Flavedo, flavus color, effictū ad formam *albedo, nigredo*, licet nec ipſa ſint probatiſſima.

Forpex Grammaticos quosdam patronos habet, ut Iſidorū Orig.

Orig. xx. cap. xii. qui intr *forficem* & *forpicem* diſtingui vult. ſed veteres, quidquid hujus generis erat, *forficem* appellabant. Columella xii. cap. xlvii. *vitioſa uvæ grana forficibus amputant.* Calpurnius Eclog. v. *forfice læſa cutis.* Plinius xxv. cap. v. *inciſum forficulis cribrant.*

Fortalitium novum vocabulum: veteribus eſt *caſtellum, munimentum, propugnaculum.*

Fortificare, munire.

Frontiſpicium, pars anterior, ædium præſertim, DER FORDER GIEBEL. Clariſs. vir nobisque amiciſſimis G. M. könig accurate: *Apud recentiores crebro occurrit: veterum nemo, quod ego ſciam, id uſurpat.* Pallius pro eo *frontem* poſuit libro I. cap. VIII. extr.

Fructifico. Diſplicet Voſſio, Borrichio & aliis ſermonis purgatoribus. Vulgatus interpretes

pro Græc. καρποφορεῖν poſuit, unde ad eccleſiaſticos ſcriptores manavit. Sedulius principio libri tertii de Chriſto vera vite, *omnia fructificans*. Aliis rarus admodum eſt hujus verbi uſus. Calpurnius Eclog. IV. v. 90. In *quibus* montibus *auguſtos viſura triumphos laurus fructificat*. Ceteris id eſt *fructum ferre*: & prima editione Calpurnii *fructiferat* Romæ 1471 expreſſum eſt.

Fruſtraneus, hoc eſt irritus, ſupervacuus, vulgare nimis & tritum: ſed quo auctore vel mediocriter probato defendi poſſit, nō eſt perſpicuum. *Fruſtratorius* eſt Afrorum, Tertulliani de Anima cap. XLII. & Arnobii lib. VII. pag. 219.

Fundamentalis antiquo fundamento carere mihi videtur: at vergente ævo irrepſiſſe, Sidonii *fundamentaliter*, quod extat lib.

III. Epiſt. VIII. probare poteſt. Rectius dices *ſolidus*, *ſolido fundamento impoſitus*, aut cum Tacito IV. Annal. cap. LXII. *firmis nexibus ſuperfluctus.*

Fuſim qui veterum dixerit pro *fuſe*, *ſparſim*, non apparet.

Glorifico in eccleſia natum. Reiicitur à Voſſio & Borrichio, aliisque cenſoribus Latini ſermonis.

Gratanter. Non ſatis Latine & eleganter, Voſſio cenſente. Capitolini, Trebellii, Marcellini verba, quibus hoc Adverbium admixtum eſt, poſterioribus Curis exhibuimus. Nunc addimus Caſſiodorum lib. v. epiſt. xv. *Exercet profecto, quod nos gratanter æſtimat accipere.* Tu præferas *lubenter*, *cum voluptate*, aut his ſimilia.

Gratitudo ejusdem monetæ eſt, cujus fuit *certitudo*, *aptitudo*. Hodie optimi viri non erubeſcunt

hac voce: veteribus vel plebejã fuit, quod è Seneca & Valerio Maximo apparet, qui de re ipſa copioſe ſcribẽtes ne ſemel quidẽ vocabulo uſi sũt, ſed *gratũ animũ*, *grati animi ſignificationẽ*, *memoriam beneficiorum*, *memorem beneficii animum*, & cetera generis ejusdem appellaverunt. Nec lemma ſeu titulus Capiti præfixus apud Valerium, tueri hoc nomen poteſt. Variant enim mſſ. libri, & Brandeburgicus quidam codex habet *De gratis*, *De ingratis*, ubi vulgo legitur *De gratitudine*, *De ingratitudine*. Unde clar. Jo. Vorſtius exiſtimat, non à Maximo hæc lemmata eſſe, ſed à grammatico quodam ſuperaddita. Dixi, fuiſſe forſan plebejum verbum. Nam Cælius Apicius, ſcriptor plebejus & culinarius Trajani ævo, lib. III. cap. IV. dixit, quanquam ſignificatu alio, *Cucumeres raſos ex li-*

quamine ſive ænogaro---gratitudine teneriores ſenties.

Gravamen, ſive moleſtiam intelligas, ſive qurelam, non valde probatur. Priori notioni uſus eſt Caſſiodorus IX. Epiſt. II. *Hominis*, inquit, *vultus hilaritate decoratur, ſi viſceribus ſanis gravamen nullius ſentiat læſionis*: poſteriori, qua hodierno die in omnium ore eſt, juris interpretibus vel originem debet, vel uſum frequentiorem. Car. du Freſne non aliū auctorem laudat, quam Matthæum Weſtmonaſterienſem.

Groſſus adiectivum ex *craſſus* poſtrema Latinitate factum. Sulpicius Severus I. Dial. cap. XXI. habet *veſtem groſſiorem*. & Auguſtinus IV. adv. Jul. cap. XIII. *ſenſu groſſiores*. GROSSITUDO tribuitur Solino cap. de Æthiopia, ubi Salmaſius, ſine dubio MSS. libris uſus, *craſſidudo* edidit.

Hebdommadatim, quavis hebdomade.

Hereditare. Ita ſæpe loquitur Vulgatus Scripturæ interpres: etiam eccleſiæ doctores, præſertim huic interpreti æquales vel poſteriores. Quod autē hoc verbo ſemibarbari ſignificant, id diverſo modo enūciarunt veteres, v. g. *hereditatem adire* Cic. Phil. II. cap. XVI. *hereditatem cernere* lib. IX. Epiſt. IV. *hereditatem obtinere* XIII. Epiſt. XXIX. *in partem hereditatis vocari* pro Cæcin. cap. IV. *hereditates conſequi*. Nepos Attic. XXI. *hereditate relicta domus ab avunculo*, ibidem cap. XIII. Immo ipſe Tertullianus, artifex cetera eccleſiaſticæ Latinitatis, eleganter de Reſurr. carn. cap. XLVIII. *Caro & ſanguis regnum Dei hereditate poſſidere non poſſunt*. & de Pudic. cap. XXII. *regnum Dei non ſunt conſecuturi hereditate*.

Ho-

Homagium, Hominium, barbarica vocabula, in republica, ſeu civili tolerantur, ab elegantiore ſtilo jubentur abeſſe. Andr. Schottus *clientela* idem ſignificari exiſtimat, quod Voſſius etiam ſe malle profitetur. Cetera ſicut nō unius generis eſt hominum, ita nec uno modo deſcribi illud latine poterit.

Humiliare. Hoc quoque verbum in eccleſiaſticis pono. Paſſim habet Scripturæ interpres: etiam aliis, ſed Chriſtianis, valde uſitatum eſt, v. g. Salvian. lib. VI. *Deus nos nonnunquam ſinit pro peccatis noſtris humiliari.* Sed hæc nota ſunt. An Claſſicorum etiam, hoc verbum ſit, in controverſiam venit. Ajunt clariſſimi viri in, auctis Latinæ linguæ Theſauris: etiam ſignato loco *humiliata animalia* ex Cicerone oſtendunt. Verum impoſuit illis, ut puto, Ca-

lepini, vel interpolatoris, oſcitatio, qui negligenter produxerat Ciceronis verba ex II. Nat. Deor. XLVII. *alia animalia humiliata, ut cibum terreſtrem roſtris facile contingant.* Etenim omnes libri, quos inſpicere contingit, Aldi, Sturmii, Godofredi, Gruteri, aliorumque hæc verba ita referunt: *Atque etiam aliorum ea eſt humilitas, ut cibum, terreſtrem roſtris facile contingant.* Injuriam ergo Ciceroni faciunt, qui ipſi hanc ſemibarbaram vocẽ adjudicant. Quæris quid Latine velimus ſuffici? Audi Ciceronem I. Offic. cap. XXVI. *Quanto ſuperiores ſumus, tanto nos ſubmiſſius geramus:* & in Lælio cap. XX. *qui ſuperiores ſunt, ſubmittere ſe debent.* Et hæc pro trãslata huius verbi ſignificatione, quæ in ſacris libris primas partes tenet: propriam qui latine reddas, Tulliana verba modo reſtituta docuerunt.

Jeju-

Jejunare. Neque hoc verbum extra Eccleſiam reperitur. Vide Tertulliani & Prudentii teſtimonia in Curis Secundis. Licet enim Arnobius lib. v. ad Eleuſina ſacra referat, cujus verba ibidem recitavimus: per id tamen e cenſu eccleſiaſticorum non eximitur, quia Eleuſinæ locuti ſunt Græce, Latinam autem interpretationẽ de ſuo Arnobius, Chriſtianus homo, addidit. Pro hoc verbo Nepos Attic. cap. XXII. eleganter dixit *cibo ſe abſtinere.*

Ignoranter. Non placet doctoribus, qui præferunt *inſcienter, per ignorantiam.*

Illegitimus. Fallunt & falluntur, qui hanc vocem ex Valerio Maximo defendunt. Editores quidem noſtro ſæculo lib. II. cap. I. *illegitimæ intemperantiæ ſignum* commemorant, ſed falſo. Nam tum manu ſcripti libri, ut Jo-

Vorſtius de Brãdeburgicis teſtis eſt tum ab hinc ſæculo & retro excuſi, ut Aldinus, & Venetus cum Oliverii commentariis 1491 & Lipſienſis 1512. & Lugdunenſis 1554. quibus conſentit à Jo: Vorſtio nuper emendatus, conſtantiſſime tradunt *legitimæ*, non *illegitimæ*. Verba hæc ſunt de iteratis nuptiis: *multorum matrimoniorum experientiam qua ſi legitimæ cujusdam intemperantiæ ſignum eſſe credentes*. Si ſupponas, *illegitimæ*, falſum dixit Valerius, quia Romanorum legibus ſecũdæ nuptię erant licitæ & conceſſæ. Alia exempla, præter hoc dubium, ſeu falſum potius, qui attulerit, ego quidem novi neminem. Præſtat ergo circumſcribere, quam ſine auctoritate loqui, exemplo Plinii, qui lib. x. epiſt. XXVIII. *minime legitimis ſumptibus pecunias erogare* dixit.

Im-

Immediatus & Immediate Latina non ſunt, in quorum locum ſufficies *proximus*, *proxime*, *nullo interveniente*, *ſine interventu alius.*

Immoriger ſeu Immorigerus circa conſenſum antiquitatis cõponitur. Malim *male morigerus*, *non obediens*, ſicut Apulejus lib. 11 *minus morigeros* dixit.

Impertinens, etiam hæc illatina compoſitio. Latine, *ad cauſſam non pertinens*: *extra cauſſam hoc dicitur*. Sic Seneca Epiſt. CXIII. *nihil ad rem pertinet*. Ammianus XXVIII. cap. XXXVII. *nihil ad rem pertinentia.*

Impœnitens, Impœnitentia, Eccleſiæ vocabula, ſed minus Latina. Claſſicis *impius*, *improbus*, *impietas* fere idem ſonant.

Importantia, momentum, pondus.

Imprægnâre, hoc eſt *gravidam reddere*, *implere*, Voſſio deculpa-

tum verbum, etiam Olao Borrichio. Nec alii, quam barbari ævi ſcriptores eo uſi ſunt. Gulielm. Brito Philipp. VII. *v.* 606.

Et jam finis erat hiemis telluſque calore
Imprægnata novo flores gignebat & herbas.

Inadvertentia barbari: Latine docti *inconſiderantia* dicunt. Svetonius Claud. cap. XXXIX. *Inter cetera in eo mirati ſunt homines & oblivionem & inconſiderantiam.* Idem vocabulum etiam Ciceroni vindicant Nizolius, Rob. Stephanus & Lambinus ex III. Quint. Frat. Epiſt. IX. ubi cuſi & manu exarati libri *conſiderantiam* habēt, quamvis, ut videtur, repugnante ſenſu. Loquitur enim de immodico Milonis ſumtu, quem in ludorum apparatu fecerat, *cujus,* inquit, *in hoc uno conſiderantiam* [inconſiderantiam] *& ego ſuſtinebo,*

bo, ut potero, & tu, ut poſſis, eſt tuorum nervorum.

Incertitudo barbarum, ut *Certitudo*. Claſſici ſcriptores *incertum*, & Plur. *incerta*. Sic Juſtinus lib. XXXIIX. cap. I. *incertum belli*. Tacitus An. III. cap. LIV. *incertum maris & tempeſtatum*: Apulejus IV. Metam. *ſub incerto ſalutis*: Livius lib. XXX. cap. XV. & Plinius III. Epiſt. XIX. *incerta fortunæ*: & eodem libro Livius cap. XXX. *incerta caſuum*: iterum Tacitus Hiſt. II. cap. LXXVII. *præliorum incerta*. Papinianus Lege XI. de Bon. poſſ. ſecundum Tab. *propter incertum conditionis*.

Inceſſabilis, continuus, non intermiſſus. Oroſius lib. VII. cap. I. *Inceſſabilibus claudibus nullus finis, nulla requies fuit*. Hieronym. Epiſt. LVIII. *inceſſabilis inimicus*. Hiſce antiquiores de hac voce non cognovi. Nolim ergo aucto-

rita-

ritatem non ſatis confirmatam ſequi.

Inceſſabiliter & Inceſſanter Adverbiorum, eadem aut deterio eſt ratio, quam ſui Adiectivi. Salvianus lib. VI. *mala inceſſabiliter malis addimus.* Sidonius Apoll. VIII. Epiſt. XI. *Legebat inceſſanter auctores, cum reverentia antiquos, ſine invidia recentes*. Zeno imperator Lege X. Cod. de Aquæductu, *excubiis aquæ cuſtodiendæ inceſſanter inhæreant.* Malim *ſine mora, ſine intermiſſione.*

Incidenter tuto non dicitur: tutius *obiter*, *in transcurſu*, aut Græce ἐν παρόδῳ.

Incōſideratio cum Voſſio Borrichius condemnat, nec invenio majorem, quam Salviani auctoritatem, qui prope finem lib. I. de Gub. Dei ſcripſit, *qui ſola mentis inconſideratione peccaſſent.* Sed ipſe brevi intervallo ſubjecit, *quorum incon-*

inconſiderantia quodammodo Deum tetigit. Hoc certe præſtat, quod ſupra Suetonii, ſi non ipſius Ciceronis, ſuffragio vox *inconſiderantia* approbata fuit. At *inconſideratus*, & Adv. *inconſiderate*, bona ſunt & Tulliana.

Incorrigibilis, cujus corrigendi ſpes nulla ſupereſt, aut vno verbo, *inemendabilis*, quod Senecæ eſt III. de ira cap. XLI. & Quintiliani lib. I. extr. Hujuſmodi hominem Mettium Fuffetum Livius eleganter lib. I. cap. XXVIII. deſcribit: *nunc quoniam tuum inſanabile ingenium eſt*. Barbarum autem uſurpavit Alb. Aquenſis lib. I. cap. XI. *pedeſtre vulgus, rebelle & incorrigibile.*

Incredulitas eccleſiaſtica notione ſatis notum vocabulum, quo fidei ſalutaris abſentiam ſignificat. Pręter id ſignificatione propria reperiri dicitur Lege

xxix. Dig. ad Leg. Jul. de adult. Verum libri meliores habent *incredibilitas*, quod aptius eſt, licet æquæ inſolens, ac ipſum *incredulitas*.

Incurabilis. Proſper Aquitanicus lib. 1. cap. xxv. dixit *infirmitates incurabiles*, & Theodorus Medicus Log. 11. cap. xx. *phthiſin incurabilem*: antiquiores autem *deſperatus*, *inſanabilis*: Plinius lib. v. epiſt. ix. *morbus inexplicabilis*.

Indiſciplinatus Vulgatus interpres octies habet: veteres Latini ne ſemel quidem. Nec ſimplex: *Diſciplinatus* valde placet, quo Tertullianus de fuga in Perſecut. cap. 1. uſus eſt, *fides*, inquit, *diſciplinatior in jejuniis*.

Indiviſibilis. Diomedes vetus grammaticus lib. 11. cap. de Littera *Elementum minima vis*, & *indiviſibilis materia vocis articulatæ*. Philoſophis & grammaticis hæc

vox relinqui poteſt: cum purioribus pure dicendum *individuus*. Cicero I. Fin. cap. VI. *Ille* [Democritus] *atomos, quas appellat, id eſt, corpora individua, propter ſoliditatem cenſet in infinito inani ferri.*

Ineptitudo Cæcilius apud Nonium dixit, ſed pro *ineptiis*. Verba ſunt: *Qui homo ineptitudinis cumulatus, cultum oblitus es.* Hac notione vox in obſoletis ponitur: altera, pro *inhabili* cujusdam *indole*, in barbariſmis.

Infernus Subſtantive, non eſſe, niſi eccleſiaſticum verbum, Curis Secundis probavimus. Varronis teſtimonium, quod ſummi viri Buchnerus & Borrichius laudabant, ſuſpectum, immo falſum eſſe; Obſequentis autem dubium, ibidem copioſe demonſtratum fuit. Cum extra cauſſam eccleſiæ verſamur, *inferos*, *infera*, *Orcum* pari verborum vi appellamus.

mus. INFERNUS enim Latinis eſt Adiectivum.

Infernalis Adiectivum Chriſtiani fere formant ab *Infernus* Subſt. ut ſit idem quod *Stygius* Prudentius Hamartig. *v.* 826.

---- piceaſque bitumine foſſas
Infernalis aquæ furuo ſubfodit Averno.

Quod ſi Subſt. *Infernus* ſuſpectum eſt, an forſan ab Adiectivo Latine formatur? Non deſunt exempla, ut ab Æquus *aqualis*, ab Æternus *æternalis*, de quo ſupra dictum, quod etiam in veteri cippo obſervatur hoc modo:

SOMNO ÆTERNALE.

Vide Inſcriptiones Reineſ.p. 649. Sic à Perpetuus *perpetualis*, quo Qnintilianus II.c.XIII. χαϑολικὰ interpretatur, ita tamen novitatem vocis excuſans: *ut dicamus, quomodo poſſumus*; quod verbum etiam Fulgentius lib. I. Mythol. cap.

cap. I. & XXVII. uſurpavit. Sed cum Adjectiva *Æternus*, *Infernus*, *Perpetuus* elegantia & probatiſſima ſint, æquo animo carebit illis novis, qui caſti ſermonis ſtudioſus eſt. De *æqualis* diſparratio.

Infideliter, mala fide.

Infinities, infinite.

Infirmiter. Sæpe laudati caſtigatores ſtili Borrichius atq; Voſſius, obeliſco notant. Attamen Arnobius lib. VII. haud procul à fine ſcripſit: *quam infirmiter invalideque dicatur, ipſa rerum inæqualitas indicabit*: quod in obſcuris relinquo, dum major probatioris ſcriptoris lux accedat. Uſu firmatum eſt *infirme*, quod ipſe Cicero XV. Epiſt. I. ſcripſit, *ſocios infirme animatos eſſe*. Alterum *invalide*, quod adjungebat Arnobius, æque ignotum Lexicorum architectis, minus tamen, quam illud, dubitandum eſt.

In-

Influxus, pro ſtellarum vi & tactu, vix alium auctorem habet, quam Julium Firmicum, qui lib. I. Aſtrol. cap. I. dicit, *ex ſolis ſtellarum influxibus pendere*, quod perinde novum videtur, atque Macrobii illud I. Somn. cap. XII. *priusquam materialis influxio in corpus venientes animas ebriaret.* Tulliana hujus materiæ ſunt II. Divin. cap. XLVI. *Ex quo intelligitur, plus terrarum ſitus, quam lunæ tactus, ad naſcendum valere.* cap. XLVII. *Etiamne urbis natalis dies ad vim ſtellarum & lunæ pertinebat?* & II. Nat. Deor. cap. XV. *Solis candor illuſtrior, quam ullus ignis, quippe qui immenſo mundo tam longe lateque colluceat: & is ejus tactus eſt, non ut tepefaciat ſolum, ſed ſæpe comburat.* Veteres ne quidem in notione primigenia pro illapſu fluviorum in mare aut lacum, vocabulum *influxus* agnoverunt,

In-

Ingratitudo, pro vitio ingrati animi, priſcis Latinis ingrata vox fuit, quam Cicero ita horruit, ut Græce rem exprimere, quam verbo uti non ſatis Latino, maluerit. Nam lib. IX. Attic. epiſt. VII. ait: *ita meruiſſe illum de me puto, ut ἀχαριστίας crimen ſubire non audeam*. Latine circumſcribendum eſt. Livius lib. XXXVI. cap. XX. *caſtigati tantum verbis Bœoti ob ingratum in tantis tamque recentibus beneficiis animum erga Romanos.* Halucinantur Lexicographi, qui verbi *gratitudinis* auctorem Ciceronem laudãt. Primus qui uſus ſit eo, obſcurum: nec tamen antiquior nobis obſervatus, quam Julius Firmicus fuit, cujus hæc ſunt verba lib. v. Aſtrol. cap. I. *multos fovendos ſuſcipiet, ac multis vitæ alimenta præſtabit, ſed erunt circa ipſum ingratitudinis vitio inquinati*. Succedit Caſſiodorus,

ſcri-

ſcriptor duobus ſæculis poſterior Firmico. Is lib. v. epiſt. viii. ait, *ſine ingratitudinis nevo delegata explicabili procurare conſilio*, quanquam de ſenſu Caſſiodori dubitari poteſt, an notam ſeu crimen ingrati animi intellexerit. Certe lib. i. Epiſt. xxx. hoc ipſo vocabulo aliter uſus eſt.

Inhonorare, hoc eſt, Dedecorare. Sanum eſt *inhonoratus*. Cicero extremo iii. Tuſc. *vita inhonorata & ingloria*: Sueton. Claud. ii. *inhonoratum & ſine grata mentione dimiſit*. At Verbo vix quiſquam uſus eſt, quoad linguæ integritas ſua ſtetit. Fulbertus demum epiſt. xcix. *Contemnis Deum, ſanctos inhonoras, res Eccleſiæ invadis & aufers*. Hinc loco illud Voſſius & Borrichius moverunt, ſuffecto antiquiore, ut credunt, *inhoneſtare*. Nam Ovidius iv. Triſt. eleg. viii.

Ne cadat, & multas palmas in-
honeſtet adeptas.

At Heinſius propter hoc ipſum verbum (nam alterum *adeptas.* putat ſanari poſſe) cenſet hunc verſum cum ſequente pentametro ex iis eſſe, quos inculcarunt homines male feriati. Utrumque ergo ſuſpectum eſt, etiam tertiũ *Dehonorare*. Salvianus lib. III. Avar. p. 106. *filios religioſos bono à vobis animo dehonorari adſeveratis.*

Injuriare, injuriam facere, inferre. Borrichius aliquid præſidii ponit in loco Senecæ de Conſt. Sapient. cap. IX. *Omne fortuitum citra nos ſævit & injuriatur*. Verum in mſſ. libris non illud *injuriatur*, quod fruſtra laudant Lexica, conſpicitur, ſed aliæ litteræ monſtroſe confluentes, unde Lipſius *etiam injuria*; Gronovius & *injuria igitur*, enthymematis forma, conjecturat.

In-

Inobediens dixit Caſſiodorus II. epiſt. xIV. & Vulgatus Scripturę interpres ſępenumero: INOBEDIENTIA ejusdem interpretis eſt, & Hieronymi, & Oroſii aç æqualium. vide Poſteriores Curas. Voſſius in horum locum cooptat negantes *περίφρασεις non obediens, non obedientis culpa* Plinius Panegyr. cap. xvIII. *contumaciam & dedignationem parendi* dixit. Adiectivum etiam cum Seneca Trag. *inobſequens* nominabis. Ita enim Hippolyt. act. IV. *v.* 1068.

Inobſequentes protinus frenis equi
Rapuere currum.

Et cum caſu, *inobſequens arti*, Seneca extrema præfatione libri I. Quæſt. Nat.

Inſignium pro *inſigne, ſignum.* Unde barbarus Ablativus eſt *inſignis*, quo ſe docti quoque viri contaminant. At vel mediocriter anti-

antiqui *inſignibus* flectunt. Salluſtius Catil. cap. xxxv. *cum imperii inſignibus*. Cicero iv. Catil. c. xi. *pro triumpho ceteriſque laudis inſignibus*. Livius lib. xxxviii. cap. xviii. *cum inſignibus ſuis*. Minucius Felix Octavio: *propriis appellationum inſignibus multitudo dirimenda eſt*.

Inſolite, inſolenter. Iterum in partes vocatur Gellius in pleriſque Lexicis, etiam Stephani ſeu Romano Foro, quaſi ille lib. i. c. ii. ſcripſerit, *intempeſtive ac inſolite diſſerebat*. At libri correctiſſimi quique etiam Moſellani, habent *inſubite*, non *inſolite*, quod etiam Voſſius & Borrichius eliminaverunt. Non minus inſolens eſt ſimplex *ſolite*, quod habet Fulgentius Myth. lib. i. cap. xi.

Inſufficienter, nimis parce, exigue. Tertulliani lib. i. ad Uxor. cap. iv. eſt Subſt. *inſufficientia*,

unde mitius cenſetur de Adiectivo *inſufficiens*, quod æque ignorant Lexica. At vero de *Sufficienter* non dubitatur. Palladius lib. I. cap. XXV. *Nucem perforari jubent: paleas & ceram cum ſulphure ſufficienter includi.* Ulpianus enim lege, Sed ſi quid, §. 2. *Sufficienter*, inquit, *alere & veſtire debet.*

Interludium, ludi interpoſiti, vox non inepte formata, quam ideo allatam volui, ut diſpiciant, quibus vacat, an majore auctoritate, quam Anaſtaſii Bibl. (quanquam hujus quoque ſcriptura variat) cui in Gloſſ. Freſniano tribuitur, defendi poſſit. Vulgare *Interſcenium* nititur analogia *Poſtſcenii*, itidem ex Græco & Latino mixti, quo Lucretius lib. IV. *v.* 1179. uſus eſt, dum *vitæ poſtſcenia* eleganti tranlatione appellavit actiones, quas celant homines.

In-

Intertexere, intexere. Voſſ. & Borrich.

Intrinſecus Adiectivum & INTRINSECE Adverbium eodem loco ſunt, quo *Extrinſecus* Adiect. & *Extrinſece* Adverb. de quibus ſupra actum eſt. Quid multa? *Intrinſecus* eſt Adverbium: pro Adjectivo ſtat *internus*, *intimus*, aut ſimile.

Inviolabiliter non dicitur ſed *inviolate* Ita enim Cicero Seneſt. cap. XXII. *memoriam noſtri pie inviolateque ſervabitis*. Adiectivum *inviolabilis* improbare nefas eſt. nam Silius lib. XVI. *v.* 16.

---velut inviolabile telis
Servabant ſacrumque caput.

Inviſibilis Philoſophica potius, quam antique Latina vox. Cicero de Univerſ. cap. VIII. *animus oculorum effugit obtutum.* Giſanius Obſerv. p. 28. tradit eleganter *cæcum* appellari, quod vulgus *in-*

viſibile vocat. Cic. II. de Orat. cap. LXXXVIII. *res cæcas & ab adſpectus judicio remotas.* Qui *inviſibilis* in uſum receperunt, Curis Poſter. nominatim laudati ſunt, Arnobius nempe, Lactantius, Prudentius, Macrobius, ſcriptores minime barbari, nec tamen cum primis conferendi, quos Auguſtea, aut huic proxima ætas tulerat. Adverbium INVISIBILITER minus ſe probat, quam adiectivũ.

Irreconciliabilis, implacabilis, inexpiabilis. Cicero in Piſonem cap. XXXIII. *ſi aſpernaretur amicitiam meam, ſe ſeque mihi implacabilem inexpiabilemque præberet.* Ita Sturmius: at Godofredus & Gruterus pro *inexpiabilem* legunt *inexplicabilem.* Alibi tamen *Inexpiabilis* etiam Cicero dixit.

Irregularitas. Voſſius ſolum Subeſt. damnavit, Adjectivum nõ attigit. Sed & hujus forſan, &

Ad-

Adverbii inde deducti, aliquis deſiderabit auctoritatem. Wilh. Tyrius lib. XIII. cap. XXVI. *irregularis ventorum concurſus*. Barthius in cōmentario ἀ'νεκδο'τ᾽ exponit *inuſitatus*, ſed quid cenſeat de phraſi, verbo *Inepte* notat, quod unum ſubjecit.

Irremiſſibilis, cui nunquam condonabitur.

Juramentum, cadentis Latinitatis. In Foro Rom. & Senecæ & Ulpiano tribuitur. Prius falſum, poſterius ſuſpectum eſſe Critici oſtenderunt. Nam in Senecæ lib. II. Clem. cap. I. non *juramentum faciant*, ſed vel *jurent*, vel *jurarent* legunt Muretus, Lipſius, Gronovius, quorum commentaria conſulas. Lege XXXIV. §. 5. Dig. de Jurejurando hæc exſtant: *Si de qualitate juraméti fuerit inter partes dubitatum*: verum quia tum hoc ipſo, tum aliis locis veteres

juriſconſulti conſtanter *juſiurandum* vocant, vocem *juramenti* Tribonianiſmum eſſe credunt doctiores, ſeu ex ſuæ ætatis conſuetudine purioribus Ulpiani verbis à Triboniano inſertam. Vix ergo auctoritas major ſupererit, quam Ammiani, Hieronymi, Sulp. Severi, quorum verba Secundis Curis produximus. Et ipſe Hieronymus, quaſi horreret novum, vetus *juſiurandum* crebrius uſurpavit, ut vel ex una ſententia Commentarii in Ierem. IV. liquidum eſt: *Vivit Dominus: in Teſtamento Veteri juſiurandum eſt ad condemnationem mortuorum, per quos jurat omnis idolatra. Simulque animadvertendum, quod juſiurandum hos habeat comites, veritatem, judicium atque juſtitiam, Si iſta defuerint, nequaquam erit juramentum, ſed periurium*. Ergo Ciceronis & omnium antiquorum *juſiu-*

randum

randum verbo non antiquiſſimo præferendum eſt.

Legaliter, id eſt ſecundum legem. Semibarbaro ævo Caſſiodorus lib. v. epiſt. xiv. ſcripſit, *quidquid ſuper hac parte inique geſtum eſſe cognoverit, amotis dilationibus legaliter ordinabit.*

Liga, fœdus, federatio, Italico-Gallicum.

Longanimus à Theologis introductũ, ut exprimeretur μακρόθυμος. Iſidorus lib. x. Orig. habet *Longanimis*. Par ratio eſt inde deducti *Longanimitas*. Veteres aliter. Cicero poſt Red. cap. ix. *in ulciſcẽdo remiſſior.* Val. Max. lib. i. cap. i. *lento gradu ad vindictam procedens.* Ovidius Heroid. xvii. v. 249. *lentus in ira:* & epiſt. iii. v. 22. *ira lenta.*

Lubricitas ſine exemplo dicitur. Veteres Latini hoc modo: Plin. iii. epiſt. iii. *in hoc lubri-*

co *ætatis*. Tacitus XIV. cap. LVI. *lubricum adoleſcentiæ*: &. Annal. I. cap. LXV. *equi lubrico paludum lapſantes*. Idem Hiſt. II. c. LXXXVIII. *ubi lubrico viæ procidiſſent*. Modeſtinus Lege VII. Ad Legem Juliam Majeſt. *nec lubricum linguæ ad pœnam facile trahendum eſt*.

Magnalia. Borrichius in Indice Proſodiæ: *Magnalia uox parum latina eſt*. Vulgatus Interpres Act. II. 11. uſus fuit.

Magnanimiter, magno fortique animo.

Maſticare nõ antiquiſſimi vsûs. Macer poeta de Re Herbaria, carmine LXXI.

Iſtud ſi patiens jejuno maſticet ore. Compoſitum idem habet Carm. XIV.

----- *ſi quis commaſticet illam*. Malim cum antiquis *manducare*, *commanducare*. Seneca epiſt. XCV. de cibis delicatioribus: *expecto jam*,

jam, ut manducata ponantur. Scribonius Largus compoſ. LV. *Commanducare proderit herbam rhododaphnen, & ſaliuam dolentibus* [dẽtes intelligit] *traiicere*. Idem compoſ. LIII. *Cum dolor*(dentiũ) *urgebit, uarie ſedandus eſt, partim collutione quorundam, partim commanducatione, nonnunquam ſuffitione aut impoſitione quorundam.* Jo: Rhodius in Lex. Scriboniano: *Commanducatio, uulgo Manſticatio.*

Matricula. Vegetius lib. I. cap. XXVI. *Tirones ſecundum matriculæ ordinem in aciem dirigendi.* Adnotavit Stevvechius: *pro Matricula Latiniſſimi dixere fere Album.* Occurrit etiam in Codice Juſtinianeo. vid. Cur. Poſt.

Maxima Subſt. in Topicis: præſtat *canon, axioma, regula.*

Mediator extra ſacrum uſum, qui de Chriſto μεσίτης: eſt, non cõceſſum purioris ſtili amantibus,

qui *conciliatoris* vocabulum cum Nepote Attic. cap. XII. malunt: aut cum Cicerone ex lib. I. ad Att. epiſt. XII. *pacificatorem* nominant, & officium ejus ex X. Fam. epiſt. XXVII. deſcribunt, *ſe in pacificationem interponere*. Interdum *deprecator* idem eſt. Cæſar lib. VI. cap. 4. *uſi deprecatoribus*. Cicero pro Sext. cap. XII. *deprecatores ſalutis meæ*. Eleganter quoq; Tertullianus Reſurr. Carn. cap. LI. de Chriſto μεσίτη: *Hic ſequeſter Dei atque hominum*.

Meliorare, hoc eſt *facere meliorem, in melius referre*, poſtremis ſcriptoribus crebro uſurpatum. Tamen etiam Ulpiano vindicatur. Lege XIII. §. 5. de Uſufructu & quemadmodum, *ei permittitur meliorare proprietatem*.

Menſurare. Vegetius lib. I. cap. XXV. *foſſa menſuratur*. Inde *menſurabilis* Prudent. Apotheoſ. *v.* 884.

884. *immenſurabilis* Salvian. de Avaritia lib. II. pag. 54. [ed Rit. tershuſ.] Purius *metiri, metari, cujus non eſt menſura.*

Meridionalis Gellio tribuitur lib. II. cap. XXII. ſed male, & emendavit ex manuſcripto Salmaſius *meridialem ventum*: Additque in Exerc. Plin. p. 1248. *Vix puto dictionem eſſe Latinam Meridionale. Nec enim Meridio dicitur, ut Septentrio.* Livius lib. XXXVIII. cap. XX. *meridianus* ſubſtituit, *meridiana* dicens *regione*, AUF DER MITTAGSEITEN. Firmicus tamen II. Aſtrol. cap. XII. *ſignum meridionale* ſcripſit, niſi & hæc male ſana ſcriptura eſt.

Miniſterialis, miniſter, miniſtra, miniſtrator, adminiſter.

Miraculoſus ignotum veteribus, qui dicunt *mirabilis, mirandus, prodigioſus.*

Modernus Barthio judice ad

 Brit.

Brit.p. 595. *barbara vox*, Nec audita, priuſquam barbari Italiam occuparunt. Caſſiodorus Præfat. Orthogr. *qom, moderni cum rectius æſtimarunt*. Jornandes Succeſſ. Regn. cap. xci. *modernus imperator*. Latina *hodiernus*, *recentior*, *noſtri temporis*.

Monoculus ex ntraque lingua mixtum. Rectius Plautus Curcul. act. iii. ſc. i. *unoculus*: & Solin. cap. xxv. [al. 15.] *unocula gens*: & Gellius iii. cap. xi. ex Accio, *Cyclops unoculus fuit*.

Momentaliter Fulgetius Myth. ii. cap. iii. *Iris ornatus varios pingens arcuato curvamine momentaliter refugit*, hoc eſt uno momento temporis. Et cap. iv. *libido libet momentaliter*, *&* *fugit perenniter*. Cicero contra *puncto temporis*, Catil. iv. cap. iv. Nec *Momentaneus*, quod Tertulliani eſt Reſurr. cap. xlii. & ejusdem

Ful-

Fulgentii lib. II. Mith. cap. XVII. ſe probat Voſſio: Borrichius tamen ex veteri Inſcriptione conatur ſtabilire.

Mortificare Vulgati Scripturæ Interpretis & Eccleſiaſticorum.

Multoties. Aldus & æqualis ei Scheferus, & Frobenius Livium excudentes in Epitoma 57. expreſſerunt: *multoties contra hoſtium eruptiones feliciter pugnavit.* Inde in Lexica irrepſit, & quidẽ, quod in nonnullis obſervo, ſub Livii auctoritate glorioſa, cum tamen epitomæ illæ Hadriani ævo ſuperadditæ ſint. Sigonius jam pridem annotavit: *Vet: lib. Sępe adverſus irruptiones hoſtium*, quod *Sæpe* pro *multoties* etiam Gruterus & Gronovii retinuerunt. Legitur tamen *multoties* in Juſtiniani Novellæ XXIX. præfatiuncula Latina. Quod ergo alia auctoritas allata non fuit, abſtinemus

hac

hac voce, pro eaque dicimus *ſæpe*, *ſæpenumero*, & quæ his æqualia ſunt.

Neceſſitare Philoſophorum eſt, v. g. *aſtra inclinant, non neceſſitant*, Patinis placet *cogere, neceſſitatem adferre*. Cæſar. III. Civil. cap. LXXVII. *imponere neceſſitatem dimicandi*.

Neutrales. Vide infra in claſſe Notionum peregrinarum.

Notorie, manifeſte, aperte. Ipſum Adiectivum *Notorius* eſt Juris potius, quam puræ & antiquæ Latinitatis vocabulum. Vid. Caſaub. in Treb. Pollionis Claudium cap. 17.

Novercari, id eſt novercæ more agere, adverſari. Sidonius Apollinaris lib. VII epiſt. XIV. nove: *quorum imbecillitati quodammodo novercaretur*.

Nullatenus extat apud Fulgentium Mythol. Præfat. lib. II. &

Caſſio-

Caſſiodorum ſæpe. Etiam Lege XVI. Cod. de teſtam. mil. Anaſtaſius imperator: *nullatenus juris militaris habere facultatem decernimus.* Puriores omnes *neutiquam, nequaquam, nulla ratione.*

Nuncium Subſtantive, quemadmodum Servius in Æn. VI. *v.* 456. ſcripſit, *quod nunciatur, licet Neutro dicatur, tamen invenitur etiam Maſculino.* Immo ſemper Maſculino v. g. Curt. III. cap. VII. *lætus nuncius affertur;* nec pro Neutro adhuc exẽplum allatum eſt, quod clare & perſpicue illud demonſtraret.

Nuſpiam pro *Nuſquam* novum & ad ſolam analogiam variatæ formæ *uſquam* & *uſpiam* videtur fictum. Scioppius contra Voſſium num. XXX. *Miror;* inquit, *quo auctore dicat Voſſius!* NUSPIAM LEGITUR, NUSPIAM EXTAT: *Vereor ne ipſum Nuſpiam extet nuſquam.*

Ex

Ex Gellio autem fortaſſe *nuſpiam* probatur. H. Stephanus olim, & nuper Oiſelius atque Thyſius lib. v. cap. iv. ediderunt: *Librarius in quodvis pignus vocabat, ni in una nuſpiam littera delictum eſſet.* Sed res incerta eſt. Nam P. Moſſellani 1533. & Lugdunenſis editio 1565. exhibent: *ſi in una uſpiam littera delictũ eſſet.* Gronovius pater ad h. l. *Illud* NUSPIAM *meliori ætate ſermonis Latini nusquam: nec Gellium id dedicare voluiſſe credibile eſt.*

Obviare, ut *Deviare* cadentis Latinitatis verbum. Uſi ſunt eo Macrobius, Vegetius, Hieronymus, Mamertus, ut in Cur. Poſterior. notatum fuit. Bedam addo lib. III. cap. XXII. Hiſt. Angl. *obviavit ei antiſtes*. Salluſtianum teſtimonium ex Jugurth. cap. v. dudum à doctis refutatum fuit, quia meliores libri habẽt *obviam*

itum

itum eſt, non *obviatum*. Alii etiam omnes purioris ævi *obviam ire* dicunt.

Ocularitér eſt ex Latinitate Sidonii Apollinaris. Melius *luculenter, ipſo intuitu, oculorum judicio.*

Oſcitantia ſine auctore in uſum recepta fuit. Veterum eſt *oſcitatio.* Plinius VII. cap. 6. *oſcitatio in enixu letalis eſt.* Gellius 4. cap. XX. *oſcitatione vinci*, id eſt invitum & præter voluntatem oſcitare. Nec repugnat hoc nomen translatæ ſignificationi pro vitio ſupinæ negligentiæ. Huc enim referri poſſunt verſus Papinii Statii ex lib. IV. Silv. IX.

Sed Bruti ſenis oſcitationes
De capſa miſeri libellionis
Emptum plus minus aſſe Cajano
Donas.

hoc eſt, librum oſcitanter & negligenter elaboratum.

Pacate, adverbium, quod ex Cæſa-

Cæſaris lib. I. B. Gall. adferunt, non repertum eſt. PACIFICE autẽ, itidem ab Voſſio & Borrichio rejectum. Cypriani eſt epiſt. XLIV. extrema, ed. Angl. *Si*, inquit, *pacifice ſibi ac fideliter conſulunt.* Cicero pro utroque *tranquille* dixit. Lib. V. ad Attic. epiſt. vult. *Ex idibus Maiis in Ciliciam, ut ibi Junius conſumatur. Velim tranquille à Parchis.*

Partialis obtinet vulgo, ſed contra morem veterum. *Particularis* eſt Apulei lib. III. de Philoſ. habitudine, cui tanquam philoſophicũ verbum alii relinquunt: *Particulariter* Jul. Firmicus lib. V. cap. I. dixit, & ſæpe *Partilis*, unde hoc in Aſtrologorum ſcholam receptum eſt.

Peccaminoſus ſine auctore dicitur. *Peccamen*, unde illud derivatur, eſt Prudentii in Romano v. 517.

Per-

Perpendiculariter ſine ſuffragio veterum. Plinius xxxv. cap. xiv. *ſi ad perpendiculum fiant parietes.* Perpendiculare κάθετον, in Gloſſis vetuſtis eſt.

Phlegmaticus Voſſius & Borrichius repudiant maluntque *cui pituita moleſta eſt, pituita abũdans*.

Pinnaculũ. Ita Vulgatus Matth. iv. & Tertullianus adv. Judæos cap. 8. Ceteri, antiquiores præſertim, *pinnas* vocant illam murorum, turriumve ſummitatem.

Plauſibiliter non dices, ſed *cum applauſu*. Voſſ. & Borrich.

Pompoſe, ſplendide, magnifice. Sidon. Apoll. lib. ix. epiſt. ix. *pompoſe ſcribere*. Nec Adjectivũ *pompoſus* probatur eruditis.

Poroſus nusquam invenio, apud optimos autem *fiſtuloſus*, ut *lapis fiſtuloſus*, Pallad. lib. i. c. x. licet hoc magis internos meatus; *poroſus* vulgo exteriores ſignificet.

Portatilis. ut *Horologium portatile*, vulgare quidem, ſed ignotæ auctoritatis verbum. Pari modo Caſſiodorus machinam, quam vulgo Globum cœleſtem vocamus, appellavit lib. I. epiſt. XLV. *cœlum geſtabile*, quod præſidium habet in Plinii *ingeſtabilis* lib. VII cap. 6.

Poſitivus mere philoſophicum. Sic *lex poſitiva* quæ naturali ſuperadditur.

Prænominatus male: *prædictus*, *ſupra dictus*, *ante dictus* optime. Quid autem cenſendum de tritiſſimo *præfatus*? Juſtinum Lexica arceſſunt, ſed perperam, quia lib. XXXVIII. cap. II. correctiores codd. omnes habent *præfectorum*, non *præfatorum*. At vero Cælius Apicius lib. 4. extremo dixit: *liquamen temperabis, & cucurbitulas jam præfatas, non plene coctas*. Et Arnobius lib. V. p. 176.

Par-

Partes, quas inter aures caſtas ſine venia nefas eſt ac ſine honoribus appellare præfatis: ſed Paſſive plerique, hos nolim imitari.

Præprimis peſſima, & noſtro ſeculo inepte ex PRÆ*ſertim* ac *in*PRIMIS (ad imitationem proborum *præ ceteris, præ omnibus*) cõmixta & confuſa vocula. Nihil ea frequentius in triviali ſermone: nec doctiores ea plane abſtinent. Ejus ſordes Jo: Andr. Boſium τοῦ μακαρίτου deteſtatum eſſe amici per litteras ſignificarunt. Poſt Cl. Vorſtius editione ſecunda libelli de Suſp. Lat. in eandem invectus eſt. Præter hos neminem ſcio, qui quidquam olim de illa monuerit. Adeo grata multitudini barbaries eſt. Latine *inprimis, cumprimis, præſertim, maxime, præcipue, potiſſimum* dicimus, licet hæc quidem omnia ejuſdem valoris non ſint, & imperite ſæpe

ex iis quædam confundantur.

Præſervare non obſervamus apud Claſſicos: in uſu medicinali ſubſtitui fortaſſe poteſt *adrepentem morbum anteverteгe*, *officiū ægroti, adhibita medicina, cum ſani ſumus, præſumere*. Generatim, ut Galli & Itali utuntur, reddi poteſt *ſervare, conſervare, tueri.*

Præſuppono Nec hujus verbi auctoritas elucet. Quocunque, ergo modo præſtat circumſcribere.

Primicerius medii ævi, aut inferioris. Uſi ſunt Ammianus lib. 18. cap. 6. Hieronymus epiſt 61. Paulus Diaconus IV. Langobard. cap. XXXIV. Vegetius II. cap. 22. & huius ordinis alii, quibus omnibus eſt dignitatis nomen, militibus, notariis, monachis commune. Veteres *princeps, præcipuus primarius* dicunt.

Primordialis Ammianus lib.

xxx. incunte dixit: & Claud. Mamertus de Anima lib. II. cap. v. *primordialiter* formavit. Valet idē, quod veterum *primus*, *primigenius*, *&* æqualia. Voſſius deſcri, bit, *ad primordia rei pentinens.*

Prioritas, ratio, qua quid prius eſt.

Privilegiatus. Stephanus vel Cælius in Foro Romano: *Privilegiarius dicitur, cui aliquod privilegium conceſſum eſt. Vulgo ab indoctis privilegiatus nuncupatur.* Ulpianus Dig. lege. Sed an hic detrahi debeat, *recte dicetur, occupantis meliorem eſſe conditionem: niſi ſi quis privilegiarius ueniat. Hujus enim non ſine ratione prioris ratio habebitur.*

Prodigalitas. Ethicis nova vox ſubnata fuit, dum fædam & veterem rem abominati ſunt. *Prodigitas* Lucilio eſt apud Nonium: & *Prodigentia* Tacito lib. 13. cap. 1: Ne-

1. Neque *Prodigalis* Adjectivum ſatis probatum eſt.

Proficuus ad poſtremam Latinitatem pertinet Caſſiodorus lib. I. epiſt. XXXIX. *quibus mora poteſt eſſe proficua*. Lupus Ferrar. epiſt. IV. adjungitur in Freſniano Gloſſario.

Profunditas verbum, quod Macrobius pæne in deliciis habuit. Ante hunc qui uſus fuerit, præter Vopiſcum, neque hunc antiquiſſimum, obſervavi neminem. Priſci Latini ita: Valer. Max. IX. cap. VI. *profundum puteorum*; idem II. cap. X. *profundum miſeriarum*: Solinus de Ægypto, *profundo fontis immerſus*: idem de Cilicia, *profundum terræ*: Gellius II. cap. XXX. *aquarum profunda*. Etiam epitheti patiens eſt Subſtantivorum more. Seneca Suaſ. I. *immobile profundum*.

Promanare, quod vulgatum eſt

eſt noſtro tempore, priſcis Romanis ignotum fuit, qui dixerũt *emanare*, *permanare*, *profluere*. Seneca allegatur à nonnullis, qui lib. de Conſtantia Sap. c. XVIII. dixerit *ſermo promanaverat*; ſed res ipſa poſcit, & codices approbant legendum eſſe, tribus vocibus *pro manu erat*.

Promtitudo referendum in cenſum *certitudinis* & *aptitudinis*, & jampridem illud atro calculo notavit Goclenius Obſerv. Lat. Linguæ. Cicero vocat *propenſionem*, *alacritatem*, *promtum animũ*. Lib. III. epiſt. XI. *tuum promtum animum & alacrem perſpexi ad defendendam rempub.*

Propalare quanti æſtimandũ ſit, ex auctorum ætate cognoſcitur, Oroſii, cujus eſt VI. cap. V. *propalata veritas*: Claud. Mamerti qui lib. I. cap. VIII. *iſta pagina*, inquit *propalatur*. Addo Apol-

linarem lib. IX. epiſt. XI. dicentem, *propalare diſſimulat*. Quibus cordi eſt ſtilus emandatior, malunt omnes *divulgare*, *evulgare*.

Prophetare Eccleſiaſticorum proprium: vide Cur. Poſteriores. Latini *vaticinari*, *prædicere*

Proportionalis eſt proportionem ſervans. Julius Firm. lib. IV. cap. XIII. habet *proportionatus*. Cadit etiam Adverbium *Proportionaliter*, id eſt pro rata parte, pro facultatibus cujuſque.

Protectio. Salvianus lib. VI. p. 238. [Rittersh. ed.] *ad obtinendum ejus perpetuo protectionem, nosmet ipſos Deo ſacrificamus*. Qui pure ſcribunt, habent *defenſio*, *præſidium*, *clientela*, *patrocinium*. Nomen PROTECTOR pro defenſore generaliter dixit Tertullianus Apologetico cap. VI. *religioſiſſimi legum & paternorum inſtitutorum protectores*. Sed de hoc infra pluribus.

Pun-

Punctare, vel Punctuare, id eſt *punctis notare*, & ſpecialiter *puncta vocalia adiicere*, litteris nempe Orientalium.

Puſillanimus & Puſillanimis. Claudianus Mamertus lib. I. cap. XX. *ingentis corpulentiæ puſillanimes*. Habent etiam Gloſſæ: ſed nemo, quod ſciã, ex claſſicis ſcriptoribus. Par ratio eſt derivatorum *Puſillanimitas*, *Puſillanimiter*. Latina ſunt *timidus*, *timide*, *fracto & humili animo*, & cetera horũ ſimilia. Cicero pro Arch. c. XII. *An vero tam parvi animi videamur eſſe omnes?*

Quantocius pro *quamprimum*, impurum judice Voſſio. Sulp. tamen Severus III. Dialog. cap. V. dixit, *diſcede quantocius*.

Quercinus male: bene *Quernus*.

Ratifico reiicit Voſſius, & præfert *Ratum facio*. Addo *ratum habere*. Cic. pro Roſc. Com. cap. I.

Quis hoc frater fratri, quis parens filio tribuit, ut quodcunque retuliſſet, id ratum haberet. Peræque damnatur.

Ratificatio, cui ſuffici poteſt *Ratihabitio*, quod ſæpius occurrit. Dig. Lege VI. de Negotiis geſtis.

Recenter non noviſſimum eſt, nec tamen valde probatum. Borrichius cum Voſſio proſcripſit, nec de reſtitutione ejus magnopere laborandum eſt. Ditam tamen, qui cauſſam ejus ſuſcipere poſſint, ne putes nullos eſſe, ſicut auctor Fori Rom. ſcripſit, ſe nullum exemplum reperiſſe. Cælius Apicius de Re Culinaria lib. 1. c. 1. extrem. *olivas de arbore recenter ſublatas in illud mittito*. Macer de Re Herbaria Carm. XI. ſive de Betonica:

Cum ſale contritis foliis cataplaſmate facto
Vulnera curabis, fuerint quæ facta recenter.

Ad-

Adde Palladium in Curis Poſterioribus noſtris. Verum, quia ceteri fere omnes, & quidem præſtantiſſimi auctores *Recens* dicunt, aut Plur. *Recentes*, hos potius, quam Apicium, veterem quidem, ſed plebejum; quam Macrum, dubiæ ætatis ſcriptorē, ſequi & imitari præſtat. e. gr. Virgil. III. Georg. *v.* 156. *Sole recens orto.* Silius IV. *v.* 474. *imbre recens fuſo.* Cicero Att. XVI. epiſt. VII. *Rhegini quidam illuſtres homines eo venerunt Roma ſane recentes.* Suetonius Tib. cap. 1. *Gens Clodia Romam recens conditam commigravit.* Sed hæc contra Poſitivum *Recenter*: Superlativo præſidii plus in Plinio eſt, qui XVIII. lib. XXIII. cap. dixit, *recentiſſime ſtercorato ſolo.*

Recommendare pro *commendare* ſine ſordibus dici nequit. Sapit Gallicismum.

Recompenſare ejusdem ſortis eſt. Nam & hoc loco ſimplex *compenſare* ſufficit.

Rectitudo elegantiſſimo cuiq; ſcriptori ignota vox. Habent tamen Auguſtinus epiſt. IX. ſub fin. *rectitudo fidei Chriſtianæ*: & Caſſiod. Orthogr. *rectitudo ſcribendi.*

Redhoſtimentum aut non eſt purum, aut obſoletum. Uſus eſt Baudius Cent. I. epiſt. I. *nec tua ſors redhoſtimentum deſiderat.* Habet quidem Sex. Pompejus Feſtus lib. XVI. *redhoſtire*, quod exponit *gratias referre*, ex Nævio & Accio: & Plautus Aſinar. Act. I. Scena III. *hoſtimentum*, & act. II. Scen. II. *hoſtire*; verum hæc in obſoletis ſcribenda.

Refrigerium Eccleſiæ ſcriptoribus non inſolens vox eſt. Tertullianus, Hieronymus, Oroſius aliique adhibuerunt. vid. Cur. Poſter. Verum quotcunque amāt

ſtili

ſtili integritatem, *refrigerationem* anteponunt. Sic Cicero Senect. cap. xiv. *Me delectat refrigeratio æſtate.* Columella lib. xi. cap. i. *auræ refrigerationem captavit.*

Reſipiſcentia Chriſtianis idem, quod *pænitentia* eccleſiaſticæ notionis, ſeu *emendatio vitæ*, & *reditio ad meliorem frugem.* Silent de eo monumenta veterum. Nec obſcure Lactantius lib. vi. c. xxiv. ſignificavit, inſolentius verbum ſua ætate fuiſſe.

Reſiſtentia barbare: Latine *repugnantia* dicitur.

Reiterare & Reiteratio non Latina ſunt. Albertus Aquenſis iv. cap. xii. *ad obſidionem reiteraret.* Sed etiam Quintilianus & Apulejus patroni horum laudantur. perperam. Nam Fabii caſtigatiores codd. xi. cap. ii. habent, *crebra iteratione firmentur*, non *reiteratione*: & Apulejus viii

de Aſino poſt principium, ex Pricæi accurata editione, quæ Oxonienſi manuſcripto, etiam in hoc ipſo verbo, reſpondet, *iterans*, non *reiterans*. Quid enim opus compoſitione, ubi ſimplicia ſatisdant? præſertim cum ipſum verbum *iterare* per ſe ſignificet, quod addere debebat Præpoſitio.

Reſpective, comparate: aut utrumque diſtincte exprimatur, quod adverbio hoc dividendum in ſenſu erat.

Reviſio, recognitio rei judicatæ. Voſſ.

Revolutio. Et hujus latet auctoritas. Voſſius ſupponit *converſio*.

Rigoroſus & Adv. Rigoroſe barbara ſunt, & ad Italicam ac Gallicam potius, quam Latinam linguam pertinent, cujus ſunt *Rigidus* & *Rigide*, ſignificatione eadem. Sæ-

Sæpiuscule ſine auctore dicitur pro *ſæpe*, *ſæpenumero*. Etiam Apulei *ſæpicule*, quod ex Plauto hauſit, parum gratiæ habet.

Salvifico Eccleſiæ verbum, non veterum Latinorum, de quorum ſententia dixeris *ſervare*, *ſalvare*, *ſalvum reddere*.

Sanctificare ejusdem cenſus eſt. Borrichii periphraſis eſt: *profanis curis eximere*, *ſanctum eſſe jubere*.

Scandalum, Scandalizare. Et hæc in Eccleſia, & quidem ex ſtilo Novi Teſtamenti Græci, originem habuerunt, ſaltem uſum frequentiorem. An Græci profani etiam uſurpaverint, in medio relinquit Vorſtius, diligentiſſimus idiotiſmorum hujuſmodi examinator. Supplemus ita: *impedimentum pietatis*, *irritamentum malorum*: *corrumpere juvenes*, *pejorem reddere*: *conſcelerare alicujus aures*,

quod Livius habet lib. XL. c. VIII aut ex Ovidii II. Triſt. *v.* 503. *inceſtis temerare vocibus aures.* Epitheton SCANDALOSUS pro eo, quod eſt offenſioni, quod offendit tenellas aures, ne quidem in antiqua Eccleſia ita frequens eſt, ut hodie ſolet eſſe.

Scibile, quod ſcientia comprehendi poteſt.

Scortatio apud claſſicos non reperitur, ſed poſtremo Latinitatis tempore ex analogia fictum fuit, Apulejus lib. v. pag. 171. dixit *montano ſcortatu ſeceſſiſſe.*

Secrete non eſt Latinum, ſed *Secreto.* Cic. Att. VII. epiſt. VIII *ſecreto collocuti ſumus.*

Septimana Subſtantive medio aut vergēte ævo dici cœpit. Cod. Theod. lege v. de Spectac. Valente & Gratiano Augg. *Dominico, qui ſeptimanæ primus eſt dies.* Veterum eſt *Hebdomas*, vel *Hebdomada,*

domada, quanquam altera forma *hebdomada*, Manutio ad locum Ciceronis jam proferendum minus placeat. Cicero xvi. epiſt. ix. *ne in quartam hebdomada incideres.* Addo ex ſæculo, quo jam *Septimana* in uſum loquendi venerat, Hieronymum, qui epiſt. xxii. c. iii. *repugnantem*, inquit, *carnem hebdomadarum inedia ſubjugabam.*

Serioſus Italiſmus: Latine *Serius*. Adde quæ ad Mirandulæ epiſtolam ii. notavimus.

Situari, Situatio ſunt barbarici ævi, Italis recentioribus, quam antique Latinis digniora. Lexica quidem ad Florum provocant, & ex ejus lib. ii. cap. xviii. hæc referunt: *Numantia edito in tumulo apud flumen Durium ſituata*: & ita antiquæ editiones Flori exhibent. Verum in puram vocem expungi curarunt diligentiſſimi editores Vinetus, Gruterus, Fre-

 inshe-

inshemius, Salmaſius, & hos nuperrime ſecutus Jo: Georg. Grævius, decus eruditorum ordinis, qui ſinguli *ſita* poſuerunt non *ſituata*. Verbum enim & Participium Latine reddimus *ſitum eſſe, poni*: Subſtantivum *poſito loci*. Plinio Trajanus lib. x. epiſt. LIX. *ſi loci poſitio videtur hoc deſiderare, ædem Matris Deûm transferre potes*. Plin. v. epiſt. VI. *regionis forma, & regionis ſitus*. Cicero II. epiſt. x. *natura montium fretus*. Et quod barbare vocant bonam ſituationem, Plinio lib II. epiſt. XVII. *eſt opportunitas loci*.

Sophiſticari, ſophiſtas imitari, captioſe diſputare.

Sordities, ſive ſqualorem intelligas, ſive avaritiam, non opus eſt nova voce, cum vetus *ſordes* ſufficiat.

Sortilegium, id eſt Sors, non reperitur: at Sortilegus eſt Cice-

ronis

ronis lib. I. de Divin. cap. LVIII.

Subalternus, Subalternare barbara. Hoc reddi volunt *alternis ſuperiorem & inferiorem eſſe*: illud *ſecundarius*, *inferior*. Adverbium *Subalternatim* æque ſordidum eſt.

Subintelligo ſcholaſticum verbum: Latinum *ſubaudio*. Aſcon. Pedianus in Verrinam, quæ Prooemium vocatur: *Ad ſingula ſubaudiendum eſt*. Idem de Præt. Urb. *Subauditur acceſſi* ἀπὸ κοινοῦ.

Succeſſive philoſophicum: Latinum *progreſſu temporis*, *diverſo tempore*. Male á quibusdam Spartianus in Caracalla allegatur, utpote qui cap. VIII. non *ſucceſſive*, ſed *ſucceſſiſſe* ſcripſit.

Succurſus itidem barbaricum. Romani id genus militum vocabant *auxiliares*. Feſtus de Verb. ſign. *Auxiliares dicuntur in bello ſocii Romanorum exterarum nationum*. & alia forma Livius XL. cap.

XL.

XL. *tria millia militum auxiliariorũ.*

Sufficientia, quod Tertullianus, & Vulgatus interpres, aliique in Eccleſia nati ſcriptores uſurpant, non videtur Voſſio eſſe ſatis Latinum verbum.

Superioritas non dicam, niſi perſuaſus auctoritate veteris ſcriptoris, quæ adhuc fruſtra quæſita fuit. *Summitas* melius, quo Palladius uſus eſt iterum iterumque: optimum *faſtigium*, *præſtantia*.

Supernaturalis, antiquo exemplo vix defendi poterit. Hinc judicabis de Adverbio *Supernaturaliter*, pro quo fortaſſe ponemus *extra ordinem naturę* ſeu *univerſitatis*. Tertullianus dixit *Extranaturalis* de Anima cap. XLIII.

Totaliter. Cenſores abiiciunt: *penitus*, *plane*, *omnino* commendant. Neque adiectivum *Totalis* probatum eſt, neque opus eſt eo nobis, cum præſto *Totus* ſit, &

rei

rei ſignificandæ ſufficiat.

Tremulare itidem novum aut barbarum: probatum & vetus eſt *tremere.*

Vacantia ſine exemplo antiquitatis, quæ habet *Vacatio.*

Valedictorius, e.gr. oratio valedictoria, ad Artis vocabula referri poteſt: nec analogia favet, quod *benedictorius* aut ſimilia abhorrent Latinæ aures.

Vaſallus barbara vox, quam Voſſius Latine reddi vult *cliens fiduciarius.*

Vegetativus, quod viget, quod vivit primi ordinis anima.

Vendicare nihil eſt: ſcribe *vindicare.*

Verifico philoſophorum ſcholis relinquitur.

Vernalis, hoc eſt vernus, ad ver pertinens, quo auctore dicatur, Lexica non produnt. Nos aliquos damus. Auguſtinus VII.

Civ. Dei cap. xxv. *propter vernalem faciem terræ, quæ ceteris temporibus eſt pulchrior.* Venant. Fortunatus lib. VIII. carm. IX. *tempore vernali.* Servius ad Georgic. I. *v.* 100. *vernali & æſtivo tempore.* Sed hi omnes poſterioris ævi. Eſt & antiquum *uernalis*, verum à *verna*, non à *ver* vel *vernus*; ut ex inſcriptione vereri, & Horatii *vernaliter* II. Satyr VI. *v.* 108. Curis Secundis probavimus. Illud autem idem eſt, quod *vernilis*, *verniliter*, quod Nonius *adulatorie* interpretatur.

Victualia, hæc ſunt commeatus & alimenta, Vulgatus interpres dixit II. Mac. III. & Caſſiodorus lib. IV. epiſt. v. *In Gallicana regione victualium cognovimus caritatem*, quod elegantius nūcupaſſet *annonæ caritatem.* Epitheton *Victualis* etiam Apulejus habet, ſed ſine applauſu eruditorum.

Vir-

Virtuoſus peſſime à multis dicitur *honeſtus*, *virtute præditus*, ſeu *ſumma virtute homo*.

Viſibiliter. Paulus Diaconus in Anaſtaſio: *veniente ſubito ignito cælitus jaculo viſibiliter combuſtus eſt*. hoc eſt, in oculis & conſpectu omnium. Adiectivum bonum eſt auctore Plinio lib. XI. c. XXXVII. dicente, *oculi ſeu uaſa quædam, uiſibilem ejus* [animi] *partem accipiunt atque tranſmittunt*. Idem tamen verbum eleganter ita deſcribit Cicero lib. II. de Orat. cap. LXXXVII. *omnes res, quæ ſub adſpectum ueniunt*.

Vituperium negat Goclenius Latinum eſſe. Omnes enim bonæ notæ ſcriptores *uituperatio* dicũt, non *vituperium*. Cicero Lib. XIII. epiſt. LXXIII. *mihi perſuadeo, eam rem laudi tibi potius, quam vituperationi fore*. Atque ita conſtanter alibi idem Tullius. Gruterus autem

tem contendit in quibusdam codd. reperiri *vituperium* lib. II. de Legib. cap. x.

Vivificare Theologis uſitatum & Patribus: Ciceronis ſunt pro Mil. cap. xxix. *ab inferis excitare, ab inferis revocare, vitam cujus reſtituere.* Adjectivum *Vivificus* habet Ammianus Marcellinus lib. xxi. cap. II.

Unanimiter mediæ ætatis Adverbium, quo cum primis uſi sũt Chriſtiani ſcriptores: Etiam Vopiſcus in Tacito cap. iv. *quod me unanimiter delegiſtis.* Veteres aliter. Cicero xv. epiſt. iv. *omnes uno prope conſenſu.* Livius ix. cap. xxxi. *conniterentur modo uno animo omnes invadere hoſtem.* Idem xxi. cap. xlv. extr. *uno animo & voce una* Seneca epiſt. lxxxi. *Omnes uno ore affirmant.*

Unigenitus extra ſacrum usũ, quo μονογενὴς ita vertunt Theologi,

logi, non reperitur, ſed vel *filius unicus*, pro Roſc. Am. cap. XIV. vel *unigena* virili genere, de Univerſo cap. IV. *ſingularem Deus hunc mundum atque unigenam procreavit*,

Uxoratus, hoc eſt *qui duxit uxorem*, citra conſenſum antiquitatis introductum eſt.

* In hunc cenſum plura referri poſſunt, præſertim Eccleſiaſtica vocabula, quæ jam ſilentio prætermittimus, quod partim per ſe nota eſt illorum Latinitas, & facile à quovis in meliorem faciem circumlocutione aut alio modo transformari poſſunt: partim quod Curis Poſterioribus peculiari claſſe recenſuimus, quæ ſingula repetere & huc tranſcribere nihil attinet. Ad alia properamus.

CAPUT II.

De Vocabulis auctoritatis mediæ.

HActenus de iis actum ſuit, quorum vel nulla vel ſubobſcura auctoritas erat: ſequuntur, quæ quidem non ſunt illatina, non autem à Cicerone & æqualibus, ſed à poſterioris ævi ſcriptoribus, cum inclinaret Latinus ſermo, introducta: aut ſi antiquiora ſunt, raro tamen & caute ab antiquis uſurpata, quibus id propter timide & rarius etiam nobis utendum eſt, à quibusdam etiam, ſi caſte loqui volumus, penitus abſtinendum.

Abſque pro *ſine* in omnium ore hodie eſt, ut ejus uſu crebriore alterum, *ſine*, pæne inſolens videatur. Non ita fuit in antiquo Latio. Io. Vorſtius cap. IX. Lat. meri-

merito Suſp, *Ævo*, inquit, *Ciceronis Absque pro Sine uſurpatum haud invenias*. Velim dixiſſet CL. vir, *haud facile invenias*. Invenitur enim lib. I. de Inventione cap. XXXVI. *Eſt autem quædam argumentatio in qua propoſitio non indiget approbatione: & quædam, in qua nihil valet abſque approbatione.* Hoc autem veriſſimum eſt, raro admodum *Tò Absque* illo antiquo ævo, ſi Comicorum propriæ formulæ excipiantur, uſurpatum eſſe, adeo ut neque in Argentea Latinæ Linguæ ætate facile illud reperias. Reperi ſemel apud Quintilianum lib. VII. cap. II. *abſque ſententia*, hoc eſt ſine proæreſi. Deinde oſtendit CL. Vorſtius, nec à ſequioris ætatis ſcriptoribus pro *ſine* ſæpius, frequenter autem pro *præter*, *extra* adhibitam illam voculā fuiſſe. Sic Oroſius lib. II. cap. XVI. *octoginta*

naves

naves captæ, abſque his, quæ in cõflictu incenſæ demerſæque perierunt. Symmachus lib. II. epiſt. XXXVI *abſque paucis, qui me ſecuti ſunt*, id eſt præter has, præter paucos. Vides ergo ſine ratione *Abſque*, quod rarum erat, veterum uſitatiſſimo *Sine* hodie anteferri.

Accenſeo Lexica vel non habent, vel, ſi ejus mentionem faciunt, quo auctore probetur, non referunt. Hodie tritiſſimum eſt pro *adnumerare*. Nonius Marcellus in Accenſi: *Accenſi, qui his accenſebatur, id eſt attribuebantur.* & quia Varronis quædam verba ex lib. III. de Vita Pop. Rom. ſubjecit, factum puto, ut Varronis nomen in quibusdam Lexicis apponeretur Verbo *Accenſeo.*

Aquiſitio, hoc eſt *comparatio* priſcis temporibus non ita uſu tritum fuit, ut noſtro ſæculo. Rariſſima ſunt hujus exempla apud vete-

veteres. Iul. Frontinus de Aquæductibus lib. I. *Adjuvatus* [fons Aquæ Virginis, quę Romam derivatur] *ex compluribus aliis acquiſitionibus*. Ex medio aut vergente ævo ſunt verba Inſtitut. Juſtinian. lib. III. Tit. XI. §. 3. *Nos eandem acquiſitionem, quæ per arrogationem fiebat, coartavimus ad ſimilitudinem naturalium parentum.*

Adverſitas ſuſpectũ. erat Voſſio: Latinũ autem eſt, ſed qui præter Plinium lib. XI. cap. XXV. eo uſus ſit, neque à Lexicorum auctoribus, neque à Voſſii cenſore Borrichio adnotatum eſt. Plinii verba de ſcorpionibus hæc ſunt: *magnam adverſitatem oleo merſis & ſtellionibus putant eſſe.* Ceteri fere in eo ſenſu, quo hodie *adverſitates* nominamus, vocant *res adverſas, dubias, turbidas*, etiam Salluſtius Catil. cap. X. *res dubias & aſperas.*

Ali-

Aliquanta Plural. pro *Aliquot.* Barthius Adverſ. lib. XXV. c. XIII. *Voce* Aliquanta, *hoc eſt* aliquot *cadens Latinitas uſa eſt, licet de numero non parvo ſæpius.* Non autem de poſtremis id temporibus intelligas, nec de mediis tantummodo, quibus Spartianus in Hadriano cap. VII. ſcripſit, *peſſimis aliquantis multa largitus eſt:* & Oroſius III. c. XIII. *per aliquantas Græciæ civitates* verum ineunte quoque caſuræ Latinitatis ætate, id eſt ſub Hadriano principe Palladius, alioquin comtus & elegans auctor. lib. I. cap. XIX. *aliquantis diebus* dixit. Antiquiores omnes *Aliquot.*

Anterior. Unus Cæſar, quantum ſcimus, ex omni antiquitate hunc Comparativum tueri poteſt, cum ſcribit lib. III. Civil. cap. LXIII. *navibus circumvecti milites in anteriorem vallum tela jacie-*

jaciebant, ſi modo tuta illa ſcriptura eſt. Nam Petrus Ciacconius mavult *exteriorem*, idque ſe in veteri libro reperiſſe teſtatur. Reliqui teſtes ſunt poſterioris ævi. Symmachus VI. epiſt. LIX. Sulp. Severus I. Hiſt. cap. LII. etiam Priſcianus lib. III. Grammat. ſed hic ſine mentione auctoris. Neque analogia ſatis favet. Comparativi enim in ERIOR, in Poſitivo *R* requirunt, ut *citra*, *ultra*, *ſupra*, *infra*, *poſteri*: quale *R* in *Ante* non eſt.

Breviarium improbat Seneca epiſt. XXXIX. ut novum & vulgare: ipſe mavult *Summarium*. Nihilominus Plinius VII. cap. XXVI. & lib. XVIII. & Suetonius Galb. cap. XII. ita eo uſi ſunt, ut inter ſordida abiicere haud liceat.

Calculare Martialis lib. X. Epigram. LXII.

Nec calculator, nec notarius velox.

lox. Hinc tuentur verbum *calcu-lare* (hoc eſt computare, ſupputare) quod vix apud alium invenias, quam Sidonium Apollinarem lib. IX. ep. VII.

Cautela, hoc eſt *cautio*. Digeſt. lege XV. de Procurat. & defenſor. *duplici cautela interponenda*, ad quem locum Godofredus: *Hæc verba videntur eſſe Triboniani, ejus enim ſtilū redolēt: cautelam enim dicit pro cautione*. Etiā lege VI. Dig. de Pignoratitia actione Pomponius: *prius idonea cautela à debitore pro indemnitate ei præſtanda*.

Coætaneus. Apulejus lib. VIII. Metam. *illum amicum, coætaneum, contubernalem, fratrem denique*. Tertulliani, Hieronymi, Iſidori teſtimonia habent Curæ Poſteriores. Qui his antiquiores ſunt, vocant *æqualem, ejuſdem ætatis*. Cicero Senect. cap. IV. *adoleſcens ita dilexi ſenem, ut æqualem*. Corn. Ne-

Nepos in Epam. cap. 11. *ut adoleſcens triſtem & ſeverum ſenem omnibus æqualibus ſuis in familiaritate antepoſuerit.* Plinius lib. VI. epiſt. XXI. *Menandrum alioſque ætatis ejusdem æmulatus.*

Coævus. Eadem hujus ratio eſt, quæ fuit vocis *coætaneus.* Æmulatur antiqua *primævus*, *æquævus* Prudentius hymno Epiphaniæ:

Inter coævi ſanguinis
Fluenta ſolus integer
Ferrum quod orbabat nurus
Partus feſellit Virginis.

Qui Ciceroni attribuunt, falluntur, dum in Vatin. cap. XIII. ex *coquos* faciunt *coævos.* vide Lambinum.

Cœlitus, οὐρανόθεν, Prudentius, Lactantius, Hieronymus, Oroſius, Ammianus habent, horumque æquales. Pauca ſufficiant exempla: nam plura in Curis Se-

cũdis dedimus. Prudentius καθημ. xII. ſive Hymn. Epiphan.

O ſola magnarum urbium
Major Bethlem, cui contigit
Ducem ſalutis cœlitus
Incorporatum gignere.

& in martyrio Cypriani:

Spiritus ille Dei qui fluxerat au-
ctor in prophetas,
Fontibus eloquii te cœlitus irri-
gavit. Ammianus lib. xxII. cap. xII. *figmento Deæ cœlitus lapſo.* Priſcis temporibus *divinitus* dicebant, aut *de cœlo.*

Complices pro *facinoris ſociis* Prudentius ſemel & iterum dixit. e. c. in Romano *v.* 822.

------ *complices ſectæ impię.*

Adde dicta Poſterioribus Curis. Cicero id generis homines deſcribit Catilin. I. cap. III. *fore in armis C. Manlium, audaciæ ſatellitem atque adminiſtrum tuæ* & cap. IV. *conveniſſe eodem complu-*

res

res ejusdẽ amentiæ ſceleriſq; ſocios.

Computus. Hæſitavi, an in primam claſſem hoc verbũ reiicerem, quod invenire non potui, qui ante Jul. Firmicum, Conſtantini ævo Mathematicum, illo uſus fuerit. Ceteris idem ſonat *computatio.*

Confiſcare verbum quo cumprimis Suetonius delectatus eſt. Proprie, in arca reponere. Aug. cap. CII. *quam ſummam confiſcatam repoſitamque habuerat.* Deinde, in fiſcum principis redigere. Idem in Calig. cap. XLI. *cum duos equites Rom. ſine mora corripi confiſcarique juſſiſſet*, id eſt, bona illorum in fiſcum redigi. In Foro Rom. ætiam Aſconius advocatur, verum in Procem. Act. Verr. cetera quidem verba habentur, ſed abeſt *confiſcare.* Inde ductum Nomen *confiſcatio*, quod Florus habet lib. III. c. IX. Malunt

ſunt alii *facultates alicujus in publicum conferre, in ærariũ redigere.*

Congruus, Congrue, illud Palladii eſt & Apulei, & ſequiorum, ut Prudentii καθημ. xi. *v.* 110.

Meritis rependet congrua:

hoc Solino attribuitur, quãquam incerte, quia variat ſcriptura, & pro *congrue* Salmaſius legit *congruæ*, ſcilicet exequiæ. vide Poſter. Cur. Antiquiores amant *congruens, congruenter.*

Crucifigo notiſſimum verbum, quod Plinio, Suetonio, Hygino tribuitur. Iſte lib. VIII. cap. XVI. *leones in Africa crucifixos* ſcribit: ille in Domit. cap. x. *crucifixis librariis*, & cap. xi. *crucifigeret*: hic Fab. CLXXXXIV. *quos res juſſit crucifigi.* Verum ad Suetonium notavit ὀπαʹιν Græviius: *Hoc vocabulum ignorant veteres ſcriptores probati: à Chriſtianis deſcriptoribus hic & alibi inculcatum. Scribendum ex veſti-*

veſtigiis codicum Torrentii [Suet. cap. x.] *cruci affixis*. Etiam cap. xi. laudatus vir edidit *cruci ſuffigerret*. Et quid dubitamus? in innumerabilium ſuppliciorum deſcriptione veteres ne ſemel quidem hoc verbo uſi ſunt, ſed *in crucem agere, in crucem tollere, cruci affigere, ſuffigere* &c. ſemper dixerunt. Origo ergo vocis ex Eccleſia potius eſt, quam è Latio antiquo.

Decollare pro *caput amputare*, jam tum Neronis ævo dici cœptum. Seneca de morte Claudii, *quo* [geſtu] *decollare homines ſolebat*. Suetonius Calig. cap. xxxii *miles decollandi artifex quibuſcunque è cuſtodia caput amputabat*. Antiquiores: *ſecuri ferire, ſecuri ſubiicere, collum cervicibus abſcindere*, & quæ his affinia ſunt.

Decrementum vulgo magis, quã vere eruditis probatur, quia per-

rarum vocabulum eſt, nec alium, qui id receperit, adhuc cognovimus, quam A.Gellium, cujus lib. III. cap. x. hæc inſunt: *niſi ſi, ut Homerus opinatus eſt, vaſtiora prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum, & nunc, quaſi jam mundo ſeneſcente, rerum atque hominum decrementa ſint.* Alii id vocant *defectionem, diminutionẽ*. Cicero Senect. cap. IX. *Defectio virium adoleſcentiæ vitiis efficitur ſæpius, quam ſenectutis*. Cenſorinus cap. XVIII. *omnis ætatis incrementa & diminutiones*. Lactantius lib. II. Inſtit. cap. V. *incrementa diminutioneſque lunæ.*

Deprædari ita rarum antiquioribus verbum, ut Voſſius cum Borrichio in barbaris abiiciendum cenſuerit. Veteres enim ſimpliciter *prædari* aut *ſpoliare* habent. Alio loco Hieronymum huic reæ patronum quæſivi, qui

in Eſa. I comm. 8. *Si vitia*, inquit, *nos quaſi quædam beſtiæ fuerint deprædata, relinquemur à cuſtode* Deo *& omnia noſtra redigentur ad ſolitudinem*. Jam major Hieronymo adeſt Julianus juriſconſultus, qui Lege VI. Dig. De negotiis geſtis §. 3. dixit: *qui deprædandi cauſſa accedit, ſuo lucro, non meo commodo ſtudet*. Nomen *deprædatio* eſt apud Lactantium Epitom. c. VIII. Nec tamen deſinunt, qui nihil ſectantur niſi puriſſimum, de hoc verbo dubitare.

Dubietas vox dubiæ antiquitatis. Nam apud ſolos poſteriores invenitur, Eutropium lib. VI. cap. XVI. Ammianum lib. XX. c. VI. Fulgentium Mythologum, cujus eſt lib. I. cap. XVI. *radiorum manifeſtatione omnê dubietatis ſcindat caliginem*. Cum veteribus malim *dubitatio, dubium*.

Edecumatus in deliciis habe-

tur hodie, nec ineleganter compoſitum eſt: verum uſi ſunt eo fere ſoli ſcriptores poſterioris ætatis. Symmachus lib. III. epiſt. LI. *ut unum aut alterum æque edecumatæ boneſtatis invenias.* Ipſum Verbum *edecumare* habet idem lib. V. epiſt. LXXXIII. *equos ex Hiſpania edecument.* Macrobius I. Saturn. cap. V. *edecumatos elegit ſodales.* & lib. II. cap. I. *jocos veterum & nobilium virorum edecumatos proferamus.* His autem idē valet, quod *eximius, præſtans, ſelectus.*

Famigeratus, Famigerabilis, hoc eſt *celebris,* olim rarioris uſus fuiſſe, quam noſtro tempore, exēplorum oſtendit paucitas. Pomponius Mela lib. II. cap. VII. de Creta inſula, *multis famigerata fabulis.* Alium ex antiquitate qui uſus ſit, novi neminem, præter Apulejum qui lib. II. Florid. *ſanum*

num Junonis antiquitus famigeratum laudat, & lib. 11. Metamorph. *loca famigerabilis provinciæ*. Plautina *famigerator* & *famigeratio* ficta videntur Rob. Stephano, ut multa alia Plauti. Etiam Varronis *famiger* [lib. v. de L. L.] in antiquatis ſcripſit Io: Laurembergius.

Feriari. *Feriatus* ſive Nomen, ſive Participium, probum bonūque eſt auctore Cicerone lib. i. Nat. Deor. cap. xxxvii. & Trebonio ad Ciceronem l. xii. epiſt. xvi. & Horatio lib. iv. Od. vi. Verbum *Feriari* an digniorum ſit quam Macrobii & Sidonii Apollinaris, plane ignoro. Catulli ſane auctoritas hic nulla eſt, ut Curis Secundis demonſtravi.

Figmentum non Ciceronis eſt, uti in Foro Rom. & ſequacibus Lexicis laudatur, quia lib. ii. de Orat. cap. xlv. non *figmentum*, ſed

pigmentum omnes editiones habent: neque Plinii, ad quem Calepinus provocat, quia lib. x. cap. LXV. *fimetum* eſt, non *figmentum*. Antiquiores autem hujus verbi auctores non ſuperſunt quam Gellius & Apulejus. Nam Pediani exēplum ſuſpectum eſt Scioppio. Vid. Cur. Poſter. Veteres autem *commentum* dixerunt, vel *ſimulacrum* pro altera notione, quæ apud Gellium eſt lib. v. cap. XII. & Arnobium lib. VI.

Fulgidus. De hoc vel ſilent Lexica, vel nullum ejus auctorem laudant. Lucretius lib. III. *v*. 364.

Fulgida præſertim cum cernere ſæpe nequimus.

Poſt hunc vix alius uſurpavit, quam qui ex ævo ſunt cadentis Latinitatis. Solinus cap. L. [al. 37] *ad ſpeciem fulgidi ſideris*, Lampridius Alexand. cap. XIII. *ſol fulgido ambitu coronatus*. Prudentius Cathem. V. *v*. 129. tene-

----- tenebras de face fulgida
Surgens Oceano Lucifer imbuit.

& in Corona Laurentii *v.* 55. *fulgidæ montes* [cumuli] *monetæ.* Veteres *fulgens*, *fulgentiſſimus*. Cicero v. Tuſc. cap. xxi. *fulgentem gladium è lucunari demitti juſſit.* Vellejus Paterculus lib. ii. cap. xxxix. *fulgentiſſimum Caii Cęſaris opus in iis* [Gallis] *conſpicitur.*

Habitaculum non invenitur ante Hadriani tempora. Palladius lib. i. cap. xxiii. dixit *habitacula avium.* Gellius lib. v. cap. xiv. *introgreſſus leo in habitaculum illud ſuum.* Reliqui auctores hujus vocabuli ſunt omnes inferioris ætatis, Lactantius, Arnobius, Solinus, Macrobius, quorum verba huc afferre ſupervacaneum eſt. Solum Prudentium addidiſſe ſufficiat. Cathemer. x. *v.* 40

Habitacula priſtina geſtet.

& in Agnetis Corona *v.* 109.

Splen-

Aliquanta Plural. pro *Aliquot.* Barthius Adverſ. lib. xxv. c. xiii. *Voce* Aliquanta, *hoc eſt* aliquot *cadens Latinitas uſa eſt, licet de numero non parvo ſæpius.* Non autem de poſtremis id temporibus intelligas, nec de mediis tantummodo, quibus Spartianus in Hadriano cap. vii. ſcripſit, *peſſimis aliquantis multa largitus eſt:* & Oroſius iii. c. xiii. *per aliquantas Græciæ civitates* verum ineunte quoque caſuræ Latinitatis ætate, id eſt ſub Hadriano principe Palladius, alioquin comtus & elegans auctor. lib. i. cap. xix. *aliquantis diebus* dixit. Antiquiores omnes *Aliquot.*

Anterior. Unus Cæſar, quantum ſcimus, ex omni antiquitate hunc Comparativum tueri poteſt, cum ſcribit lib. iii. Civil. cap. lxiii. *navibus circumvecti milites in anteriorem vallum tela jacie-*

jaciebant, ſi modo tuta illa ſcriptura eſt. Nam Petrus Ciacconius mavult *exteriorem*, idque ſe in veteri libro reperiſſe teſtatur. Reliqui teſtes ſunt poſterioris ævi. Symmachus VI. epiſt. LIX. Sulp. Severus I. Hiſt. cap. LII. etiam Priſcianus lib. III. Grammat. ſed hic ſine mentione auctoris. Neque analogia ſatis favet. Comparativi enim in ERIOR, in Poſitivo R requirunt, ut *citra*, *ultra*, *ſupra*, *infra*, *poſteri*: quale R in *Ante* non eſt.

Breviarium improbat Seneca epiſt. XXXIX. ut novum & vulgare: ipſe mavult *Summarium*. Nihilominus Plinius VII. cap. XXVI. & lib. XVIII. & Suetonius Galb. cap. XII. ita eo uſi ſunt, ut inter ſordida abiicere haud liceat.

Calculare Martialis lib. X. Epigram. LXII.

Nec calculator, nec notarius ve-

lox. Hinc tuentur verbum *calculare* (hoc eſt computare, ſupputare) quod vix apud alium invenias, quam Sidonium Apollinarem lib. IX. ep. VII.

Cautela, hoc eſt *cautio*. Digeſt. lege XV. de Procurat. & defenſor. *duplici cautela interponenda*, ad quem locum Godofredus: *Hæc verba videntur eſſe Triboniani, ejus enim ſtilũ redolet: cautelam enim dicit pro cautione*. Etiã lege VI. Dig. de Pignoratitia actione Pomponius: *prius idonea cautela à debitore pro indemnitate ei præſtanda*.

Coætaneus. Apulejus lib. VIII. Metam. *illum amicum, coætaneum, contubernalem, fratrem denique*. Tertulliani, Hieronymi, Iſidori teſtimonia habent Curæ Poſteriores. Qui his antiquiores ſunt, vocant *æqualem, ejuſdem ætatis*. Cicero Senect. cap. IV. *adoleſcens ita dilexi ſenem, ut æqualem*. Corn. Ne-

Nepos in Epam. cap. II. *ut adoleſcens triſtem & ſeverum ſenem omnibus æqualibus ſuis in familiaritate antepoſuerit.* Plinius lib. VI. epiſt. XXI. *Menandrum alioſque ætatis ejusdem æmulatus.*

Coævus. Eadem hujus ratio eſt, quæ fuit vocis *coętaneus.* Æmulatur antiqua *primævus, æquævus* Prudentius hymno Epiphaniæ:

Inter coævi ſanguinis
Fluenta ſolus integer
Ferrum quod orbabat nurus
Partus fefellit Virginis.

Qui Ciceroni attribuunt, falluntur, dum in Vatin. cap. XIII. ex *coquos* faciunt *coævos.* vide Lambinum.

Cœlitus, οὐρανόθεν, Prudentius, Lactantius, Hieronymus, Oroſius, Ammianus habent, horumque æquales. Pauca ſufficiant exempla: nam plura in Curis Se-

cūdis dedimus. Prudentius καθημ. XII. ſive Hymn. Epiphan.

O ſola magnarum urbium
Major Bethlem, cui contigit
Ducem ſalutis cœlitus
Incorporatum gignere.

& in martyrio Cypriani:

Spiritus ille Dei qui fluxerat auctor in prophetas,
Fontibus eloquii te cœlitus irrigavit. Ammianus lib. XXII. cap. XII. *figmento Deæ cœlitus lapſo.* Priſcis temporibus *divinitus* dicebant, aut *de cœlo.*

Complices pro *facinoris ſociis* Prudentius ſemel & iterum dixit. e. c. in Romano *v.* 822.

------ *complices ſectæ impiæ.*

Adde dicta Poſterioribus Curis. Cicero id generis homines deſcribit Catilin. I. cap. III. *fore in armis C. Manlium, audaciæ ſatellitem atque adminiſtrum tuæ* & cap. IV. *conveniſſe eodem complu-*

res

res ejuſdē amentiæ ſceleriſq; ſocios.

Computus. Hæſitavi, an in primam claſſem hoc verbū reiicerem, quod invenire non potui, qui ante Jul. Firmicum, Conſtantini ævo Mathematicum, illo uſus fuerit. Ceteris idem ſonat *computatio.*

Confiſcare verbum quo cumprimis Suetonius delectatus eſt. Proprie, in arca reponere. Aug. cap. CII. *quam ſummam confiſcatam repoſitamque habuerat.* Deinde, in fiſcum principis redigere. Idem in Calig. cap. XLI. *cum duos equites Rom. ſine mora corripi confiſcarique juſſiſſet,* id eſt, bona illorum in fiſcum redigi. In Foro Rom. ætiam Aſconius advocatur, verum in Proœm. Act. Verr. cetera quidem verba habentur, ſed abeſt *confiſcare.* Inde ductum Nomen *confiſcatio*, quod Florus habet lib. III. c. IX. Ma-

ſunt alii *facultates alicujus in publicum conferre, in ærariũ redigere.*

Congruus, Congrue, illud Palladii eſt & Apulei, & ſequiorum, ut Prudentii καθημ. xi. *v.* 110.

Meritis rependet congrua:

hoc Solino attribuitur, quãquam incerte, quia variat ſcriptura, & pro *congrue* Salmaſius legit *congruæ*, ſcilicet exequiæ. vide Poſter. Cur. Antiquiores amant *congruens, congruenter.*

Crucifigo notiſſimum verbum, quod Plinio, Suetonio, Hygino tribuitur. Iſte lib. VIII. cap. XVI. *leones in Africa crucifixos* ſcribit: ille in Domit. cap. x. *crucifixis librariis*, & cap. xi. *crucifigeret*: hic Fab. CLXXXXIV. *quos res juſſit crucifigi.* Verum ad Suetonium notavit ὀπαὶ'ὶν Grævius: *Hoc vocabulum ignorant veteres ſcriptores probati: à Chriſtianis deſcriptoribus hic & alibi inculcatum. Scribendum ex veſti-*

veſtigiis codicum Torrentii [Suet. cap. x.] *cruci affixis*. Etiam cap. xi. laudatus vir edidit *cruci ſuffigerret*. Et quid dubitamus? in innumerabilium ſuppliciorum deſcriptione veteres ne ſemel quidem hoc verbo uſi ſunt, ſed *in crucem agere, in crucem tollere, cruci affigere, ſuffigere* &c. ſemper dixerunt. Origo ergo vocis ex Eccleſia potius eſt, quam è Latio antiquo.

Decollare pro *caput amputare*, jam tum Neronis ævo dici cœptum. Seneca de morte Claudii, *quo* [geſtu] *decollare homines ſolebat*. Suetonius Calig. cap. xxxii *miles decollandi artifex quibuſcunque è cuſtodia caput amputabat*. Antiquiores: *ſecuri ferire, ſecuri ſubiicere, collum cervicibus abſcindere*, & quæ his affinia ſunt.

Decrementum vulgo magis, quã vere eruditis probatur, quia per-

rarum vocabulum eſt, nec alium, qui id receperit, adhuc cognovimus, quam A. Gellium, cujus lib. III. cap. X. hæc inſunt: *niſi ſi, ut Homerus opinatus eſt, vaſtiora prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum, & nunc, quaſi jam mundo ſeneſcente, rerum atque hominum decrementa ſint.* Alii id vocant *defectionem, diminutionē*. Cicero Senect. cap. IX. *Defectio virium adoleſcentiæ vitiis efficitur ſæpius, quam ſenectutis*. Cenſorinus cap. XVIII. *omnis ætatis incrementa & diminutiones*. Lactantius lib. II. Inſtit. cap. V. *incrementa diminutioneſque lunæ*.

Deprædari ita rarum antiquioribus verbum, ut Voſſius cum Borrichio in barbaris abiiciendum cenſuerit. Veteres enim ſimpliciter *prædari* aut *ſpoliare* habent. Alio loco Hieronymum huic reæ patronum quæſivi, qui

iii

in Eſa. I comm. 8. *Si vitia*, inquit, *nos quaſi quædam beſtiæ fuerint deprædata, relinquemur à cuſtode Deo & omnia noſtra redigentur ad ſolitudinem.* Jam major Hieronymo adeſt Julianus juriſconſultus, qui Lege vi. Dig. De negotiis geſtis §. 3. dixit: *qui deprædandi cauſſa accedit, ſuo lucro, non meo commodo ſtudet*. Nomen *deprædatio* eſt apud Lactantium Epitom. c. vi i i Nec tamen deſinunt, qui nihil ſectantur niſi puriſſimum, de hoc verbo dubitare.

Dubietas vox dubiæ antiquitatis. Nam apud ſolos poſteriores invenitur, Eutropium lib. vi. cap. xvi. Ammianum lib. xx. c. vi. Fulgentium Mythologum, cujus eſt lib.. i. cap. xvi. *radiorum manifeſtatione omné dubietatis ſcindat caliginem.* Cum veteribus malim *dubitatio, dubium.*

Edecimatus in deliciis habe-

tur hodie, nec ineleganter compoſitum eſt: verum uſi ſunt eo fere ſoli ſcriptores poſterioris ætatis. Symmachus lib. III. epiſt. LI. *ut unum aut alterum æque edecumatæ honeſtatis invenias*. Ipſum Verbum *edecumare* habet idem lib. V. epiſt. LXXXIII. *equos ex Hiſpania edecument*. Macrobius I. Saturn. cap. V. *edecumatos elegit ſodales*. & lib. II. cap. I. *jocos veterum & nobilium virorum edecumatos proferamus*. His autem idē valet, quod *eximius*, *præſtans*, *ſelectus*.

Famigeratus, Famigerabilis, hoc eſt *celebris*, olim rarioris uſus fuiſſe, quam noſtro tempore, exēplorum oſtendit paucitas. Pomponius Mela lib. II. cap. VII. de Creta inſula, *multis famigerata fabulis*. Alium ex antiquitate qui uſus ſit, novi neminem, præter Apulejum qui lib. II. Florid. *ſanum*

num Junonis antiquitus famigeratum laudat, & lib. 11. Metamorph. *loca famigerabilis provinciæ*. Plautina *famigerator* & *famigeratio* ficta videntur Rob. Stephano, ut multa alia Plauti. Etiam Varronis *famiger* [lib. v. de L. L.] in antiquatis ſcripſit Io: Laurembergius.

Feriari. *Feriatus* ſive Nomen, ſive Participium, probum bonūque eſt auctore Cicerone lib. 1. Nat. Deor. cap. xxxvii. & Trebonio ad Ciceronem l. xii. epiſt. xvi. & Horatio lib. iv. Od. vi. Verbum *Feriari* an digniorum ſit quam Macrobii & Sidonii Apollinaris, plane ignoro. Catulli ſane auctoritas hic nulla eſt, ut Curis Secundis demonſtravi.

Figmentum non Ciceronis eſt, uti in Foro Rom. & ſequacibus Lexicis laudatur, quia lib. 11. de Orat. cap. xlv. non *figmentum*, ſed

pigmentum omnes editiones habent: neque Plinii, ad quem Calepinus provocat, quia lib. x. cap. LXV. *fimetum* eſt, non *figmentum*. Antiquiores autem hujus verbi auctores non ſuperſunt quam Gellius & Apulejus. Nam Pediani exẽplum ſuſpectum eſt Scioppio. Vid. Cur. Poſter. Veteres autem *commentum* dixerunt, vel *ſimulacrum* pro altera notione, quæ apud Gellium eſt lib. v. cap. XII. & Arnobium lib. VI.

Fulgidus. De hoc vel ſilent Lexica, vel nullum ejus auctorem laudant. Lucretius lib. III. *v.* 364.

> *Fulgida præſertim cum cernere ſæpe nequimus.*

Poſt hunc vix alius uſurpavit, quam qui ex ævo ſunt cadentis Latinitatis. Solinus cap. L. [al. 37] *ad ſpeciem fulgidi ſideris*, Lampridius Alexand. cap. XIII. *ſol fulgido ambitu coronatus*. Prudentius Cathem. V. *v.* 129. tene-

---- tenebras de face fulgida
Surgens Oceano Lucifer imbuit.

& in Corona Laurentii *v.*55. *fulgidæ montes* [cumuli] *monetæ*. Veteres *fulgens, fulgentiſſimus*. Cicero v. Tuſc. cap. xxi. *fulgentem gladium è lucunari demitti juſſit*. Vellejus Paterculus lib. II. cap. xxxix. *fulgentiſſimum Caii Ceſaris opus in iis* [Gallis] *conſpicitur*.

Habitaculum non invenitur ante Hadriani tempora. Palladius lib. I. cap. xxiii. dixit *habitacula avium*. Gellius lib. v. cap. xiv. *introgreſſus leo in habitaculum illud ſuum*. Reliqui auctores hujus vocabuli ſunt omnes inferioris ætatis, Lactantius, Arnobius, Solinus, Macrobius, quorum verba huc afferre ſupervacaneum eſt. Solum Prudentium addidiſſe ſufficiat. Cathemer. x. *v.*40

Habitacula priſtina geſtet.

& in Agnetis Corona *v.* 109.

Splen-

Splēdore multo ſtructa habitacula.

Hiſtoriographus Capitolinus dixit, Hieronymus, Oroſius, Fulgentius, quos in Secundis Curis laudavimus. Illi enim ætati ita fingere libuit, ut Venantio Fortunato lib. IX. Carm. II. eſt *David Pſalmographus*. Veteres *Hiſtorici* vocabulo contenti erant.

Hortulanus neceſſarium magis, quam antiquum verbum, quo ante Antoninos nemo ſuperſtitũ ſcriptorum uſus fuit. *Olitor* dicebant antiqui, ſed ſignificantius eſt *Hortulani* vocabulum, quod Apulejus lib. IX. & X. & Macrobius lib. VII. cap. III. nobis reliquerunt.

Impoſſibilis ſordidum videtur multis, nõ autem eſt. Nam Quintilianus lib. V. cap. X. *Non longum tantum ſed etiam impoſſibile ac potius infinitum eſt.* & cap. XIII. *impoſſibilia adgrediantur.* Id vero nõ

poſ-

poſſumus negare, ceteros hujus vocis auctores omnes eſſe ævi ſequioris, ut Apulejum, Minucium Felicem, Arnobium, Marcellinū, Prudentium, quorum verba habent Poſt. Curæ. Addimus Macrobium, qui lib. VII. Saturn. c. III. *Impoſſibilem*, inquit, *mihi dicitis ſpem ſalutis*. Sic Sulp. Severus Dial. III. cap. II. *ſanctioribus nihil impoſſibile*. Priſci Romani: *quod fieri nequit: fieri non poteſt, ut* &c.

Impræſentiarum Adverbium, cui ſimile nullum eſt in Lat. Lingua, & id propter in ſuſpicionem depravationis venit. Vide Voſſium lib. I. cap. XXV. Ouzelium ad Minuc. Fel. p. 29. Quanquam vero multum præſidii habet in Catone de R. R. cap. CXLIV. Nepote Annib. cap. VI. Fannio apud Priſcianum lib. XIII. ut de Tacito, Apulejo & inferioribus tacea-

taceamus; tamẽ quod ceteri ſcriptores Auguſtei & proximi ſæculi nunquam hanc vocem ſuam fecerunt, malunt puriores *in præſentia* dicere, vel *in re præſenti*, quam id ad uſum adhibere, cujus ratio non ſatis reddi poteſt.

Incentivum Subſt. pro *Incitamentum* non Plinii conſularis & auguris eſt, ut Lexica multa produnt, ſed recentioris panegyriſtæ, qui ſuam orationem Conſtantino M. dedicavit. Præterea Symmachi, Hieronymi, Prudentii, ut Curæ Poſteriores oſtẽdunt.

Incongruus ex ſimplici *congruus* judicari poteſt, de quo diximus. Apulejus lib. I I I. Philoſ. Plat. *dicantur hæ* [lineæ ſeu propoſitiones ſyllogiſmi] *inter ſe incongruæ*. Vegetius lib. I I. cap. X I X. *Incongruum videbatur, Imperatoris militem, qui veſte & annona publica paſcebatur, utilitatibus vacare*

pri-

privatis. Qui terſius loquuntur, malunt *incongruens*. Plinius IV. epiſt. IX. *illam alteram* [ſententiã] *diſſolutam atque incongruentem vocant.* Gellius lib. XII. cap. V. *Stoica diſciplina eſt pleraque & ſibi & nobis incongruens.* Minus etiã placet *Incongrue* Adverbium, licet nec *Incongruenter* probatiſſimum ſit. Utriuſque aliquem auctorem nominant Poſteriores Curæ.

Indeſinenter. Hujus vulgo patronus Varro laudatur ex lib. II. de Re Ruſt. cap. IX. extremo, ſed mendoſum illum locum videri P. Victorio, Scioppio, Borrichio, C. P. oſtenſum fuit. Verbis enim cũ mente Varronis nequaquam cõvenit. Hæc autem ſunt de villaticis canibus: *Villatico vero gregi in fundum ſatis eſſe duo, & id marem & fœminam. Ita enim ſunt aſſiduiores, quod cũ altero idem fit acrior, & ſi alter indeſinenter æger eſt, ne ſine*

ſine cane grex ſit. Dubia ergo auctoritate Varronis, vix habebimus majorem, quam Vegetii lib. I. cap. XXVI. ſcribentis, *milites in acie diſpoſitos ordines indeſinenter obſervent.* Accedunt Hieronymus, Oroſius eorumque æquales.

Indubius propter raritatem, ſuſpectum & dubium erat Voſſio. Semel dixit Tacitus Annal. XIV. cap. XLV. *Diſſonæ voces respondebant, numerum aut ætatem, aut ſexum, ac plurimorum indubiam innocentiam miſerantium.* Bis Quintilianus: lib. V. cap. XIII. *ſi vetera erunt, fabuloſa dicere licebit; ſi indubia, maxime quidem diſſimilia.* & Declam. VII. *nuntiaturus indubia, manifeſta.* Sed prior locus Fabii non eſt certiſſimus. Variat enim ſcriptura, nec veteres editiones vocabulum *indubia* agnoſcunt. Quod vera plura exempla non ſuppetunt, tutius eſt cum cæ-

cæteris dicere *indubitatus*, *haud dubius.*

Inordinatio Voſſio male ſanum vocabulum, ſolius fere Apuleii eſt in Trismerg. pag.92. [ed. Elmenb.] *Hæc*, inquit, *& talis ſenectus veniet mundi, irreligio, inordinatio, irrationabilitas bonorum omnium*. Adverbium *Inordinate*, quod fruſtra quæſieris in Lexicis, repertum eſt apud Corn. Celſum lib. III. cap. III. extr. ejuſque auctoritate ſalvum.

Inſimul hoc eſt *junctim*, *ſimul*, ante Domitiani tempora non inveniri docet Cl. Borrich. ad Voſſ. p. 200. Florus aliquoties habet, in Præfæt. & lib. II, c. ult. Etiam Statius I. Silv. VI.

Et gentes alis inſimul togatas.

Reliqui, qui utuntur, ſunt fere infimæ Latinitatis. Vide Freinshemianum indicem Flori.

Inſipidus laudatur in Lexicis omni-

omnibus & quidem Gellii [lib. vi. cap. i.] auctoritate : contra simplex *Sapidus* vel prӕteritur prorſus, vel illaudatum ponitur, unde etiam Voſſius illud obelo notavit . Ego rem commutatam velim . Nam *ſapidus* probum & vetus eſt Cӕlius Apicius lib. ix. cap.x. *jus ſapidum* lib.x.cap. i i i i. *Thynnus piſcis hoc jure ſapidior evadit* . Apulejus lib. i i. Metamorph. poſt principium: *tucetum perquam ſapidiſſimum*. & lib. x. *coquus ſapidiſſimis intrimentis ſuccuis pulmenta condita , vapore mollibat*. At *inſipidus* veteri teſtimonio nō facile probaveris . Nam Gellianum nullum eſt, quia libri meliores habent *inſubidius* , non *inſipidius*, ut Petrus Moſellanus invulgaverat. Conſtantinorum demum ӕvo Julius Firmicus [lib. i i.cap. xii.] *ſaporem* dixit *falſum & inſipidum*: & Paullinus Nolanus ep.

xxxix

XXXIX n. 4. *vltra betam incoctam, vt propheta loquitur, inſipidi*. quod, quia eleganter compoſitum eſt, utcunque toleratur inter doctos. Sed qui nihil niſi probatiſſimum admiſerit, deſcribet idem *ſaporis* vocabulo v. g. *nullius ſaporis, ingrati ſaporis*, ſicut Columella dixit *infirmi ſaporis vinum* cap. III. de Arboribus. Significationi trãslatæ, qua homines quoque *inſulſos & inſipidos* appellant, Ciceronianum *inſipiens* ſatisfaciet.

Intimare verbum, quo Buchnero judice, præcipue cadentis Latinitatis auctores uſi ſunt, & proprie deſignat intimum facere. Solinus cap. XLV. *Nilus cum mari intimatur*: Ammianus XV. cap. VI. de Rheno: *Oceani gurgitibus intimatur*. Deinde notat *indicare*, γνωρίζειν. Sex. Rufus cap. III. *quantum Romæ profecerit, breviter intimabo*. Vopiſcus in Tacito cap. XII. *Nec tacendum eſt, &*

frequenter intimandum. Adde Capitolinum in vero cap. I. cum nota Salmaſii: Spartianum in Nigro cap. VII. cum gloſſa Caſauboni. Lexica quædam, & Fabricius ad Prudentii Romanum *v.* 1110. allegant quoque Livii verba ex lib. IV. *intimaſſe filio*, ſed fallunt, quia libri, quos vidi, omnes habent, cap. XLVI. *inſtitiſſe filio*, præter mendoſum Jo: Schefferi, Moguntiæ excuſi 1519. in quo *intimaſſe* eſt.

Irrationalis Senecæ & Quintiliani, [vide illius epiſt. LXXI. hujus lib. X. cap. VII.] videtur ſcholam redolere philoſophorum. Eleganter, & ut dignum oratore, id M. Tullius expreſſit lib. II. Off. cap. III. *expers rationis.*

Labilis labantis Latinitatis eſt. Arnobius lib. II. *animas eſſe labiles & infirmitate ad vitia proclives.* Marcellinus lib. XXVII. cap.

XXIII. *per labilem limum.* Caſſiodorus II. epiſt. III. *labilis fortunæ.* Veteres Romani *inconſtans, lubricus, imbecillus* dixerunt.

Medietas. Cicero de Univerſ. cap. VII. *Vix audeo dicere medietates, quas Græci μεσότητας appellát.* Id auſi vero ſunt poſteriore ævo non pauci. Palladius lib. I. cap. XII. *Menſura hæc ſervanda eſt in tricliniis atque cubiculis, ut quanta latitudo & longitudo fuerit, in unũ computetur, & ejus medietas in altitudinem conferatur.* Apulejus de Deo Socratis: *dabo exemplum hujus libratæ medietatis.* Ammiani, Eutropii, Macrobii teſtimoniis non opus eſt. Cicero c. l. habet: *in ſingulis eſſe bina media.*

Nigredo. Apulejus lib. 2. de Aſino: *corvina nigredine cærulos colubrarum colli floſculos æmulatur.* Jornandes Getic. cap. III. *famoſi pellium decora nigredine.* Plura exem-

exempla non ſuppetunt. Ciceroni I. Divin. cap. XIV. & Celſo lib. II. cap. I. illud eſt *Nigror*: Plinio X. cap. XXXVI. *Nigritudo*: eidem Celſo lib. VI. cap. XVIII. & lib. VIII. cap. II. & ſeq. *Nigrities*.

Nimietas. Columella VI. cap. XXIII. *Nimietate verni pabuli pecudes exhilaratæ laſciviunt*. Palladius Februar. cap. XII. *vitem nimietate fœtus onerant*. Poſteriori tempore uſus hujus vocabuli major fuit, ut ex Apulei VIII. Metam. Capitolini Vero c. I. Treb. Pollionis Tyrann. cap. IX. Macrob. Somn. II. cap. VII. & Ammiani multis locis manifeſtū eſt.

Noctefcit. Nonius Marcellus: NOCTESCERE, *cæcari*, *Furius Poematis*, *etſi auctoritatis incertæ*: *Omnia noctefcũt tenebris caliginis atræ*. Etiam Cæſellius Vindex grammaticus apud Gellium l. XVIII. cap. XI. hunc Furium *dedecoraſſe*

vocum

vocum fictionibus Latinam linguam dixit, & in exemplis etiam *nocteſcere* numeravit, quod tamē Gellius defendi poſſe putat *à facultate poetica.*

Novendecim uſus vulgaris habet: ſed vix auctores veteres, quorum eſt *undeviginti.* Livius XXIII. cap. XLVI. *vivi capti ſexcenti, & ſigna militaria undeviginti.*

Nullibi ſolius Vitruvii [l. VII. cap. I.] & Gloſſariorum vocula. In idiotiſmis Vitruvianis relinquunt, qui puram & caſtam Latinitatem ſectantur.

Obtenebrare, hoc eſt, *tenebras offundere*, an veteribus in uſu fuerit, ſubdubitari poteſt. Exempla non ſuccurrunt, niſi Vulgati Interpretis, &, qui hunc magno numero ſequutur Eccleſiæ Patrum. Analogiam probat quodammodo Varronianum illud lib. II. de Re Ruſtic. cap. II. *paſcunt, quoad*

contenebravit, niſi & hoc in antiquatis ſcribi malueris.

Octodecim dubitanter dico, quod libri, qui habent, non conſtanter habent, ſed meliores pro eo ſigna *XVIII.* exhibent. Ita factum in Plinii lib. XVIII. c. XXIII. in Oroſii lib. I. cap. XX. & quod in Hygini lib. III. capp. de Ariete & Geminis Cl. vir Jo: Scheffferus plenis litteris perſcriptum ediderat *Octodecim*; id nuperrime doctiſſ. Munknerus vulgavit per notas *XVIII.* Cum aliis ergo *duodeviginti* aut *decem & octo* tutius eſt dicere. Cicero II. Acad. cap. XXVI. *Mathematici ſolem amplius duodeviginti partibus cōfirmant majorem eſſe quā terram.* Cæſar Gall. II. cap. V. *foſſa duodeviginti pedum.* Livius lib. IX. cap. XXXIII. *circumactis decem & octo menſibus.* Lib. XXVII. cap. XXVIIII. *decem & octo navibus captis.*

Orien-

Orientalis. Miratus ſum, in Lexicis hoc vocabulum præteriri, vel ſi affertur illud (quod & ipſum in paucis factum eſt) ſine auctore laudari. Neceſſarium enim videtur, cum omnes plagas reliquas ſignamus Adiectivis, (ut *auſtralis*, *aquilonalis*, quæ Ciceroniana ſunt II. Nat. Deor. c. XIX. *ſeptentrionalis*, *occidentalis*, quæ Plinius dixit lib. IV. cap. XIX. & lib. XVIII. cap. XXXIV.) ut etiam ab *oriente* declinetur forma *orientalis*. Placet analogia, licet vetuſta exēpla deſint. Majorem enim Palladio, qui uſus ſit hoc verbo, nondum vidi. Is lib. III. c. XVII. *ab orientali arboris parte*. Juſtinus proximus eſt, qui lib. XIV. cap. 4. *auxilia orientalia*, & lib. XXXIX. cap. V. *orientalia regna* dixit. Apulejus lib. III. Metam. *orientales adſpectus*. Ceteris idem ſignificat *oriens* gignēdi Caſu cum alio

 nomi-

nomine conjunctum. v. g. Plin. xix. cap. xxv. *orientis Oceanus*. lib. xvi. cap. xxxvi. *orientis populi*. Sueton. Tit. v. *orientis regnum*.

Paſſio, ſive πάθος, *affectum* ſive *perpeſſionem malorum* ſignificare velis, non ſatis tuto adhibetur. Veteres enim Latini hoc vocabulum ægre admittunt. Ex Cornelii Galli Eleg. iii. *v.* 42. citatur.

Quæ nihil imminuit paſſio, nulla fuit,

ſed dubius is auctor eſt, & ut doctiores putant ſuppoſiticius. Apulejus demum Aſclep. p. 93. ſcripſit: *Incredibiles poſt delicta cogentur credere, non verbis, ſed exemplis; nec minis, ſed ipſa paſſione pœnarum*. Eccleſiaſticis autem nihil uſitatius eſt. Prudentius in Corona Vincentii *v.* 292.

Pulcroque mortis exitu
Omnis peracta eſt paſſio.

Sulp. Severus ii. Hiſt. cap. xxii.

Ex-

Extant mandatæ litteris præclarè martyrum paſſiones.

Populoſus, quaſi πολυάνθρωπος, perrara vox in Lexicis, frequens autem ſcriptoribus latinitatis inclinatæ. Apulejus lib. VIII. *plateæ populoſæ*, & mox *civitas populoſa*. Idem Florid. I. *indi, gens populoſa cultoribus*. Ammianus XXI. cap. XVII. *ad exemplum urbium matris & populoſæ & celebris*. Prudentius Periſteph. VII. [Heinſ. IV.] *v*. 61.

Vix parens orbis populoſa Pœni, ideſt Cartago.

Poſſibilis Quintiliano lib. III. cap. VIII. *dura appellatio*. Sane rarius eſt, quam compoſitum *Impoſſibilis*. Unum ex paucis exēplis propono. Lactantius Opif. Dei cap. I. *Divinam providentiam nec ſenſu comprehendere, nec verbo enarrare poſſibile eſt*. Palladius III cap. XIV. inclinato inde Subſtan-

tivo uſus, *ſarmenta*, inquit, *pro vitis poſſibilitate ſervabis.*

Præſentare verbum eſt, judicio Buchneri, recentioris Latinitatis. In quibusdam Lexicis etiã Quintilianus & Plinius in partes vocantur, ſed falſo. Nam Fabii lib. XI. cap. II. ineunte veteres, novæ editiones, quotquot vidi, habent *repræſentat*. Pliniana verba, quæ allegantur, de Pompeii capite, neutrius ſunt Plinii, ſed auctoris libelli de viris illuſtribus, qui Aurelius Victor eſſe creditur. Nam cap. LXXVII. hæc tradit: *Caput* [Pompeii] *Aegyptio velamine involutum cum annulo Cæſari præſentatum eſt*, id eſt oblatum, præſens factum. Tamen alibi Plinius major [XX. cap. XIX.] ſcripſiſſe deprehenditur, *foliis ſpeciem paſſerum præſentatibus*. Verùm & hic locus incertus eſt, quia in margine varians lectio notatur

repræ-

repræſentantibus. Meliore itaque ſæculo non videtur hoc verbum in uſu fuiſſe. Apulejus denique, lib IV. *ſeſe Juno cum totius ſui numinis auguſta dignitate præſentat.* & auctor Panegyrici Maximiano & Conſtantino dicti cap. III. *Neque tantum forma in te patris, Conſtantine, ſed etiam continentia, fortitudo, juſtitia, prudentia ſeſe votis gentium præſentat.* Veteres omnes *repræſentare* malunt.

Primogenitus fere Eccleſiaſticum eſt, nec ex profanis adhuc obſervavi, qui uſus eo eſſet, præter Palladium, cujus eſt lib. I. c. XXXIX. *primogeniti vituli ſtercus.* Plinius Calepino laudatus nullus eſt, quia libri, veteres, novi, diviſis vocibus exhibent *primis genitis* XI. cap. XL. Latinis is eſt *natu major*, vel ſi plures filii, *natu maximus*: aut diviſe *primum genitus.*

Protector. Supra cap. I. hanc vocem notavimus pro *defenſore* generaliter acceptam. Medio ævo honeſtior erat, & in aulam recepta, ut palatinum officium ſignificaret. Gordianus enim, ut tradit Cedrenus, ἐποίησε προτίκτορας, *inſtituit protectores*, principem ordinem ſcholarium ſeu Palatinorum militum. Codex Theod. lege IX. de Domeſt. & Protectoribus, præclare: *Devotiſſimos protectores, qui armatam militiam ſubeuntes non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris noſtri ſollicitudinem patiuntur, unde etiam protectorum nomen ſortiti ſunt, inglorios eſſe non patimur.* Addi poſſunt alii in Cur. Poſter. laudati.

Puritas impurum Voſſio viſũ, purificatur Palladio auctore lib. XI. cap. XIV. de vino: *ſi VII pini nucleos in unum vini ſextariũ mittas,*

tas, diu omnibus ante commotis, & paululum ceſſare patiaris, mox ſumere puritatem, colarique debere & in uſum referri. Reliqui, quos vocabulo uſos eſſe conſtat, ſunt omnes inferioris ordinis, Capitolinus, Macrobius, Symmachus, Hieronymus, & horum æquales, quorum verba Poſter. Curis exhibuimus. Analogia proba eſt, quia Cicero II. Phil. cap. III. dixit *impuritates*.

Qualisqualis, id eſt *qualiſcunque*. Godſc. Stevvechius in lib. II. cap. IV. Vegetii non hoc ſolum, ſed etiam Adverbialem formam *Qualiterqualiter* pro qualitercunque, commendat: auctoritatem vero majorem non affert, quam Ulpiani. Lege II. D. de bon. poſſ. ſecundum tab. §. I. *qualisqualis conditio ſit.* & lege III. de Proxenet. *miniſterium quale quale accommodaverunt.* Et Lege XI. §. 2. D.

de divort. *quali quali voluntate intelligi poſſit*. Pro Adverbio *qualiterqualiter* in Foro Rom. idem Ulpianus citatur lege XII. §. 3. Dig. de Ratihabitione: verum Dionyſ. Godofr. aliique ediderunt *qualiter* ſemel poſitum.

Reſtaurare Servius ad Æn. II. *v.* 15. videtur improbaſſe: *non reſtaurata*, inquit, *ſed inſtaurata dicuntur ædificia*. Ejus patrocinium ſuſcepit Barthius ad Petrocorium Notis à CL. Daumio in lucem productis. *Non probo*, inquit, *eorum audaciam, qui verbum hoc latinitate damnant, & inſtaurare ſolum probant, quia ſcilicet ab Inſtar hoc deſcendat*. Nec ego illud impurum cenſeo. Nam Tacitus & Juſtinus, non erubeſcendi auctores, uſurparunt, etiam ſub Gallieno Emeritenſis inſcriptio apud Gruter. p. 158. ÆDIF. RESTAUR. & reliqua: nec tamen æquare il-

lud alteri *inſtaurare* ſuſtineo, quo uſa eſt omnis & melior & antiquior Latinitas.

Scrutinium improbat cũ Voſſio Borrichius tanquam ab Apulejo nove fictum. Is enim lib. IX. extr. ſcripſit: *Magiſtratibus placuit, obſtinate denegantem ſcrutinio detegere.* Poſt hũnc Ammianus quoq: lib. XXIX. cap. XI. *inter ſcrutinia ſupellectilis.* Præfertur *ſcrutatio* Senecæ, de Beat. Vit. cap. XXIII. & Gellii lib. IX. cap. X.

Solummodo rarum antiquis adeo, ut Vorſtius de bonitate dubitaverit. Plinius habet l. XXXIV. cap. VIII. *Non ære captus nec arte, unam ſolummodo Zenonis ſtatuam Cypria in expeditione non vendidit Cato.* Reliqui qui utuntur, poſterioris dignitatis atque temporis ſunt, & quod miror, Eccleſiaſtici vel omnes vel plerique. Vide Curas Poſter.

Sternutatio non reiicio, ut multi cenſores Latinitatis faciũt: nec valde laudo, quia *ſternutamentum* plerisque ſcriptoribus probatur, Plinio lib. II. cap. VII. lib. XX. cap. XII. & XVII. Senecæ epiſt. XLVII. & Celſo paſſim. Solus fere Scribonius Largus ex antiquis eſt, qui Compoſ. X. ſcripſit, *ſternutationem ſtatim invitat*, ſed eo ipſo loco prædixerat *ſternutamentum concitare*, item, *proritat ſternutamentum*.

Subjugare. Solus Aſconius Pedianus huic verbo ex antiquioribus patrocinari poteſt, niſi & ipſe, quod Scioppio videtur, corruptus eſt à deſcribentibus. Ita vero in Verrinam de Præt. Urb. *quod quiſque de ſubjugata provincia apportaviſſet*. Ceteri omnes ſunt poſteriores, quotquot hoc verbo utuntur, Arnobius, Lactantius, Eutropius, Claudianus, Prudentius.

tius. Vide Curas Poſteriores Unum Prudentii ex multis exē. plis appono, quod de Macchabæa muliere in Romano *v.*777. habet.

Hoſtem ſubegit ſubjugatū ſepties.

Summitas ex Palladio Rutilio defendi poſtulat, cui inferioris ævi ſcriptores ſucclamant, Arnobius, Cenſorinus, Marcellinus, Macrobius, quorum verba habent Curæ Poſt. Unum Palladii teſtimonium ſufficiat ex lib. I. c. XIX. *Negat Columella ventilanda eſſe frumenta, quia, magis miſcentur animalia totis acervis, quæ ſi non moveantur, in ſummitate intra menſuram palmi conſiſtent.*

Suſtentaculum diſplicet Voſſio & Borrichio. Vetuſtiſſimus, quem uſurpaſſe obſervamus eſt. C. Tacitus lib. II. Hiſt. cap. XXVIII. ſcribens: *ſin victoriç ſanitas, ſuſtentaculum, columen in Italia verteretur, non abrumpendos, ut corpori,*

vali-

validiſſimos artus. Hic vero pro *columine, fulcro*. De *alimentis* poſteriores acceperunt. Auguſtinus lib. 4. adv. Julian. Pelagianum, cap. XIV. *Alimentorum ſuſtentaculis indigemus*. Paullinus Petrocorius l. IV. de Vita Martini *v.*430.

Et ferrent vigilem per ſuſtentacula mentem.

Barthius annotavit: PER SUSTENTACULA, *non obſequio voluptatis aut luxuriæ, ſed ut ſolum vita ſuſtentaretur.*

Valedicere. Diviſum nemo in dubium vocat: de conjuncto dubitavit magnus Voſſius, cui Borrichius oppoſuit verſum Ovidianum I. Triſt. VII.

Idque, quod ignoti faciunt, valedicere ſaltem.

Deinde Senecæ verba epiſt. XVII *Reges Parthos non poteſt quiſquam ſalutare ſine munere: tibi valedicere non licet gratis.* Quis autem ſpondebit,

debit, non diviſe ſcriptum fuiſſe, ſicut Naſonis Eleg. III. ejusdem libri.

Sæpe Vale dicto, rurſus ſum multa locutus.

Ciceronis eſt Att. v. epiſt. II. *ſalutavi, poſtea jam juſſi valere*: Suetonii Aug. LIII. *Diſcendens, ſedentibus ſingulis valere dicebat.* & Tiber. cap. LXXII. *Nec abſtinuit conſuetudine, quin tunc quoque inſtans in medio triclinio ſingulos valere, dicentes appellaret.* In Galba idem cap. IV. *Morem retinuit, ut liberti ſervique bis die frequentes adeſſent, ac mane ſaluere, veſpere valere ſibi ſinguli dicerent.* Eleganter quoque diviſit Capitolinus in Marco cap. XXVIII. Imperatoris morituri ad amicos dicta referens, *ſi jam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens.*

Viror. Stephanus: *Idem ſignificat, quod Viriditas, ſed de quo nullum*

lum exemplum reperimus. At reperit exempla & in Gazophylacio repoſuit diligentiſſimus vir G.M. kőnig, alterum nempe Apuleii, qui Florid. lib. II. *pratorum virorem* dixit: alterum Fortunati, cujus eſt lib. VIII. Carm. V.

Aut de veſte tui gemma virore micet.

Addo Palladium Junio cap. XII. dicentem : *cui adhuc supereſt aliquid de virore* : *&* Hieronymum, cujus eſt epiſt. XXI. *viror futurę reſurectionis.* Sed hæc ſine præjudicio elegantioris probatiorisq; vocabuli *Viriditas*, ſive proprie, ſive translate *virorem* accipias, Cicero Senect. cap. XVI. *Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum oliuetorumque ſpecie dicam?* & in Lælio cap. III. *Senectus quamuis non ſit grauis, tamen aufert eam uiriditatem, in qua etiam tunc erat Scipio.*

Unire

Unire Senecæ ætate non erat uſitatum, niſi in philoſophorum circulis. Quæſt. *Nat.* lib. I I. cap. I I. *Expedire me poteram, ſi philoſophorum lingua uti uoluiſſem, ut dicerem unita corpora.* Poſt hunc Apulejus VIII. p. 207. *unita ſepultura ibidem marito perpetuam conjungem reddidere*. Et hoc de Participio, quo ſane multos poſterioris ætatis uſos eſſe, Arnobium, Mamertinum panegyriſtam, Juvencum, Hieronymum, Secundis Curis probavimus. Verbi *Uniri* uſus rarior erat. Sulp. Severus II. Hiſt. cap. XLIII. *legatos Ariminenſis concilii compellit imperator uniri hæreticorum communioni.* Claud. Mamertus lib. II de Anima cap. x. *duo iſta ita tenus uniuntur.* Alii malunt verbum *adunare*, quod perquam familiare eſt Juſtino, vide Indicem Berneggerianum. Verum quod major Ju-
ſtino

ſtino non repertus eſt, qui illud uſurpaverit; duriter de hoc etiam nonnulli cenſuerunt.

Vulgariter Ciceronis eſſe lib. XIII. epiſt. LXIX. vulgo creditur, & ita editiones pleræque, etiam accuratiſſima Graviana, habent. Contra quoquot fere noti ſunt mſſ. libri, quos nominatim recenſet editio Operũ Ciceronis Gruteriana, (quibus addo chartaceum quidem ſed ut videtur, ex optimo & antiquo deſcriptum, Bibliothecæ Cizenſis Mauricianæ) ita præferunt: *Hæc ad te eo pluribus ſcripſi, ut intelligeres, me non uulgare, nec ambitioſe, ſed ut pro homine intimo, ac mihi pernecesſario, ſcribere.* Quod volunt ita dictum, ut ſæpe *ſublime* pro *ſublimiter*. Pareus Lex. Crit. legit *vulgarie*, à forma *vulgarius a um* Gelliana [lib. III. cap. XVI.] idque in mſſ. P. Victorio obſervatum eſſe

eſſe teſtatur. Proprius ſane diſtāt *vulgare*, & *vulgarie*, quam *vulgare* & *vulgariter*. Nihilominus auctorem Plinium habet *vulgariter* lib. VIII. cap. v. & lib. XXVIII. cap. XIV. Hunc ſolum cognovi ex vera antiquitate, quem indubitato conſtet hoc Adverbio uſū fuiſſe; reliqui recentiores ſunt, ut Aur. Victor junior in Veſpaſiano: *Tunc cauati montes per Flaminiam ſunt prono transgreſſu, quæ uulgariter Pertuſa Petra uocitatur*, & Macer poeta herbarius Carm. L.

Barrachum noſtri dicunt uulgariter illam.

*

* *

In hanc claſſem referri etiam oportet formā Preteriti REVERSUS EST, pro qua ſemper Cicero *Revertit, reverterunt, revertiſſe* &c. dixit v. gr. Philipp. II. c. XXIV, *è Theſſalia Brunduſium cum legionibus rever-*

revertiſti. Nec aliter æquales Ciceroni. Cæſar I. Gall. c. VIII. *legati ad eum reverterũt*. Livius VII. c. XVII. *præda ingenui parta victores reverterunt*. Poſt Auguſti obitum altera forma *reverſus eſt*, in uſum recepta fuit, ut Phædri, Aſconii, & Valerii Maximi exemplis Curæ Secundæ oſtenderunt, ita tamen, ut antiqua & Ciceroniana forma non eliminata fuerit, ſicut noſtro ferè ſæculo in oblivionem venit, altera recentiore utramque paginam faciente. Nam hi ipſi ſubinde illa quoque uſi ſunt. v. g. Val. Maximus l. II. c. X. *ad lares reverterunt*. Participio *reverſus* minus abſtinuerunt Cæſar VI. cap. XLII. Vellejus, Paterculus II. c. XII. Plinus avunculus XXXII. c. I. Junior VII. epiſt. IV.

Piiſſimus Superlativus ejuſdem ætatis eſt. Cicero enim XIII. Philipp. c. XIX. *novum & nullum in Lati-*

Latina lingua eſſe tradit. Sed poſterior ætas non tulit hunc cenſorem, nec terſiſſimi ſcriptores illo verbo erubuerunt, ut Seneca Rhetor Controv. XXVII. *piiſſimo patri tormentum quæſiiſſe ex filiornm impietate.* Philoſophus ad Polybium c. XXVI. *quod longe à ſenſibus tuis prudentiſſimis piiſſimisq; abeſt.* Curtius IX. c. VI. *ò fidiſſimi piiſſimique civium atque amicorum.* Ut taceam de ſequioribus, & Chariſio grammatico. In cippis veterum Romanorum nihil uſitatius eſt quam *patri piiſſimo*, *filio piiſſimo*, *uxori piiſſimæ*, ut paſſim exempla extant apud Gruterum & Reineſium. Nec aliter forma *Pientiſſimus* in lapidibus & monumentis rara eſt, quam quod fere poſthabent grammatici, nec in Lexicis exempla proſtant, pretium erit operę, quædam huc ex multis adferre.

Inſcrip. Reineſ. p. 698.

D.M.S.

D. M. S.

M. ANTONIO AGATOPO.

M. ANTONIUS. FAUSTINUS.

PATRI. PIENTISSIMO.

BENE. MERENTI.

F.

Ibidem pag. 747.

D. M.

SECURITATI. ÆTERNÆ.

*IULIÆ IULLIANÆ.

MODESTIUS. ISMARAGDUS.

UXORI. KARISSIMÆ. PIENTISSIMÆ.

ET. DULCISSIMÆ.

- *Tulliæ T.* leg. Reineſ.

Tandem huc pertinere videntur locutiones *abſtractivæ*, ut philoſophi vocant, inauditæ Ciceroniano ævo, quarum ſemina non nulla ſparſit argentea Latini ſermonis ætas, qualia ſunt Velleii *meaiocritas noſtra* lib. II. c. CXI. & Val. Maximi Præfat. *mea parvitas*: meſſem vidit tempus æneæ Latinitatis, præſertim ſub Chriſtianis Principibus. Tum enim ad faſti-

dium uſque hujuſmodi formulæ inculcabantur legibus, epiſtolis, ſermonibus, *ſublimitas tua*, *claritas tua*, *tranquillitas veſtra*, *præſtantia tua* &c. e.c. Arcadius Aug. Aureliano Pe. Pr. Cod. Theod. de pœnis l. xvii. *ad Cyprum inſulam* [Eutropius] *perducatur, in qua tua ſublimitas relegatum eſſe cognoſcat.* Et eodem Cod. Valentinianus & Valens AA. ad Secundum Pe. P. lege v. de ſuſceptor. *excellentia tua vetuſtum morem conſuetudinemque ſectabitur.* Adde C. P. p. 254.

Impatientia abſolutè recentioris ævi eſt. Veteres (non autem vetuſtiſſimi, quibus ignota vox erat) Genitivum addebant, ut *æſtus impatientia* Plinius ix. 16. *frigorum* xi. 23. *Veneris* Apulejus lib. 11. Metam.

CAP.

CAP. III.

De Notionibus peregrinis.

A Vocabulis ſuſpectis, vel poſteriori ævo in uſum receptis ad antiquiora & magis Latina progrediamur, quibus vel media vel infima ætas novas & veteribus ignotas notiones ſeu ſignificationes impoſuit. Talia ſunt.

Advocare pro *cauſſam agere*, *reo ad eſſe in periculis*. Eſt enim Latino in foro vocare & cogere, qui adſint & patrocinentur, ut multis verbis & accurato judicio cōtra Lipſium probavit J. F. Gronovius in Senecæ lib. 1. de Clem. c. IX. Videtur Plinius l. v. epiſt. 8. obſtare, ſed quam dubius locus ſit, Notis ad illum oſtendimus.

Ægritudo aureo Latinitatis ſęculo erat triſtitia, mœror, & animi potius, quam corporis morbus.

bus. Cicero III. Tuſc. c. x. *Præclare noſtri moleſtiam, ſollicitudinem, angorem, propter ſimilitudinem corporum ægrorum, ægritudinem nominaverunt.* & mox: *proprie ut ægrotatio in corpore, ſic ægritudo in animo.* Livius l. XXII. c. VIII. *occupatis majori ægritudine animis.* Poſt Auguſti obitum ſenſim ad corporis infirmitudinem retractũ fuit vocabulum. Mela l. III. c. 7. de Indorum ſenibus: *priuſquam annis, aut ægritudine in maciē eant:* & Columella VII. l. 7. de caprarum morbo: *quod ſi ea res ægritudinem non depellit:* & Plinius VIII. c. 1. de elephantis, *feſſi ægritudine, quando & illas moles infeſtant morbi.* Adde Curtius III. cap. v. Sed hæc tum rariora erant, nec Ciceronis elegantia in oblivionem venerat, ut ſequenti ferme ætate factum fuit.

Aſportare eſt quaſi *abſportare,*

deportare alio, non *ut intereat* ibi, quod Aſconius addit in Divinat. Verr. & per id à *deportare* diſtingui vult, ſed ſæpe etiam ut conſervetur. Sic enim Nepos Themiſt. ca. II. *quæ moveri poterant, partim Trœzenen aſportant.* Male ergo hodie pro *apportare* à multis ponitur.

Aſſerere Auguſteo ævo *vindicare* ſonabat, ut *in libertatem aſſerere* Trajani & Antoninorum demum tempore pro *affirmare* adhiberi cœpit. Adi Curas Poſter.

Audax, Audacia plerumque in malam partem. Hinc Nonius: *audacia temeritatis eſt.* Minus ſcite ergo in elegantiis noſtri locant, dum vernacula Latine reddunt. Elegantius Cicero lib. XIII. ep. LI. *Sumſi hoc mihi ut &c.* & l. VII. ep. V. *vide quid mihi ſumſerim.*

Benedicere in antiquo Latio duas notiones obtinuit, primum

or-

ornate dicere. Cicero II. Orat. cap. II. *benedicere, quod eſt ſcienter, perite, & ornate dicere.* Deinde bene precari, bene ſentire. Idem pro Sextio cap. LII. *cui benedixit unquam bono?* Sequiore ævo pro *laudare* acceptum. Apulejus Aſlep. extr. *benedicentes Deum orantesque,* quæ ſyntaxis ſicut nova & horrida eſt, ita ipſa ſignificatio non puriſſima, ſacris tamen ſcriptoribus maxime recepta. Noviſſima notio, & mere eccleſiaſtica pro *fortunare*, *ſalutem & felicem rerum ſucceſſum largiri*, quod ſolius Dei eſt, etiam ad Subſt. *benedictio* extenditur, more & uſu Ebræorum.

Cauſſari Philoſophis eſt *produci, generari*: Latinis autem vel veram vel vanam cauſſam dicere. v. gr. Curtius lib. VI. c. VII. *non vacaſſe ſermoni ſuo regem cauſſatus.* Pro Roſc. Am. c. 14. *numquid cauſſare?*

(cauſſam dicis) quæ lectio in Palatinis quoque habetur, utut alteram, *numquid cauſſæ eſt*, malit Turnebus Adverſ. l. xxix. c. xxxvi.

Communiter latinè ſignificat *non ſeparatim, non ſeorſum*. Cicero lib. xiii. epiſt. 12. *Alia epiſtola communiter commendavi tibi legatos Arpinatium, ut potui diligentiſſime: hac ſeparatim Q. Fuſidium* & pro Roſc. Am. cap. xxxvii. *iſte Roſcius omnia cum Chryſogono communiter poſſidet*: & Livius l. xxxv. cap. xlviii. *Provectus eſt intemperantia linguæ in maledicta, nunc communiter Romanorum, nunc proprie ipſius Quintii*. Nec cadente Latinitate mutata ſententia fuit. Etenim Lege 1. Cod. de Contract. non aliter, quam ſupra Cicero: *quæ ſeparatim communiterve geſſerunt*. Male ergo & barbare pro vulgo adhibent, v. g. *communiter ſolet ita fieri* &c.

Com-

Compilare veteribus ſemper in malam partem, ut *fana compilare* Ciceroni I.Nat. Deor. cap. XXXI. *templa omnibus ornamentis compilata* Livio lib.XLIII. c.VII. *ſcrinia compilare.* Horatio I.Satyr. I. extr. Quod verò recentibus etiam in bonam partem accipitur, barbariſmi crimine an abſolvi poſſit, incertum eſt. Vid. Vorſtius.

Condolere Ciceroni eſt idem, quod *dolere.* Lib. III. de Orat. ca. II. *latus ei dicenti, condoluiſſe, ſudoremque multum conſecutum eſſe audiebamus.* Si verò pro συμπάσχειν ponatur *condolere alicui*, aliena voci Latinæ affingitur ſignificatio, qua nec opus eſt, cum poſſis dicere: *vicem alicujus dolere, participem ſollicitudinis & doloris eſſe* Cic. XVI. ep. XXI. *pari moleſtia affici, prope æque dolere* IV. ep. V. & VI. *dolor tuus mihi dolori eſt* VII.

ep. 11. Forſan tamen Ovidii locus v. Triſt. eleg. 111. *v.* 32. vulgari notioni præſidio eſſe poteſt. Nec verò poetæ rarius exemplum cō-ſenſui ceterorum præjudicat.

Confundi pro *erubeſcere*, *pudefieri*. Vulgato interpreti & hunc ſequentibus Eccleſiaſticis valde uſitatum. Latinis, antiquis præſertim, eſt *miſceri*, translate *perturbari*, e.g. Vellei 11. cap. cxxv. *cupiditas omnia confundendi*.

Cor multis Germaniſmis & Ebraiſmis ſubjacet, ut *toto corde diligere*, *ex intimis cordis penetralibus* &c. Non quidem negamus; interdum idem valere, quod *mens*, *animus*: at caute agant tyrones, ne Latine locuturi, vel ſcripturi in Germaniſmos incidant.

Crepuſculum vulgus ad utramque dubiam lucem refert, ſive matutina ſit, ſive veſpertina. Plinius verò lib. 18. cap. xxv. dixit: *mane*

vel

vel crepuſculo. Columella XII. ca. 1. *Primo mane* (villico) *cum familia prodeundum eſt, & crepuſculo, peractis operibus fatigato redeundum.* Cenſorinus cap. XXIV. ſummo ſtudio ſingulas diei & noctis partes deſcribens, *crepuſculum* ad noctis initium refert, ſicut *diluculum* ad initium diei. Et ſic alii quoque inter mane & crepuſculum diſtinguunt, & hoc *diluculo* opponunt. Servius quiden in Æn. II. *v.* 268. *De crepuſculo*, inquit, *quod eſt dubia lux (nam creperum dubium eſt) quæritur, & licet utrique tempori poſſit jungi, uſus tamen, ut matutino jungamus, obtinuit.* Sed vel error Servii, vel lapſus ſubeſt librarii, ut ex Plinio, Columella, Cenſorino, demonſtratum fuit.

Crux, id eſt patibulum, per translationem alias *miſerias* ſignificare poteſt, ſi ita orationem attemperes, ut ad Romanum ſup-

plicium reſpiciatur, ut ſicut Comicis homines interdum notat, qui angunt, & affligunt. Verum, quod noſtris quaſcunque calamitates in quocunque ſermone, extra reſpectum Romani ſupplicii ſignificat, id proprius abeſt à Germaniſmo.

Deprecari, ut Gellius docet lib. VI. cap. XV. eſt *ualde precari*, deinde *propulſare, abominari*, quēadmodum Cicero VI. Rep. *inuidiam deprecabatur*, hoc eſt, Gellio interprete, *propulſabat inuidiam*. Juſtinus XI. cap. IX. eleganter utramque notionem conjunxit, verbo ſemel poſito: *non mortem, ſed dum Darii corpus ſepeliant, dilationem mortis deprecantur*.

Deſolare *agros* active dicunt Latini, Virgilius Aen. XI. 367. Columell. *I*. cap. III. Item *manipulos militum* Virg. c. l. *v*. 870. & Statius IX. Theb. *v*. 672. *deſolatum*,

latum magiſtro agmen. Etiam Lucanus IV. 700. *nocturnaque munia valli deſolata fugâ.* Non autem deſolare *arcem,urbem,*ut ſit idem, quod *demoliri,uaſtare,* quia eſt necare, ad paucos redigere, colonos abducere.

Dictio eſt oratio vel dicendi genus. Cicero I. de Orat. cap. XXXIV. *Educenda dictio eſt ex hac domeſtica exercitatione, & umbratili, medium in agmen, in puluerem, in clamorem, in caſtra atque aciem forenſem.* Pro *vocabulo* Grammaticis relinquendum. Nec vero recens hæc uſurpatio eſt in Grammaticorum ſchola. Diomedes l.I. pag.275. *Quidam ſic definiunt: Oratio eſt compoſitio dictionum, conſummans ſententiam, remque perfectam ſignificans. Scaurus ſic: Oratio eſt ore miſſa, & per dictiones ordinata pronunciatio.* Quapropter in grammatico ſermone toleratur hæc

notio: ad oratorium ſtilum, quod exempla deſunt, minus tuto affertur. Catonis enim auctoritatem, ad quam nonnulli provocāt, nullam eſſe & ex ſpurio libro petitam, Curis ſecundis demonſtratum fuit.

Diſcretus antiquis eſt *diviſus, ſeparatus*, ut Lucretio lib. VI. 790. *diſcreta ſemina*. Plinius l. II. epiſt. VI. *memento*, inquit, *nihil magis eſſe vitandum, quam iſtam luxuriæ & ſordium novam ſocietatem: quæ cum ſint turpiſſima diſcreta & ſeparata, turpius junguntur*. At pro *modeſtus*, uti vulgus noſtrum interpretatur, barbariſmum olet. Idem cenſemus de derivatis *Diſcrete* & *indiſcretus*. Cicero Invent. lib. I. cap. XXX. *In præſentia partes argumentandi confuſe & permiſte diſperſimus: poſt diſcrete & electe digeremus*. Apulejus de Mundo;

indi-

indiſcretis finibus Pamphylium, Syrium, Ægyptium mare. Spartianus in Nigro cap. III. *cum indiſcrete ſubſellia Circi maximi repleta eſsét.*

Diſcurſus pro *ſermone*; & verbum *diſcurrere* pro *ſermocinari* barbare dicitur, nec afferri antiquior auctoritas poteſt, quam Ammiani Marcellini, non puriſſimi ſcriptoris, qui lib. XVII. cap. VI. [Valeſ. cap. 4.] *ſuper quo*, inquit, *nunc, quia tempeſtivum eſt, pauca diſcurram*. Subſtantivi *Diſcurſus* non prius exemplum Lindenbrogius in Notis, quam ex ſæculo Caroli M. arceſſit. Abſtinent ergo hac ſignificatione, qui ſtilū ſectantur puriorē. Quid proprie & Latine ſit *diſcurrere* & *diſcurſus* non obſcurum. Livius I. c. IX. *ſigno dato juventus Romana ad rapiẽdas virgines diſcurrit.* Seneca ep. 103. de vero peregrinationis uſu:

Quandiu quidem neſcieris, quid fugiendum, quid petendum, quid neceſſarium, quid ſupervacuum, quid juſtum, quid honeſtum ſit, non erit hoc peregrinari, ſed errare. Nullam tibi opem feret iſte diſcurſus.

Diſpenſare pro *legibus ſolvere* novum eſt. Vetus notio verbi hujus eſt *diſponere & procurare*, v. g. diſpenſare res domeſticas. Etiam *cum cura diſtribuere*, Nepos in Conone c.4. *quem vellet eligere ad diſpenſandam pecuniam* : ſeu aliquid *dividere*. Curt.6. cap.4. *amnis duo itinera, velut diſpenſatis aquis, aperit*. Idem cenſeas de Nomine *Diſpenſatio*. Frontinus de Aquæduct. lib.II. [p.243. ed. Keuch.] de diviſione aquarum : *Sed hæc ipſa diſpenſatio per nomina aquarum ad regiones Vrbis partienda eſt.*

Diſſitus antiquis eſt *diſperſus diſseminatus*. Lucret. 3. *v*.144.

Ceteræ pars animæ per totum
diſſita corpus.

& lib.4. *v.886.*

Per membra atq; artus animai
diſſita vis eſt.

Non ergo pure vulgo dicimus: *terræ longe diſſitæ, populi longe diſſiti*, quamvis idem confirmare Apulejus 1. Florid. videatur, *Homines* inquiens, *neque longule diſſita, neque proxime aſſita poſſumus cernere*, de quibus durius cenſet Scioppius ad Voſs. n. 15. & Apulei aſino, quam Tullio aut Livio digniora aſſe judicat.

Ditio poteſtatem ſignificat & imperum, e. g. *in ditionem redigere*, Curt. 4. cap. 1. *ditionis ſuæ facere*, idem cap. 4. & *alienæ ditionis eſſe*, lib. v. cap. v. & Livius lib. xxi. c. ix. *omnem oram ad Ibernm flumen, Romanæ ditionis fecit*. Idem lib. xxxi. cap. vii. *in ditione habere* dixit: &

ſua ditione cujus eſſe lib. VI. c. XXIX. *in ditionem tradere* idem XXVI. cap. 43. *ditioni adjicere regionem*. Curt. IV. c. I. n. 26. Addit CL. Freinshemius in Indice, *manifeſto diſcrimine ditionis & regionis, quæ vulgo confundunt*. Non ergo pro ipſa provincia & regione, ut hodie fit, accipi hoc vocabulum poteſt, neque antiquior, qui ita abuſus illo fuerit, repertus nobis eſt, quã Paulus Diaconus in Juliano, ſeu quiſquis auctor eſt Miſcellæ Hiſtoriæ, cujus verba exhibent Poſteriores Curæ.

Divus, Divi, ſunt vel Dii, vel ἀποθεωθέντες & ipſi numero Deorum adſcripti. Improbat ergo Cl. Vorſtius, ſanctos Apoſtolos alioſque *Divos* appellari, v. g. *Divus Paulus*. Tutius dixeris *Divinus Paulus*, ſicut Cicero *divinum Platonem* vocavit, & paſſim *divinam*

uirtutem. Aut potius *ſanctos*, *beatos* exemplo veterum Chriſtianorum dicamus. Neque adhuc probari antiquis exemplis potuit, *Diuus*, *Diua* Adjectivum eſſe, & aliud, quam *Deus*, *Dea*. Livius lib. VIII. c. XXVI. *Si diuus, ſi diua eſſet, qui ſibi præpetem miſiſſet, propitius adeſſet.* Idcirco non magis licet *Diuus Paulus*, *Diuus Auguſtinus*; aut de Principibus *Diuus Carolus*, *Diuus Mauricius &c.* dicere, quam *Deus Paulus*, *Deus Auguſtinus*, atque ita de ceteris. Plura vide in Curis Poſterioribus.

Dominus imperantem Latinis ſignificat, v.g. Tacitus Hiſt. IV. c. XVII. *Romani deuictarum gentium domini communes*, ſive monarchæ ſit: ut Plinius Trajanum appellat *Dominum* lib. X. epiſtolarum: ſive tyrannus, quo modo Tiberius inviſum nomen refugit, Tacit. II.

Annal. cap. LXXXVII. ſive denique familiæ ſuæ imperet. Virgil. Eclog. III.

quid facient domini, audent cum talia fures.

Hodie communis titulus omniũ ingenuorum eſt, ut vix liceat mediocris ſortis hominem appellare, niſi prҿmiſſo *dominationis* honore. Ita inveteratus mos eſt, ut ſine multorum offenſa emendari poſſe non videatur. Cui forſan occaſionem præbuit Romanorum cõſuetudo, qua obvios, ſi nomen non ſuccurrebat, *dominos* ſalutarunt, teſte Seneca ep. III. Et primum imperatorum nominibus præfigebant D. N. hoc eſt *Dominus noſter*, & ſexu mutato etiam fœminis Auguſtis habebãt idem honoris. In Reineſianis Inſcriptionibus p. 323.

pliſ-

PIISSIMÆ. AC. VENERABILI.
D. N. HELENÆ. AUG.
MATRI. D. N.
MAXIMI. VICTORIS. AUG.
CONSTANTINI.
ET. AVIÆ. DD. NN.
CONSTANTI. ET. CONTANTIS.
ORDO. ET. POPULUS.
SURRENTINOR.

Duellum antiquis eſt *bellum*; quod ex Plauto & Horatio liquet. ille enim Epid.act.III.ſc.IV. *apud reges armis arte duellica diuitias magnas indeptus*: hic I. epiſt. II. Trojanum bellum *lentum duellum* vocat. Adde Cic.in Oratore cap. XLV. & Livium lib. XXII. cap. X. Quod autem vulgus *duellum* hodierno die vocat, id veteribus erat *ſingularis pugna*, Eutrop. II. cap.II. & Sulp. Sever. I. Hiſtor. cap.XXXIV.item *ſingulare certamen* Vopiſc. in Probo c. IX.

Exau-

Exaudire Latinis ſæpius eſt *audire*. Cic. I. Div. cap. XXXIII. *ſubito exaudiuit hinnitum*; & I. Catil. cap. VIII. *quorum uoces exaudire potuiſti*. Noſtrates attribuunt unicum ſignificatum, precibus adnuere. Potes pariter dicere, Deum preces *audire*, atque *exaudire*. Nam *audio* etiam eſt obſequi, aut facere, quod quis petierat.

Exceſſus Ethicis ſignificat vitii genus, quod augendo circumſtantias declinat à virtute. Priſcis Latinis erat idem, quod *diſceſſus*, ut Cic. III. Fin. cap. XVIII. *exceſſus è uita*, id eſt mors: quam etiam, dempto *uitæ* vocabulo, ſignificat, ut Tacito I. annal. cap. VII. & XIV.

Feſtivitas eſt *lepor* & *jucunditas*. I. ad Herenn. cap. VIII. *Illud genus Narrationis, quod in perſonis*

poſi-

poſitum eſt, debet habere ſermonis feſtiuitatem. Sero, nec antequam caderet lingua Latina, *feſtum diẽ*, aut *ſolennitatem*, v. g. nuptialem, ſignificare cœpit. Lampridii & Proſperi Aquitanici teſtimonia Secundis Curis exhibuimus. Sed malo Ciceronẽ, quã hos, imitari.

Fornicari eſt fornice arcuari. Plinius XVI. cap. XLII. *palma fornicatur*, hoc eſt ſurſum incurvatur, & de apibus lib. XI. cap. X. *ruentes ceras fulciũt pilarum intergerinis à ſolo fornicatis*, Ammianus lib. XXVI. cap. XXIV. *fornicatum ædificium.* Vitruvius lib. V. cap. V. *cellæ confornicentur.* Quod vero Fornix etiam *lupanar* ſignificat, *fornicari* vulgatus Scripturæ interpres pro *ſcortari* uſurpavit, ſed ſine conſenſu veterum Latinorũ. Eadem ratio eſt ſubſtantivorum FORNICATIO & FORNICATOR, quo-

rum

rum utrumq; de venerea re perſæpe uſurpatur ab eodem interprete. Prioris uſum ita tradit Seneca epiſt. xcv. *Societas noſtra lapidum fornicationi ſimillima eſt: quæ caſura, niſi inuicem obſtarent, hoc ipſo ſuſtinetur.*

Gentiles Cicero Topic.cap.vi. definit, *qui eodem nomine ſunt, ab ingenuis oriundi, quorum majorum nemo ſeruitutem ſeruiuit, nec capite ſunt diminuti*. Brevius: ex eadem orti gente. Adde Gellium ſupra pag. 22. laudatum. Eccleſiaſticis *Gentiles* ſunt idolatræ, pro qua notione alii malunt *paganos* dicere. Pagani enim fuerunt, qui non erant milites, Plin. x. epiſt. xviii. *& milites & pagani*. Veget ii. c. xxiii. *ſi doctrina ceſſet armorum, nihil paganus diſtat à milite.* Hinc trãslate pagani omnes, qui Chriſto non militant, ſeu Chriſtiani non ſunt. Alii paganos malunt à

pagis

pagis dictos, quod templis urbiũ á Cóſtantino clanſis in pagis deaſtros coluerunt, quemadmodum Prudentius in Romano *v.* 296. idolorum cultorem vocat *pago deditum.* Concedo elegantius vocabulum *paganus* adhiberi: nec tamen eripi poteſt alterum *gentilis* aut cognatum *ethnicus*, propter inveteratum uſum. Utrumque enim in Eccleſia antiquum eſt. Hieronymus in Epheſ. v. 20. *Hoc & gentilis facit, & Judæus & publicanus, & ethnicus.* & ep. XXXIII. *Cernimus ethnicos atque Judæos, hæreticos atque diverſorum dogmatum homines voluntarii in cæno libidinum.* Nec tamen Pagani vox eccleſiaſticam notionem recens aut noſtra demum ætate ſuſcepit. Idē Hieronymus in Pſalmum XLII. *pagani Deos ſuos digito oſtendunt.* & Oroſius VII. cap. XXXV. Claudianum poetam vocat *paganum pervicaciſſimum.* Gra-

Gratioſus. Rud. Goclenius Obſerv. L. L. improbat formulam, *Domine gratioſe*, quod *Gratioſus* eſt, qui admittit gratiam, ſeu gratia pollet. Ita quidem eſt, ut plerumque Latinis ſignificet eum, qui valet gratia apud alios, unde Livius XXXIX. cap. XXXII. *plebei quoque* inquit, *gratioſi homines petebant*: nolim tamen alteram ſignificationem in barbariſmis ponere, quia Gellius IX. cap. XII. *gratioſus*, inquit, *qui adhibet gratias, & qui admittit*, quanquam notio altera perrara eſt, ut vix exemplis cõprobari poſſit. Quod vero etiam, qui jucundi & elegãtis ingenii eſt, nonnulli *gratioſum* vocant, id Gallicismum ſapit. Vide Voſſ.

Hactenus de *tempore* in omniũ fere ore eſt, ſed, ſi Ciceronem conſulas, non puriſſime. Hic enim *adhuc* pro eo, quod vulgo eſt *ha-*

ctenus,

ctenus, conſtanter dixit: *Hactenus* vero aliter adhibuit, ut idem ſit, quod *adhuc uſque locum*, & de loco librorum aut ſcripturæ ſæpe usurpatur, *Sed hæc hactenus*, *Hactenus de literis*. Sic XIII. Att. ep. XXI. *Sed hec hactenus*, *ne videar* περὶ μινκρὰ σπουμάζειν. Deinde ſequente *VT* notat *eatenus*, *in tantum*. Lib. II. de Oratore c. XXVII *Hæc artem & præcepta dumtaxat hactenus requirunt*, *ut certis dicendi luminibus ornentur*. Juſtinus XXXIX. cap. I. *rex à matre hactenus conſtituitur*, *ut nomen regis penes filium*: *jus autem omnis imperii penes matrem eſſet*. Et ita Suetonius ſæpe, ut & Plinius lib. IV. epiſt. VIII. Tacitus II. an. cap. XXXIV. n. 4. Quæ in contrarium obiiciuntur, aut ambigua ſunt, aut rara nimis, ut Tullianam normam non poſſint depravare.

Humilis notat proprie, quod hu-

humi repit, parvum eſt. Curtius VII. cap. IV. *neminem adeo humilem eſſe, ut humeri ejus non poſſent Macedonis militis verticem æquare.* Plinius lib. VII. epiſt. XX. *humili radice deſcendunt.* Metaphorice eſt *abiectus, ignobilis.* Cic. I. Fin. cap. XV. *ſuccumbere doloribus, eosque humili animo, imbecilloque ferre, miſerum eſt.* Pro *modeſtus* autem nō acceptum fuit, priusquam inclinaret Latinitas, aut peregrina ſpecie deformaretur. Adde Cur. Poſter.

Humilitas pariter non virtutem, *modeſtiam*, ſignificat, ſed altitudini opponitur, ut *humilitas arborum* Salluſt. Jugurth. cap. XLIX *navium* Cæſ. V. Gall. cap. I. aut dignitati, e g. *humilitas generis,* idem Salluſt. Jug. cap. LXXII.

Imaginari eſt alicujus ſimilitudinem mente concipere. Plin. IX. cap. XXXV. *imaginari fercula triumphi.*

phi. Deinde ſomniare. Plinius junior v. epiſt. v. *Viſus eſt ſibi per nocturnam quietem jacere in lectulo ſuo --- mox imaginatus eſt veniſſe Neronem*. Suetonius Cæſ. LXXXI. *Calphurnia uxor imaginata eſt collabi faſtigium domus.* Peſſime ergo abutuntur verbo tirones noſtri, quando pro *tribuere ſibi*, aut *perſuadere ſibi* & *arbitrari* adhibent.

Imo vel Immo correctionis eſt, non affirmationis Adverbiū.

Impingere pro *offendere* ignorat caſta antiquitas, cui eſt *iniicere, infligere.* Plautus Amphitr. act. IV. ſc. IV. *ex vulnere, quod mihi impegit.* Phædrus lib. III. fab. VI. *Æſopo quidam petulans lapidem impegerat.* Quæ vero hodie obtinet ſignificatio, jam tum Hieronymi ætate in uſu fuit. Sic enim præfat. in Danielem [ſeu epiſt. cxx.] *cum me in linguæ hujus piſtrinum recluſiſſem, --- impegi noviſſime*

viſſime in Danielem, id eſt in ſtilum Danielis Chaldaicum. Malo cum antiquis loqui, quibus non deeſt, quo recentiorem notionem ſignificent. Cicero IX. epiſt. II. *Quis eſt tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nuſquá incurrat?*

Indigetare verbum quo, ſi Varronis fragmentum apud Nonium excipias, fere ſoli utuntur auctores Latinitatis cadentis: neque hi sæpenumero. Hodie tritum eſt & pervulgare, ac vim *nominandi* aut *indicandi* habere creditur. Sed ſuboſcurum, quid veteribus ſignificaverit. Varro: *quam deam ſolent indigetare etiam pontifices.* Macrobius I. Saturn. cap. XVII. *Virgines Veſtales ita indigetant: Apollo Medice, Apollo Pæan.* In his Voſſius interpretatus *invocare*. Tertullianus de Jejun. cap. XVI. *precem indigetant, hoſtiam inſtaurát*, quod videtur eſſe *indicere*. Ergo

vulga-

vulgaris notio *indicare, nominare* incerta eſt. Nec origo certior, dum alii à *digitus*, alii ab *indigetes* deducunt, unde per I & E ſcribitur.

Infractus Ciceroni & æqualibus ſignificat *fractus* ſeu *valde fractus*, nec ab *in* & *fractus* compoſitum eſt, ſed ex Verbo *infringo* inclinatum. Giſanius Obſerv. L.L. & Pareus Lex. Crit. adnotarunt, veteres uti verbo juncto *infractus* ſæpius, quam ſimplici *fractus*. e. c. Cic. ad Quir. poſt Red. c.VIII. *Marium vidi, cum eſſet ſumma ſenectute, non modo non infracto animo propter magnitudinem calamitatis, ſed confirmato atque renovato.* Virgil. IX. Æn. *v.* 500. *torpent infractæ ad prælia vires.* Curt. IX. c. II. nu. 30. *averſos animos & infractos excitare conor.* Vellejus II. c. XXXIX. *Galliæ Cæſaris ductu auſpiciiſque infractæ ignavum con-*

ferunt ſtipendium. Idem confirmat Subſtantivum Tullianum III. Tuſcul. cap. VII. *Veriſimile eſt, in quem cadat ægritudo, cadere in eundem timorem, & infractionem quidem animi, & demiſſionem.* Male cum his congruunt, qui hodie pro *non fractus* uſurpāt, quibus quidem Hieronymus atque Symmachus favere videntur (vide Poſter. Cur.) ſed præſtant antiquiores, quam hos aut eorum æquales ſequi.

Infucatus pariter ſignificationem ſimplicis non negat, ſed auget. Eſt enim ab *infucare*, id eſt fuco inficere. Cicero III. de Oratore c. XXV. extremo: *In ſcriptis & in dictis non aurium ſolum, ſed animi judicio etiam magis, infucata vitia noſcuntur.* Verum & hoc mutavit poſterior ætas, ut Curis Secundis oſtendimus.

Inquam hodie adhibetur ad revocandum & corrigendum ſermonem,

monem, ſi quid perperam dictum eſt. Olim continuando ſermoni, qui paulum interruptus fuit, ſerviebat. Pro correctione autem in uſu fuit: *illud volui dicere*, & ſimilia.

Intercedo, Interceſſio, & Interceſſor referunt vulgo ad officium deprecationis. Ciceroni aliiſque antiquis notant *legibus contradicere*, proteſtiren. Alterum autem ſignificatum ita explicant Latini: Tullius poſt Red. ad Quir. c. III. *ſupplicare cui pro aliquo*, & ca. IV. *adeſſe cui ad deprecandam calamitatem ejus.* Plinius VI. epiſt. IX. *ego precum tuarum miniſter, adjutor, princeps ero.* Iterum Tullius XIII. ep. XXXV. *quem Cæſar meo beneficio in Novocomenſes retulit*, hoc eſt me rogãte, quod noſtri dixiſſent, *mea interceſſione*: & ep. XXXVI. *rogatu meo*, quod idem eſt. Livius lib. XXXVI. c. XXXV. *Ego apud Conſulem*

deprecator defenſorque vobis adero. Suetonius Cæſ. c. LXXIII. *C. Memmii ſuffragator in petitione conſulatus fuit*. ubi Bernegg. in Indice, *abſurde vulgo interceſſor.*

Ita abſolute poſitum ſimilitudinis potius, quam affirmationis Adverbium eſt: at ſequente *Eſt*, affirmat in reſponſione. *Ita eſt.* Non autem abſolute *Ita.*

Iterum perperam vulgata conſuetudine pro *viciſſim* adhibetur, v.g. *iterum alicui gratificari.* Nam *iterum* Latinis eſt *ſecundo*. Nepos Hannib. c.v. *Gracchum iterum conſulem in inſidias inductum ſuſtulit*, Vellejus II. c.XXXIV. *Lentulus cõſularis & prætor iterum*, quod Plutarchus in Cicer. reddidit δεύτερον Cic. I. Invent. cap. XXXIX. *Primo quidem decipi incommodum eſt: iterum ſtultum: tertio turpe.*

Juxta frequens vocula in citandis auctoribus, ut *juxta Horatium,*

juxta

juxta Plinii verba &c. Veteres autem dixerunt *ſecundum* Homerũ, *teſte* Catone, *ex ſententia* Ciceronis, & (quo Livius XXXVI. 19. habet) Polybio *auctore*. Et his *juxta* eſt *prope*. e. c. Nepos Attic. cap. XXII. *ſepultus eſt juxta viam Appiam*. Cadens Latinitas pro *ſecundum* uſurpavit, ut Solinus cap. XI. *juxta ſiderum diſciplinam*. Salvianus lib. VI. pag. 125. *juxta Domini noſtri dictum*. Adde Cur. Poſt. Sed nolim hos doctores Latinitatis antiquioribus anteferri.

Luſcus vulgo pro ſtrabone ponitur: Latine eſt unoculus, ſeu oculo captus. Vid. Voſs.

Mechanicus male hoc vocabulum ad illiberalia opificia & ſellularias artes detruditur. Opera quidem manuum in mechanicis opus, ſed magis ingenio. Unde ingenioſum artificem, qui machinis & mirandis inſtrumentis

opus perficit, mechanicum veteres dixerunt. Sueton. Veſp. cap. XVIII. *mechanico grandes columnas exiguâ impenſa perducturum in Capitolium pollicenti præmium non mediocre obtulit.* Quos autem vulgus mechanicos vocat, *opifices* appellabimus: eorumque humiles artes non *mechanicas*, ſed *ſellularias*, *ſedentarias*, *vulgares*, ut Cicero dixit pro S. Roſc. c. XLVI.

Media pro *ſubſidiis* aut *ſumtibus* ex Germaniſmi conſuetudine perſæpe dicuntur, ut *media ſalutis*, *ſtudiorum*, ſed ſine ſuffragio Latini populi. Subſtantivum enim uſu nunquam venit: Adjectivum per ſe notum eſt, cujus Neutrum Græco more *rem mediam* deſignat, e. g. *medio tutiſſimus ibis*, Ovid. *à medio ad ſummum* Cicer. de Univerſ. In ceteris, *de medio tollere*, *in medium proferre*, ſubauditur *locus*.

Me-

Mediare Latinis rarum verbũ, & ſi quando utuntur, ſignificat rem mediam dividere vel dividi. Cælius Apicius lib. III. cap. VII. *coliculos elixatos mediabis*. Palladius IV. cap. X. *Junio mediante*, ideſt medio. Excidunt ergo notiones peregrinę *mediante hoc, illo*: *item mediate*, pro *interveniente alio*.

Memorare, hoc eſt MEMORIREN, memoriæ infingere, inſcite: at pro *narrare* commode & eleganter uſurpatur. Saluſtius Catil. c. VII. *Memorare poſſem, quibus in locis maximas hoſtium copias P. R. parva manu fuderit*.

Mundus ſyſtema univerſorum notat ab *ornatu* ita appellatum. Falluntur, qui ubique vernaculo MELT reſpondere credunt. Nam noſtrum MELT præter ſyſtema cœli terræque, ſignificat *orbem terrarum* & *genus humanum*, *mor-*

tales, *impiorum colluviem*, *res humanas* &c. Judicio opus eſt in diſcernendis phraſibus.

Neutralis nō quidem vox barbara eſt, ſed latina Grammaticorum. Quintilianus lib. cap. IV. *quæ feminina poſitione mares*, *aut neutrali feminas ſignificat*. Eodem libro cap. V. *nomina nautralia* dixit. Pro iis autem, qui ſe inter belligerantes ita præbent, ut neutrius amicitiam offendant, apud veteres non reperitur, qui *hoſce medios & neutrius partis* dicunt, ut eſt apud Suetonium Cæſ. cap. LXXV. & *otioſos* cum Cic. pro Marcello cap. VI. ac IX. cum Eutropio lib. IV. cap. III. *utriſque ſe æquum præbentes*.

Officium licet certo modo ad gerendam rempub. applicetur, ut in Eumene Nepotis cap. I. tamen id raro fit & caute adhibetur. Officium enim Latine notat, quod quiſ-

quiſque debet facere, ut *officii mei eſt*, *facere quod officium eſt ad officium redire.* Deinde beneficium, *ut officia amicis præſtare.* Vix ergo excuſari poſſunt tirones, cum *officium* indiſcriminatim pro magiſtratu aut honoribus ſumunt, cum non deſint, in quibus minus poſſit offendi, *honores petere*, *ad honores adſcendere, rempub. adminiſtrare*, *gerere* & cetera hujus generis: etiam *magiſtratum ingredi*, apud Salluſt. Jug. c. XLIII.

Perſona eſt qualitas, qua homo ab homine differt. Latine itaque dicimus, *imponere alicui perſonam*, *perſonam induere*, *deponere*, *abeſſe à perſona principis*, *non ſatis dignum eſſe perſona cujus.* Hæc nota ſunt, & his ſimilia: rariora quædam, nec verò minus elegantia ſubjungo: *ſub perſona cujus*, item *ex perſona cujus dicere.* Gellii utrumque lib. X. cap. XXII. *Id Ci-*

cero ſua ipſe perſona frequentiſſime præcipit, Quintil. x. cap. v. hoc eſt per ſe, non ex aliorum ſententia. De notione larvæ dictum Poſter. Curis. Extra hos aut ſimiles uſus peregrinitate damnatur hoc vocabulum. Excipias verò Theologorum uſum hujus vocabuli, quē gravibus de cauſſis Eccleſia in ſinum ſuſcepit.

Potare pro potum præbere. Eſt enim largiter bibere.

Præcisè non eſt *accuratè, diſertè, puncto temporis obſervato, totidem verbis*, ut vulgo capitur; ſed *non plenè, non perfectè*. Tullius II. Nat. Deor. cap. XXIX. *Sed id præcisè dicitur: --- planè autem & perfectè ſic dici exiſtimato*. & 8. Attic. epiſt. IV. *Nunquam reo cuidam tam humili, tam ſordido, tam nocenti, tam alieno, tam præcisè negavi, quá hic mihi*, hoc eſt ἀποτόμως, ſine ulla exceptione. Gellius III. cap.

cap. XVI. *obſcurè atque præcisè dictum.*

Præſumo propriè eſt *ante capio*. Plinius lib. VI. epiſt. X. *præſumere officia heredum*. Claudianus IV. Conſul. Honor. 166.

Præſumtum diadema dedit

hoc eſt, antè legitimam ætatem, geſtare cœptum. Ad animum refert Virgilius XI. *v.* 18.

-- animis & ſpe præſumite bellũ.

Unde *præſumtio bonæ famæ* Plinio IX. epiſt. III. eſt certiſſima futuræ gloriæ fiducia & quaſi anticipatio. Sequioris ævi ſcriptores addiderunt novum ſignificatum, nempe *audendi*, & quidem in malam partem. Sex. Rufus cap. VII. *Epirotæ cum rege Pyrrho etiam ad Italiam tranſire præſumſerant.* Sulp. Severus I. Hiſt. cap. XLVII. de Ozia rege: *elatus ſecundis rebus, illicita præſumens, incenſum Deo obtulit.* Quod ut imitentur Latini-

tatis

tatis ſtudioſi, nolim equidem_ ſuaſor eſſe.

Prolixus & Prolixe ad orationẽ & verba minus ſcite vulgo applicant, ut longitudo & copia deſcribatur. Ciceroni enim Prolixus eſt *liberalis & largus*. De oratione autem habet *multus*, *longus*, *copioſus*, *verboſus*. e. c. *nolo in hac re multus videri*: *dialogus longus*: *epiſtola pluribus verbis ſcripta*: *hæc ad te ſcripſi verboſius*. Suetonius Rhet. cap. I. *latius & uberius explicare*. Symmachus demũ II. epiſt VIII. *litterarum prolixitas*, & Auguſtinus epiſt. V. extr. *prolixiſſima epiſtola*.

Promovere ut hodie, ita jam_ tum cadẽtis Latinitatis ævo, ſimpliciter ad *honores* applicatum_ fuit, ut ſit *honores decernere, ad dignitatem evehere, honoribus augere*. Veteres non abhorrebant ab hac notione, elegantius vero, quam recen-

recentes, & additis aliis vocabulis, eadem uſi ſunt. Nam ſicut promovere eſt *gradum movere*, ſeu *in alium locum pellere*: ita Curtius VI. cap. XI. *promoveri ab humili ordine ad ſuperiorem gradum*: Plinius X. Epiſt. III. *in ampliſſimum ordinem promovere*: Sueton. Oth. cap. I. *in ampliorem gradum promovere.* Hic enim apponitur dignitatis nomen, ad quam fit promotio, ſimulque ad propriam ſignificationem reſpicitur, quod utrumque negligunt recentiores. Hinc nec PROMOTOR Latinum eſt, quo vocabulo noſtri *dignitatis amplificatorem*, ut Cicero appellat lib. II. Epiſt. IX. deſcribũt.

Proprius ad varia peregrina trahitur, v. g. *propria manu ſcriptum*: *proprio Marte* elaboratum. Atque ita Haythonus Paſſagio Terræ S. cap. X. *non crediſſem, niſi propriis oculis perſpexiſſem.* Nec

ele-

elegantius Sulp. Severus Dialog. II. cap. IV. *defuncti corpus proprius manibus accepit.* Latine *Proprius* eſt pro vernaculo EIGENTHUMLICH, EINEM ALLEIN JEHURIG, v. g. *nihil eſt proprium cujuſquam: libertas eſt propria Populo R.* Germaniſmi autem, quos ſupra natavimus ita corrigendi ſunt, *mea manu* II. Att. epiſt. XXIII. & v. epiſt. XIII. *ſuo Marte* Philipp. II. cap. XXXVII. *meis oculis*, niſi potius *oculis* ſimpliciter, aut *hiſce oculis* cum Terentio dicendum eſt Adelph. Act. III. ſc. II.

Pro Tempore vulgo noſtro eſt *jam, hoc tempore,* ſed male: antiquis Latinis, *pro conditione temporis, prout tẽpus fert.* Livius XXX. cap. X. *His raptim pro tempore inſtructis* Virg. Eclog. VII.

Nunc te marmoreum pro tempore fecimus.

Juſtinus XI. cap. I. *conſolatus hortatuſ-*

tatuſque pro tempore eſt. Idem cenſeas de cognata formula CUM TEMPORE, quam ſi accipis pro *procedente tempore*, *progreſſu temporis*, Germaniſmum olet: verum ut comitatum ſignificat, ſana eſt & probata. Seneca enim epiſt. LVIII. *quidquid* inquit, *vides*, *currit cum tempore*, id eſt tempus currit, & res viſa currit. IN TEMPORE autem Livius XXXIIII. cap. V. *ni equites pediteſque in tempore ſubveniſſent*.

Proximus ſubſtantive Græciſmũ Latinis intolerabilem affert. Dũ enim ἀποτόμως in Sacris vulgo *proximus* transfertur, id in ipſam porro irrepſit Latinitatem. *Proximus* vero eſt tantummodo Adjectivum, v. g. *proxima nocte*, Catil. I. cap. I. *proximo ſæculo*, de Cl. Orat. cap. X.

Quandoque vulgo uſurpatur pro *raro*, *interdum*, atque ita expli-

plicāt Horatii verſū de Arte 359

quandoque bonus dormitat Homerus.

Sed male hoc fieri, Buchnerus ſupplementis Fabri diligētiſſime probavit. Tenuit me ſuſpenſum locus Plinii, quem Buchnerus nō attigit, lib. 1. epiſt. x. *nam id ipsū quandoque contingit*, ubi Catanæus exponit *raro*. Verum editio Aldi 1508. habet *quando*, non *quandoque*, ut etiam de lectione dubitare poſſis. Verus autem ſenſus hujus voculæ eſt *Quando*, *Quandocunque*, Livius lib. 1. cap. xxx. *manſit ſolenne, ut quandoque idem prodigium nunciaretur, feriæ per novem dies agerentur.* Ad quem locum Gronovium conſulas, uti etiam ad cap. xxiv. ejuſdem libri. Eſt, ubi *aliquando* interpretamur. Cicero lib. vi. epiſt. xix. extrema: *Ego me Aſturæ diutius arbitror commoraturum, quo ad ille quandoque veniat.* Qnoad

Quoad pro *ſecundùm*, barbarum eſt v. g. *quoad corpus*, *quoad animam*. Non enim Nominibus, ſed Verbis jungi poſtulat, & valet *quamdiu*, *quouſque*. Nepos Pelop. cap. 4. *Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum eſt, domi quietus fuit*: & nota formula, *quoad poteſt*, *quoad ejus fieri poteſt*, & Cic. 11. epiſt. 11. *quoad ejus facere poteritis*. Pro barbara notione adhibeas vel *ſecundum*, vel *quod attinet ad*, unde etiam contractum eſſe videtur.

Saltem male vulgus uſurpat pro *ſolùm*. Eſt enim genuina ejus ſignificatio *minimum*, Terent. Eunuch. Act. IV. Scen. II. *Si illud non licebit, ſaltem hoc licebit*. Quæ in contrarium obiiciuntur, ventilavimus Secundis Curis.

Scholaris, pro *Scholaſticus*, ſero dici cœpit. Media ætas Palatinos milites *ſcholares* nuncupavit,

vit, ſicut diverſæ erant in Palatio militum ſcholæ. Vid. Cur. Poſter. *Scholaſticus* autem eſt antiquæ & probæ notæ. Plin. 11. epiſt. ult. *ſcholaſtica lege.* & Subſtantive idē lib. 1. epiſt. ult. & Petronius ſupra pag. 34. in *Extemporaneus.* Denique Fulgentius *ſcholaris* ad rem litterariam deduxit lib. 1. Mythol. p. 14. ed. Munk. *ſcholaribus rudimentis tumidas ferulis palmas* commemorans.

I Secularis (vel Sæcularis) Eccleſticis idem eſt quod *profanus.* Hieronym. epiſt. XXII. c. 13. *codices ſeculares* ſunt libri profani, Ciceronis, Plauti, & aliorum. Iisdem quoque SÆCULUM crebro Mundum & res mundanas ſignificat. Prudent. in Laurentio extr. *vincla ſæculi*, impedimenta pietatis. Sedul. *Beatus auctor ſæculi.* Quid Romanis priſcis fuerit *ſæculum*, & ludi *ſæculares*, abunde notum.

Se-

Seducere pro *corrúpere mores*, antique Latinum non eſt. Veteri enim in Latio hoc verbum notabat *ſeorſum ducere* , & *à cœtu removere*. Plautus Aſin. Act. II. ſc. II. *v.* 95. *me hodie ſenex ſeducit ſolum, ſeorſum ab edibus* ; & Aulular. act. I. ſc. III. *ſecreto te huc foras ſeduxi.* Petronius Satyr. *ſeduxit me paullulum à turba.* Adde Cur. Poſter. Interim vulgarem notionem ita cum Cicerone vertimus: *adoleſcentulos corruptelarum illecebris irretire* Catil. I. cap. VI. item *ne te aliorum cōſilia auferant*, II. epiſt. VII.

Servire alicui , Inſervire alicui pro *ſalute cujus conſulere*, *officia deferre*, ex Germaniſmo aut nata, aut commulata ſunt. *Servire* vero *commodis alicujus* dixit Terentius Hecyr, prolog.

Spectare pro *pertinere* , ut in formula: *Belgium ſpectat ad Hiſpanos*,

nos, diſplicet Latine doctis Goclenius quidem Obſerv. L.L. elegantiis annumerat, *ſpectare* pro *pertinere*, ſed exempla affert, quæ neque Vorſtio, neque Scioppio (hi enim notaverant) adverſari poſſunt, nempe *Hoc eo ſpectat*: *beneficia quæ ad ſingulos ſpectant*: *conſilia ad concordiam ſpectant* &c. Quod ſi autem poſſeſſionem & dominium vis ſignificari, abſtinendum eſt verbo *ſpectandi*.

Stipendiarius non eſt, qui accipit ſtipendium, ſed qui ſolvit tributum, ſeu tributarius eſt. Sic Cæſar lib. I. Gall. cap. XXX. *reliquas civitates ſtipendiarias habere*, id eſt ditioni ſubditas, Metaphraſtes ὑποτελῆ ἔχειν. Vellejus Pat. II. c. XXXVIII. *Hiſpania ductu Augguguſti facta ſtipendiaria eſt.*

Studium in hac voce duo admittunt partim tirones, partim vulgus noſtrum; quæ non ſatis Lati-

Latina ſunt. Nam *Studium* abſolute ponunt pro ſtudiis literarum, quod malunt Latini Pluraliter proferre. v. g. *vacare ſtudiis* Suetonius Aug. VIII. *in ſtudia mittere* Vell. Pat. II. cap. LI. *ſtudiis ſe aſſerere.* Plin. I. epiſt. III. Lubentius verò & elegantius huic verbo Genitiuum adjiciunt, *ut ſtudia litterarum, optimarum artium* & quæ hujus generis plura ſunt. At ſingulariter *ſtudium* plerumque vel *induſtria*, vel *favor* eſt. Deinde auferendi Caſu STUDIO abutuntur multi pro *de induſtria, conſulto*, cujus exemplum in omni antiquitate nullum invenio. Rem autem ſignificāt veteres: *de induſtria* Livius I. c. XLV. *ex induſtria* idem l. XXVI. extremo *cōſulto* Val. Max. III. cap. III. n. I. extern. *ex profeſſo* idem 4. c. I. *dedita opera* Cic. Roſc. Am. c. XXXVI. extr. & *conſilio* ut pro Ligar. cap. XII. *ſi conſilio id feciſſet.*

At

At vero *ſtudio* notat Pro Roſc. Amm: cap. XXXII. extr. *ut omnes intelligant,, me non ſtudio accuſare, ſed officio defendere.*

Subditus vulgo Subſtantive intelligitur is, qui domino vel principi ſubjectus eſt. Sed Latinis hæc notio ignota, & *ſubditus* ſemper Adjectivum vel Participium eſt; nec cum gignendi caſu, ſed Dandi, conſtruitur, *ſubditus alicui*, non *ſubditus principis*. Et quod ſummus vir H. Grotius de Jure P. & B. lib. II. cap. 26. ex Tacito [6.8.5.] exemplum profert, falſum eſt, & optimi libri *nobis* habent, non *ſubditis*. Nec ſi antiquos conſulas, frequens eſt in hoc verbo *parendi* ſignificatus, ſed vel *ſuppoſitus* notat, ut Virg. 3. Georg. 271. *ſubdita flamma medullis*: vel *ſubornatus*. Tacit. 4. An. cap. 49. *ſubditis, qui accuſatorum nomina ſuſtinerét.* Latine autem, quem barbare Subditum

ditum vocant, dicitur *civis imperii, regni, ſubjectus alicui, ſtipendiarius, cliens, parens*, &c. v. g. Plin. Paneg. cap. LXXXV. *Neque ut alia ſubjectis, ita amor imperatur:*& Salluſt. Jug. c. CII. *parentes abundè habemus.*

TENEOR, ideſt *oportet me*, puræ latinitatis non eſt. Habent quidem Juriſconſulti, *jure teneri, lege teneri*, verum *teneo facere* & ſimilia, impuriora ſunt. Cum Cicerone dices *oportet, munus eſt cujus, meæ partes ſunt, non alienum eſt à perſona cujus* &c.

Tortura pro *tormentis & quæſtione* nullius eſt auctoritatis. Propria notio habetur in Palladii lib. III. cap. IX. *Caput ſarmenti torquendum non eſt -- quoniam ipſa tortura vexatio eſt.*

Tribulare eſt frumenta excutere, aut aliud quidvis tribulo comminuere. Cato R. R. cap. XXIII.

indideris defrutum, qui marmor, aut reſinam, dies viginti permiſceto crebro, tribulato quotidie. Eſt enim à *tribulo*, quod ploſtellum fuit, quo grana excutiebantur. Vid. Varro R. R. lib. 1. cap. 3. Eccleſiaſtici verbo *tribulandi* novam metaphoram addiderunt, nempe pro *affligere*, *vexare*, Hieronym. in Pſal. cxx. *Nemo tribulatur, niſi qui vivere in Chriſto pie deſiderat*. Idem de Nomine *tribulatio* ſentiendum, quo Vulgatus non ſemel uſus eſt.

Triuialis quod in trivio & vulgare eſt, & ob id contemtum atque vile. Sueton. Aug. LXXIV. *triviales ludios*, [Caſaub. *viliſſimos homines*] idem Gram. c. VI. *verba trivialia*. Juvenal. Sat. 7. *v.* 55. *carmen triviale*, hoc eſt rude & plebejum. Injuria igitur & immerito ſuo vocari *triviales ſcholæ* videntur, quæ titulo illuſtrium Gymnaſiorum ornatæ non ſunt, utut artes

tes & diſciplinas minime triviales producat. Uid. Voſs.

Valere promiſcue pro *poſſe* dici non debet, niſi ad valorem verbi, qui *vires & potentiam* ſignificat, ſimul reſpiciatur; ut *valere ad conſolandum* Cic. lib. v. ep. 13. *valere dicẽdo* Nepos Alcib. c. 1. Iterum Cic. Senect. cap. x. *Nemo adhuc convenire me valuit, quin fuerit occupatus*, id eſt, quamvis ſummo ſtudio quæſiverit tempus, quo vacuus eſſem.

Unio gemma eſt Latine, & virilis Generis: pro *fœdere* & *concordia*, (ubi etiam ſexus mutatur) βαρβαρίζει Neque Latinus es, ſi cõſociationem, agglutinationem, ut vulgo fit, *unionem* dixeris, quã rectius nominaſſes *unitatem*.

Unitas non eſſe numerum, quẽ *unum* dicimus, Pareus Lex. Crit. tradit, ſed continuationem, conjunctionem. Seneca Quæſt. Nat.

11. cap. 11. *Si quando dixero unum, memineris me non ad numerum referre, ſed ad naturam corporis, nulla ope externa, ſed vnitate ſua cohærentis*. Caſſius Dig. l. 23. §. 5. de rei vindic. *ſi ſtatuæ ſuæ ferruminationi junctum brachium ſit, unitate majoris conſumi*. Palladius Martio cap. x. ſect. extrema de ficu: *germen adunatum parturiet duos colores, quos unitate dividat, diviſione conjungat*.

Vocatio pro Officio divinitus delegato. Catullo valet *invitatio* Epigr. 48.

Votum pro *ſuffragio* probatum non eſt. Id enim Latini *ſuffragia, ſententias*, vocant. Salluſtius Cat. cap. 52. *Cato rogatus ſententiam*. Nepos Epam. 8. *ſuffragium ferre*. Brutus Cic. xi. epiſt. 4. *adjuvare aliquem ſententia ſua*.

CA-

CAPUT IV.

De Phraſibus & Formulis minus Latinis.

AD Diem III. Kal. aut ſimili modo, reijcit Giſanius Obſerv. L. L. p. 20. & ex veteribus ſubſtituit *Ante diem. Ante Kal.* quod quia ſæpe notis *A. D.* ſignatum eſt, putat deſcribentes in *AD*, ut multis adhuc locis legitur, depravaſſe. Hoc certum eſt *ante*, *in ante*, *ex ante* elegantiſſime in his formulis adhiberi. Cic. Catil. I. cap. 3. *Dixi ego idem in ſenatu, cædem te optimatum contuliſſe in ante diem V. Kal. Novembris.* Livius XLI. cap. 17. *Comitia quæ in ante diem III. Non. Sextiles edicta erant.* Idem XLV. cap. II. extr. *Supplicatio indicta eſt ex ante diem quintum idus Octobres cum eo die in quinque dies.*

 Amit-

Amittere prœlium pro *vinci, acie vinci, prælio fundi, inferiorem diſcedere*, inepte tirones dicunt, quãvis *exercitum amittere* probum ſit auctore Juſtino 38. c. 9. nu. 2. *Facere* autem *prælium* bonum eſt auctore Nepote in principio Chabriæ; & Livio l. 35. c. 1.

Non Abs Re trita formula, non autem Latina, ſiquidem Ab Re dicendum erat. Veterse enim *Abs* non utebantur niſi ſequente C. Q aut T, obſervante Valla Eleg. XI. c. 29. Omnes omnium temporum auctores *Ab re* dixerũt, Nec Gellii illud Noct. Att. 18. c. 14. nobis adverſatur, quia manifeſto depravatum eſt in libris noſtri ſæculi. Superiore ita excuſum fuit Venetiis 1489. Lugduni 1565. & Coloniæ 1533. editore P. Moſellano: *Hæc notare meminiſſeque non AB re viſum eſt*. Non poſſum etiam hoc loco non notare, à multis hanc for-

formulã *ab re* intempeſtive adhiberi. Veteres *alienum* ſubaudierunt, quod quia non attendunt recentes, fit, ut in ipſis ſæpe caſtigent Critici, quod Scioppius in Famiano, qui *nõ ab re veritus* dixerat, ubi *alienum* locum non habet.

Brachium ſæculare, Magiſtratus, & quæ alia poteſtatem ſummã ſignificant, aut sũmę adminiſtram.

Comparatum Eſt Cum hoc, Illo. Recte & ordine fecit Jo. Vorſtius, qui hanc formulam reprobavit. Nam Latini: *Ita ratio comparata eſt vitæ naturæque noſtræ* Cic. Læl. c. 27. *Ita comparata natura omnium hominum* Terent. Heaut. act. 3. ſc. 1. *Loci ea conditio eſt* Juſtin. XLI. c. V. *Ita comparatum eſt*. ſimpliciter Plin. 3. ep. 4. & Paneg. c. XLVI. Ergo ſolum additamentum *CVM aliquo* phraſin per ſe bonam dehoneſtat.

De Die In Diem ex Ebraiſmo

ad noſtrates permanavit. Cicer. 1. Philip. cap. 11. *Cum ſerperet in urbe infinitum malum, idque manaret in dies latius.* & lib. 6. ep. 4. *in dies ſingulos magis magiſque opinio hominum confirmatur.* & ep. 6. *quotidie magis* Livius l. 25. *Cum is diem de die differret.*

* *In diem* eſt præſenti die, non ultra hunc diem. Ovid. 11. Metam. 47.

---- ---- *Currus petit ille paternos.*
Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.

De Verbo ad Verbum Germaniſmus eſt. Latini aliter. Terent. Prolog. Adelph. *verbum de verbo expreſſum.* Cic. 1. Orat. c. 34. *Exercenda eſt memoria ediſcendis ad verbum quam plurimis & noſtris ſcriptis & alienis.* Sueton. Jul. c. XXX. *hæc ad verbum dixiſſe refert* & c. LV. *ad verbum nonnulla tranſtulit.*

Ex Fratre vel Sorore Nepos fre-

frequens hodie pro *fratris filius, ſororc genitus*. Ne equidem negarē, ſic Hieronymi ævo in uſum receptum fuiſſe, uti ex illo & Oroſio exempla attuli in ſecundas Curas. Verum antiquis hoc inſolens eſt, qui malunt *fratris filius*, Nepos Ageſ. c. 1. *ſororis filius* Cic. 3. Off. c. 18. *Ennii ſorore genitus* Plin. xxxv. cap. v. *ſororis filiam Hannibalis*, Livius lib. xxix. c. xxix. extr.

Fidem Adhibere *pro fidem habere alicui*, videtur dici cœptum poſtrema Latinitate. Sulp. Severus vita Mart. c. I. XI. & XXXIII. id ſuū fecit. Latiniſſimus quiſque mavult *fidem habere cui*. Ita Cic. Att. 8. ep. 3. *conſiderandum eſt, quanta ei fides ſit habenda*. & Curtius IV. c. VI *Ariſtander, cui maxima fides habebatur*. Habet quidem Plaut. Rud. act. 4. ſc. II. extr. *fidem adhibere*, ſed alio ſenſu, nempe pro *fide uti, ſine dolo agere*.

* *Fidem facere alicui* eſt *probare, perſuadere*, Corn. Nep. Ageſ. VII. 3. *His vix fides facta eſt*, id eſt perſuaſum. Curtius IV. cap. IX. *Alexandro vix fecerunt fidem.*

Implicare Cōtradictionem Philoſophicum potius eſt, quam Latinum, quo Ciceroniani dicunt *repugnat, hæc inter ſe repugnant.* Sic & cōtradictoria vocat Tullius II. Phil. c. 8. *non cohærentia*: Apul. Apol. [p.289.Elmenh.] *inter ſe repugnantia*: contradictionem idem Cic. c.l. *rerum repugnantiam*, quāvis vox *contradictio* non improbanda eſt, utpote Quintiliani lib. III. cap. 8.

In Hæc Erumpit Verba. Tirones Latinæ linguæ, cum verba auctoris allegant, neglecto elegātiſſimo Ciceronis *INQVIT*, hac fere formula connectunt. Habent quidem nō abſimilia Lampridius &

& Symmachus, ut Curis Sec. dixi; etiã Minucius Felix [pag.351.edit. Ouzel.] *Cæcilius ſic erupit* : & ipſe Cicero Phil. x. c. ix. *erumpat aliquando vera & me digna vox*: verum in his impetum notat atq; ſilentii impatientiam, ſicut Solinus c.7. de Crœſi filio: *erupit in vocé.* Quod ſi eſt ſine hujuſmodi niſu & conatu, illicita hæc phraſis eſt, ſaltem inelegans.

Ita Se Res Habet Cum Hoc. barbaram formulam reddit ſolum additamentum *cum hoc*, quo demto, nihil impuritatis ſubeſt. Livius enim l.xl. c. xi. *Ita ſe res habet, periculum vitæ propellere à me potes.* & Terent. Eunuch. act. iv. ſc.7.30. *Scin tu, ut tibi res ſe habeat?*

Miſeriarum Vallis nõ ineſplicabilis metaphora eſt, at veteribus inuſitata. Rem cum Val. Maximo xi. c. x. potes appellare *miſeriarũ profundum.*

Mutuo Dare, Sumere Sciopppio barbara: Borrichio dubia ſunt. Quandiu ergo exempla claſſicorũ deſiderabuntur, dicemus cum Cicerone *mutuum dare, ſumere*. XI. Att. c. III. *cui dedimus magnam pecuniam mutuam*. Leg. Agr. II. c. XXX. *civitatibus mutuum frumentum dedit*. In Verr. de Præt. Urb. c. X. *pecunias ſumſiſſe mutuas*. Plinius quidem l. 9. c. LV. *ſex millia numero murænarum mutuo appendit. Nam permutare pretio noluit, aliave merce*. Verum incerta hæc lectio eſt, & in margine editionis Belgicæ cum Var. Not. extat *mutua*, quod Varro R. R. l. 3. c. 17. quem Plinius ſecutus eſt, confirmat.

Bona Opera pro *ſanctæ, præclaræ actiones, pietatis ſtudium*; & BONA OPERA FACERE pro *virtutum officiis fungi, virtutum officia præſtare, virtutibus elucere*. Thologica potius, quam Latina ſunt.

Pœ-

Pœnitentiam Agere non contra jus Latinum eſt, etiamſi abſolute ponatur. Val. Maximus III c. IV. de Tarquinio Priſco: *virtutibus effecit, ne hæc civitas pœnitentiam ageret, quod regem à finitimis potius mutuata eſſet, quam de ſuis legiſſet.* Frequentius tamen Genitivum rei, cujus pœniteat, adjiciunt. Idem Valerius VII. c. II. extrem. *neglecti ſalubris conſilii pœnitentiam egit.* Curtius VIII. cap. VI. 23. *pœnitentiam ejus* [facinoris] *ageret.* Dialog. de Orat. c. XV. *neque ſermonis mei pœnitentiam ago* Plin. VII. epiſt. X. *agatque pœnitentiam pœnitentiæ ſuæ.* Sed hæc omnia de notione illa, quam noſtri vocant REVEN: Eccleſiaſtici addunt novam, *reſipiſcere*, *ad frugem redire*, *vitia virtutibus emendare*, quod à priſcorum ſermone alienum eſt.

Poſito, QUOD &c. Poſito Ita Eſſe

Eſſe ſi Latina ſunt, tamen elegantioris notæ non ſunt. Gellius quidem II. c. VIII. *poſito conceſſoque*: & Firmicus Relig. prof. p. 6. *pone hanc veram eſſe rationem*: at veteres ſcite & appoſite, Cic. II. Phil. c. XXIV. *ſed fac, te dediſſe mihi, quod non ademiſti*. Curtius IV. c. X. *finge, juſtum intuliſſe te bellum* Idem IX. c. I. *Sed ōnia iſta vera eſſe fingamus*.

Præconcepta Opinio. *Concipere opinionem* Latinum eſt. Columella IX. cap. XIV. *vetus agricolis concepta opinio*: at *præconcipio* quo auctore dicatur, non liquet. Mallem itaque cum Fabio II. cap. XVII. *præſumta opinio*: aut cum Tacito II. An. cap. LXXIII. *præſumta ſuſpicio*.

Pro Et Contra ſordes ſunt Latinitatis, quæ jubet dicere *in utrámque partem*. Cicero XI. epiſt. XXIX *in utramque partem in métem multa veniebant*. Cæſar I. Civil. cap. LXXXVI.

LXXXVI. *paucis cum eſſet in utramque partem verbis diſputatum.*

Quidquid ſit, formula ad alienũ ſenſum detorta, quoties pro vulgari ES SEU DEM MIE IDM MOLLE adhibetur. Livius quidem lib. I. c. LIX. *ubi anteire primores civitatis vident, quidquid ſit, haud temere eſſe rentur.* Verũ non illa culpata, ſed alia ſentẽtia ſubeſt, ita ſermone vernaculo reddenda, ES MOGTE SENN MAS ES MOLLE, quæ ſanę multũ differt ab altera Germaniſmum redolẽte, quam latine ſic effert Cicero pro Lig. c. 7. extr. *Sed quoquo modo ſe illud habet:* & l. XIII. ep. 27. *Quoquo modo autem ſe res habet.* Livius XXXVII. c. LIV. *Vtcumq; tamen res ſe habet.* Frequens etiam initio ſententiarũ eſt *Quidquid eſt, Quidquid id eſt,* ſed paullulum alio ſenſu, quẽ refert *qualecunque id eſt.* Ovid. I. Pont. VI. 25.

> *Quidquid ideſt, ut non facinus, ſic culpa vocandum.* Nam

Nam etiam in hoc ſenſu Conjunctivus, niſi loci habitudo aut dubitandi ratio poſtulet, (ut in Liviano, quod attulimus) ſuſpectus merito eſt, nec dicendum initio ſententiæ *Quidquid ſit, Qualecunque ſit*, ſed *Quidquid eſt, qualecunque eſt.*

Rebus Sic Stantibus, pro *ita ſe habentibus*, non eſt antiquæ Latinitatis.

Remittere Peccata ad ſtilum Eccleſiæ pertinet. Latini *ignoſcere, veniam dare, gratiam delicti facere, condonare.* Livius lib. III. c. LVI. *Omnium, quæ impie nefarieque es auſus, gratiam facio.* Vatinius quidem Ciceroni lib. v. epiſt. x. dicit *animadverſionem, & ſupplcium remittere*, & Plinius IX. epiſt. XIII *pœnam remittere*, & Livius XXXIV. cap. XXXII. abſolute, *remittimus hoc tibi*; verum *peccata remittere* extra Eccleſiam nuſquã invenio.

Sal-

Salvus conductus barbaro ſæculo introducta formula. Salluſtius eleganter Iug. XXXII. *eumque, interpoſita fide publica, Romam duceret.* Idem Catil. c. XLVIII. *ſi fides publica data eſſet.* epiſt. Livia-na LXIV. *Iugurtha fide publica evocatus Romam venit.*

Sine Omni dubio, Sine Omni neceſſitate, Absque Omni dubitatione &c. non recte dicuntur. Comici quidem habēt interdum *ſine omni*; at Cicero & æquales ſemper *ſine ullo* dolore, *ſine ullo* ſenſu, *ſine ulla* dubitatione, *ſine ullo* detrimento, *ſine ullo* morbo, *ſine ullo* tecto, Vide Vorſt. cap. IX.

Salva Conſcientia. Non damno formulam, qua Symmachus eſt uſus lib. III. epiſt. XXXVI. neque nego ita veteres aliquando vocabulum *conſcientia* uſuſpaſſe, uti hodie ſolet, v. g. *bona conſcientia, mala conſcientia*; nihilominus ele-

elegantius pro *ſalva conſcientia* cum Cicerone dici poteſt Roſc. Am. c. I. *ſalvo officio quid facere poſſe*, & c. XXXIV. *quod ſalva fide poſſim*: pro *bona malaue conſcientia* cum eodem *conſcientia factorum, recti, bene actæ vitæ, ſceleris* &c. Formam *contra conſcientiam eſſe* ſcite Ser. Sulpicius Ciceroni IX. ep. XII. deſcribit *religione impediri*.

Suus & cetera *Poſſeſſiva* Pronomina Latinis nonnunquam ingrate redundant, ut *tollere oculos ſuos, extendite manus veſtras, inducere animum ſuum*, & quæ hujus generis ſunt. Elegantiſſimus quiſque tollit Pronomen, præſertim ex phraſi *inducere animum* vel *in animum*. Pro Roſc. Am. cap. XIX. *parens potuiſſet animum inducere, ut naturam ipſam vinceret*. In Catil I. c. 9. *ſi ire in exilium animum induxeris*. Plinius epiſt. 13. *non ſuſtinui inducere in animum*. Nec mo-

moramur Comicos, qui metri cauſſa interdum faciunt, quod Ciceroni, Cæſari, Livio religioni fuiſſet. In paucis liberum eſt Pronomen, ut *obire diem ſuum* Sulpicius Ciceroni IV. ep. 12. & *obire diem* Sueton. Veſp. 1.

Sanguinem Effundere pro *occidere* eſt Ebraiſmus. Latinis frequens eſt *ſanguinem fundere* vel *fundi*, ſed idem tum notat quod pro *patria mori* aut magnam *ſtragem* vel *cladem* fieri. Curtius III. c. XI. de prælio; *tum vero multum ſanguinis fuſum eſt.* & 4. c. 4. de excidio Tyriorum: *quantum ſanguinis fuſum ſit, vel ex hoc exiſtimari poteſt* &c. etiam 8. cap. VIII. *pro imperio veſtro ſanguinem fundunt*, quaſi pro patria. Et X. c. V. *non de regno, ſed de rege ſanguinem eſſe fundendum.*

Suſpēſus ab Officio minus cōmode, neque pure. Voſſio emen-

dante

dante dicendum *ſenatu abſtinere jusſus: magiſtratu ſummotus ad annum: ad tempus abſtinere jusſus Eccleſiaſtico munere*. Verus autē uſus verbi *ſuſpenſus* eſt hujuſmodi: *aulæa ſuſpenſa* Horat. II. Satyr. 8. *v.* 54. *ſuſpenſus rebus*, id eſt, incertis, Liv. VI. c. XV. *ſuſpenſo animo & ſollicito* II. Attic. epiſt. XVIII *in ſuſpenſo relinquere* Plinius X. epiſt. XL.

Taliter Qualiter. Dic *utcunque fieri potuit*: aut cum Columella XI. cap. III. *qualitercunque*.

Vergit in Honorem, Latinum non eſt. *Vergo* enim loco & tempori deſcribendo adhibetur, ut *vergente die* Sueton. Oth. VII. *in noctem vergente die* Senec. Thyeſt. *v.* 797. *vergit nox ad lucem* Cur. 4. c. VII. *quæ regio vergit in ſeptentrionem* idem VI. c. IV. *quæ inſulæ ad Macedoniā vergūt* Livius XXIII c. XXXIII. extr. *ni Bruti auxilium*

ad

ad Italiam vergere, quam ad Aſiam, maluiſſemus Cicer. XI. Phil. c. XI. Peregrinum autem verbi hujus uſum de honoribus, ita cum antiquis ſupplemus: Cic. Catil. III extr. *mihi ualeat ad gloriá*, & XIII. epiſt. LXXIII. *mihi ita perſuadeo, eam rem laudi tibi potius, quam uituperationi fore.* Plinius lib. X. ep. LXVI. *ad honorem ſuum pertinentes.* Tacitus XIII. c. XXXII. *Idque illi imperitante Claudio impune, mox ad gloriam uertit.*

Vice Alia, Hac Vice, Tribus Vicibus &c. non ſatis probata sũt. Palladius quidem l. 1. R. R. c. 28. de pavonibus: *tribus vicibus per annum fœtus edunt*: & Horatius ſemel habet *plus vice ſimplici* lib. 4. Od. XIV. at reliqui omnes ſunt poſterioris Latinitatis, quotquot his formulis uſi ſunt.

* Quæris an *vice verſa* bonum ſit? Non repugno, quod video paſ-

ſim

ſim uſurpari poſt Antoninorum tempora à ſcriptoribus, quos nominatim Curæ Sec. laudant. Addo Vlp. Dig. de Verb. ſignif. leg. 1. §. 3. *Et verſa vice ſi interrogatus ſub conditione, reſponderit pure, dicendum erit, eum non obligari*. Antiquioribus autem id inſolitum eſt.

VtEt, quod tritum hodie, an ſe etiam antiquitate tueatur, per quam nobis incertum eſt. Habet quidem Cic. 11. de Orat. c. 42. pr. & Corn. Nep. Milt. cap. 5. n. 3. *ut &* verum alio ſenſu, DAB BENDEB, DAB SO MOH, aut ſimili modo. Lampridius tamen Alexandro c. IV. *veſte (ut & pingitur) alba uſus eſt, nec aurata*: & c. 12. extrem. *in milites graviſſime animadvertit, ut & ipſum locis ſuis declarabimus*. Malim verò cum antiquioribus loqui.

CAPUT V.

De Syntaxi ſuſpecta.

A, ſequente Jod, quam conſonam vocant, dici non po-

teſt, ſed *Ab.* v.g. *Ab Jove principium Muſæ*, Virg.eclog.3.*v.*60.*puer ab janua* Nepos Hannib. c.XII. Id quod compoſitiones confirmant *Abjicio*, *Abjungo*, *Abjudico*.

A & Ab Præpoſitiones cum Paſſivis verbis conſtrui ſolitæ, ſi activum patiens eſt ejuſdem Præpoſitionis, cum Paſſivo ſine obſcuritate & inepti ſenſus periculo nō conſtruuntur. e.c. *liberare, redimere aliquem ab hoſte* quia dicimus, fit, ut non congruenter horum Paſſivæ formæ adjicias Ablativum Efficientis, cum Præpoſitione, hoc modo: *à Chriſto redemti ſumus*, quia propter ambiguitatem alienum ſenſum gignis, nos à Chriſto abductos, è poteſtate ipſius ereptos eſſe, quod abominamur. Cic. eſt XI Off. c. XVI. *qui captos à prædonibus redimunt*, ubi incertum, unde pendeat Ablativus, à Verbo, an à Participio? ſed à Verbo poteſt, quia

3.ad Heren.c.11.idem Caſus cum Verbo conſtruitur ita: *Si deliberet ſenatus captivos ab hoſtibus redimat an non?* Caute itaque hujuſmodi Verbis in Paſſivo utendum eſt.

A Conſiliis Alicui eſſe, in ele, gantiis Latinitatis habetur hodie, licet apud neminem claſſicorum inveniatur *à conſiliis eſſe*, ſæpe verò *à pedibus*, *ab epiſtolis*, *à ſtudiis* &c. Sed damus analogiam juſtam eſſe, &, ſicut officia mutantur, ita ſubſtitui alia nomina poſſe, etiam debere: de Caſu verò potiſſimum dubitatur, utrum melius ſit, à conſiliis *alicui*, an *alicujus* eſſe. Poſterius malũt Inſcriptiones veteres: quæ in his formulis addunt *Augusti*, *Claudii*, non *Auguſto*, *Claudio* ſervus vel libertus *à ſtudiis*, *ab epiſtolis*, *à ſupellectile* &c. Nihilominus apud Vopiſcum in omnibus libris ſcriptum invenio: *qui Diocletiano ab epiſtolis fuit*, ut perſuaderi poſ-

poſſim, poſteriorem ætatem etiam aliquid in caſu immutaſſe. Hoc autem affirmo, & elegantẽ & antiquam eſſe Genitivi conſtructionem, quam ſubinde etiam recentes imitati ſunt, v.g. *Taciti Opera per Curtium Pichenam, Sereniſs. Magni Ducis Etruriæ à Secretis.* Inſcriptiones quas laudavimus vide in Buchneri de Ratione commutandi, & Vorſtii ca. XXVI. Ceterum exẽpla antiquitatis hæc ſunt. Cic. 8. Att. ep. V. *Pollicem ſervum à pedibus meum* (al. meis) *Romam miſi.* Suet. Cæſ. LXXIV. *Philomelem à manu ſervum.* In Claud. c. 28. *ſuper hos* (ſuſpexit) *Polybium à ſtudiis, qui ſæpe inter duos COSS. ambulabat. Sed ante omnes Narciſſum ab epiſtolis, & Pallantem à rationibus.* Curtius 3. c. V. *cum etiam à latere ipſius pecunia ſollicitaret hoſtis.* Lamprid. in Alexand. c. XXXI. *ſcriptioni & lectioni epiſtolarũ ſemper dedit operam,*

ram, ita ut ab epiſtolis, & libellis, & à memoria ſemper adſiſterent.

A Præpoſito etiam cum aliis Particulis ſeu Adverbiis poſtrema Latini ſermonis ætate conſtructa fuit, ut *à modo, à nunc, ab invicem,* quæ apud Hieronymum & æquales ſępe occurrunt. Quibus affinia ſunt *ex nunc* Ammiani XXI. c. 17. de *intus* Caſſiodori II.ep.XXXIX. & alia plura, quæ videntur quidem vetera æmulari, *abhinc, dehinc, deinde, derepente, inibi, inſuper* &c. ſed auctoritate antiqua deſtituuntur.

An, An in dubitativa ſententia repetitum aurea ætas Latinitatis vix agnovit, argentea ſæpe. Plin.6. ep. 6. *in commune conſultant, an intra tecta ſubſiſtant, an in aperto vagentur.* Juvenalis Satyr. VII.

--- --- deliberat, an petat Urbem
A Cannis: an poſt nimbos & fulmina cautus

Cir-

Circumagat madidas à tempeſta-
te cohortes.

Elegantior tamen eſt Ciceronis & hujus æqualium conſuetudo, qui in priore commate *Vtrum* vel *Ne* encliticum; in poſteriore demum *An* ponunt, quos, ut ſolet, etiam Curtius plerumque imitatur. e.c. l.3. c. IV. *Alexandro, utrum perſeveraret, an abiret, ſatis incerto.* & IV. c.XV. *incertum, ſuone conſilio, an regis imperio.* Quod ſi quæſtionis ſunt tria membra, in poſterioribus *An* repetendum eſt. Cic. Roſc. Am. c. XLI. *Quæro abs te, iine, qui poſtulabant, indigni erăt, qui impetrarent: an iſte non commovebat, pro quo poſtulabant: an res ipſa tibi iniqua videbatur?* Si membra quatuor aut quinque ſunt, omnia poſt primum habent *An*. Statius exemplū dat l.v. Silv. II. *v.*133.

Attinet cum ſimplici Accuſativo tritiſſimum: non autem ſatis

Latinum. Cicero enim, & puriores omnes dicunt: *Quod attinet ad me, ad te, ad illum*: nunquam Præpoſitionem negligunt. Falſo Val. Max.[1.c.1.n.14.] advocatur, quia Cl. Vorſtius teſtatus eſt, in Brandeburg. MSS. reperiri, *quæ AD cuſtodiam religionis attinent*, non ſicut vulgatum à multis fuit, *quæ cuſtodiam attinent*. Etiam impreſſi ſuperiori ſæculo libri omnes *Ad* interponunt, Vide Cur. Poſt. Itaque à formula, Præpoſitionem *AD* vix abeſſe poſſe exiſtimamus.

Benedicere non tantum pueri noſtri ſæpe, ſed ſcriptores etiam non ſpernendæ auctoritatis cum Accuſandi caſu jungunt. Sulp. Severus 1. Hiſt. c. 7. *cum filium benedicere pararet Jacobus.* Neque ſolis Eccleſiaſticis id vſu venit, ſed Apulejus etiam in fine ad Aſcl. *benedicẽtes Deũ*, dixit, quod ex ſtudio imitandi Græcum εὐλογεῖν τινα

ex-

excuſes velim, nequaquam verò imiteris.

Communicare Cui inuſitate; Cum Quo, recte & ordine dixeris. Cic. 1. ep. 7. *Pompejus mecum ſæpiſſime de te communicare ſolet.* Curt. 6. c. VII. n. 21. *admonet pridie communicatæ cum ipſo rei.* Etiam cum Præpoſitione *inter.* Pro Quintio c. IV. *cum de ſocietate multa inter ſe communicarent.* Semel cum Dandi caſu Cæſ. Civ. 3. c. 18. *quibus communicare de maximis rebus Pompejus conſueverat*: quod Giſan. Obſ. L. L. p. 39. vocat *raram phraſin.* Non autem deſunt exempla poſterioris ætatis. Sulp. Sever. Dial. 3. c. XI. *communicantes Ithacio*: & Hieron. ep. LXI. c. XV. *communicabimus ei.*

Conciliare Cum aliquo, male: *conciliare* ALICUI, optime & de veterum ſententia. Cæſ. 7. Gall. c. VII. *eam civitatem Arvernis* (populis,) *conciliat.*

Dicere ſequente conjunctione *Quòd*, vix reperitur apud veteres, qui conſtanter *dicendi* verbo & ſimilibus Infinitivum ſubjiciunt, v.g. Nepos Lyſandro c. 3. *dixit, ſe vota ſuſcepiſſe*, quod male convertas, *quod vota ſuſceperit*.

Dicere, ſequente negatione *non*, inuſitatum Latinis, qui uno *negandi* verbo utrumque enuntiāt. v.g. Nepos Conone ca. IV. *Conon negavit ſui eſſe conſilii*, hoc eſt, *dixit, quod non*, ut barbare loquuntur.

Erubeſcere cum Genitivo plures Grammaticorum libri, quibus in Saxonia utimur, conjunxerunt, & ipſius Voſſii Ariſtarchus l. VII. c. XXVII. Exemplum quod proferunt, unicum eſt Curtii lib. V. cap. V. num. 17. *dignum eſſe omni malo, qui erubeſceret fortunæ*. Sed pravatam ſcripturam expunxit obelus Criticorum, qui jam pridem edunt *erubeſceret fortuita*. Freinshemius Indice Curtiano:

Grammatica Wittebergenſis citat erubeſcere fortunæ, *ut in hoc Curtii loco idem ferme peccatum fuiſſe appareat, quod ante noſtram editionem in Tacito Hiſt.* 2.1.4. Quartus autem & ſextus Caſus hoc verbũ decent. Virgilius 11. Aen. 541.

---- jura fidemque
Supplicis eribuit.

Quintilianus lib. VI. c. 4. *aliena ſtudia erubeſcamus.* Curtius 4. c. V. *ubi paucitate ſuorum erubeſcendum ſit.* Plius Paneg. c.XXXI. *erubeſcebat fame.* Nec male conjungitur cum Modo infinito. Iterum Curtius VI. cap. V. *ne ſenex equo vehi erubeſceret*. Rarius cum *DE* conſtruitur, ut Senecæ Controv. XI. *de aliis erubeſcam.* Dativus rariſſimus. Auguſtinus lib. IV. contra Julianum cap. XIII. *unusquiſque ſibi vel alteri erubuerunt.*

Evadere, ſubſtantivum Verbũ pro *FIO*, vulgus cum Accuſativo

& Præpoſitione componit. Cui enim ignota eſt trivii phraſis, *evadere in virum doctum*?
Cicero autem, ejusque æquales Nominativum huic Verbo ſemper addiderunt. De Cl. Orat. cap. xxxv. T. *Albucius perfectus Epicureus evaſerat*. Livius lib. I. c. xxxix. de Ser. Tullio puero: *juvenis evaſit vere indolis regiæ*. Et poſt horum ætatem Juſtinus xvi. cap. iv. *ex defenſore ſenatoriæ cauſſæ patronus plebis evaſit*. Quod ſi de aliis, quam perſonis aut hominum affectionibus loquuntur, Accuſativum nonnunquam intermiſcent. Terentius Adelph. iii. ſcen. iv. extr. *hæc licentia evadet in aliquod magnum malum*, quanquam hic *erumpet* potius, quam *fiet* ſignificetur. Quintilianus ii. c. xvii. *ne in infinitum quæſtio evadat*. Etiam Goclenius Controverſ. Gram. lib. ii. c. lxxxii. negat, in Quintiliani

ni & Terentii loco *evadere* idem eſſe quod *fieri*.

Idem Cum illo Latine non dicimus, ſed *idem, qui ille, atque ille, & ille* &c. Cicero IV. ep. VII. *qui non idem conſilium, quod tu, ſecuti ſunt.* X. Att. ep. VII. (al. 6.) *nec tuam rationem eandem eſſe duco, quā meam.* Plautus Stich. I. ſc. II. *idem animus eſt in paupertate, qui olim in divitiis fuit.* II. Nat. Deor. c. XXVII *Dianam & Lunā eandem eſſe putant.* Ovid. VI. Faſt. 267. *Veſta eadem eſt & terra.* Curtius IX. c. VI. *Non eadem eſt cogitatio eorum, qui pro me mori optant, & mea.* Raro ex Græca cōſuetudine adhæret Dativo. Trajanus Plinio ep. LXXXIV. *interpretationi tuæ idem exiſtimo.* Sordibus ergo non caret vulgaris locutio, cum dicunt v. g. *Zoroaſter magus idem fuit cum rege Bactrianorum*, &c.

Incumbere varie conſtruitur.

Voſſius Ariſtarch. VII. c. XXXIX. *Fortaſſe etſi apud præſtantiſſimos veterum legas, incumbere baculo, lecto, aratro: non ſimiliter dixerint, incumbere philoſophiæ vel juris ſtudio.* Ita eſt. Virg. quidem *incumbere remis, aratro,* Æn. l. 15. Geor. l. 213. ſed de ſtudiis, litteris artibus deſunt exempla veterum cum Dativo, qui potius omnes Accuſativum cum *IN* vel *AD* poſtulāt, quæ ſyntaxis Ciceroni perpetua eſt, etiam in alia quam diſciplinarum & artium materia. Nam I. de Orat. c. VIII. *pergite*, inquit, *ut facitis, adoleſcentes, atque in id ſtudium, in quo eſtis, incumbite.* Et ad Plancum lib. x. ep. 3. *incumbe in eam curam & cogitationem*, & ep. v. *tota mente omnique animi impetu in remp. incumbas*: & ep. x. *incumbe toto pectore ad laudem.* Catil. IV. c. II. *incumbite ad reip. ſalutem.* Pro Lege Manil. ca. VII. *omni ſtudio ad*

id

id bellum incumbere. Hæc copioſius afferre viſum eſt, ut appareat, vulgarem phraſin *incumbere litteris*, non eſſe probatiſſimam, ſaltem non antiquiſſimam. At verò cadẽs Latinitas ab his & ſimilibus non abhorruit. Vopiſcus in Probo ca. XXIII. *Populus iſte militantium, qui nunc bellis civilibus remp. vexat, araret, ſtudiis incumberet, erudiretur artibus, navigaret.*

Jubeo Te, Ut HOC FACIAS, non Latinum eſſe cenſet Voſſius Art. Gram. l. 7. c. XXXVI. Crebro quidẽ verbum hoc cum Accuſativo perſonæ jungitur: ſed is convenit cum Infinitivo, non cum *jubeo*, ut cum dico, *juſſit te ire, ſcribere, loqui* &c. Etiam Infinitivus interdum ſubauditur, aut ἀπὸ κοινοῦ reperitur. Livius I. c. XXII. *Tullum Hoſtilium* (creari) *regem populus juſſit.* Cic. l. 13. ep. XXVI. *Quod quo minori dubitatione facere poſſis, litteras ad te*

à M. Lepido conſule, non quæ te aliquid juberent (facere) *ſed quodammodo quaſi commendaticias ſumſimus.* Adde Salluſt. Jugurth. c.23. extr. & c. 88. ineunte. Ergo Accuſativus *perſonæ* huic verbo non congruit? oppido rarum illud Suetonii eſt Veſp. cap. 23. in Palatinis membranis: *nuntiantes legatos, decretam ſibi ſtatuam, juſſit, ut continuo ponerent.* An verò quartus caſus *rei* congruentior? Spartianus in Geta c.v. *ut convivia & maxime prandia per ſingulas litteras juberet.* Verum etiam Caſaubonus adnotavit: *jubere prandia, pro imperare, & parari jubere, recentioris eſt Latinitatis.* Hactenus de Accuſativo: nunc quæritur, an demto caſu *jubendi* verbo *VT* Conjunctionem apponere conceſſum ſit. Frequens & hoc eſt poſteriori ſæculo. Lamprid. Heliog. 13. *juſſit, ut trucidaretur.* & mox: *juſſit, ut ab-*

abrogaretur nomen Cæſaris Alexandro. Spartianus in Nigro c. x. *juſſit, ne in zonis milites nummos portarent.* Nec deſunt exempla ex Trajani ævo. Tacit. XI. c. XXXII. *juſſitque ut Britannicus & Octavia in complexum patris pergerent.* Et antiquior ac purioris ævi T. Livius l. XXXII. c. XVI. *juſſit, ut Eubœam peterent*: qui verò, alibi paſſim, & ceteri antiqui fere omnes Infinitivum ſubjiciunt, plerumque Paſſivum, quanquam Paræus Lex. Crit. etiam Activum laudavit.

* *Iubeo tibi* &c. cùm Dandi caſu, quærere ſequenti Capite in Græciſmis.

Latet Me. Dura ſententia eſt Gifanii p. 342. Obſer. *Latet me, id eſt Neſcio, Latinum non eſt.* Nec mitior Scioppii Præf. Gram. Phil. & contra Famianum p. 84. *Non magis Latinum eſt, Latet me, quam Patet me.* His Objicitur Tullius, Varro,

Varro, Virgil. ex aureo: Plinius, Juſtinus ex argenteo Latinitatis ævo. Reſpondet Scioppius. Ciceronis locum pro Sulla ca. 23. (*lex populum Romanum latuit*) pro more antiquitatis per notas ſcriptũ fuiſſe *P. R.* quod æque legi poſſit *populo Romano*: hodiernam ſcripturam ex ſuo ingenio librarios addidiſſe. Varronem ait in Ruſticis libris (l. 1. c. XL. *ſemen latet noſtrum ſenſum*) interdum ruſticari, quale ſit eod. cap. *apparet ad agricolas*, pro *agricolis*: elegantius loqui eũdem l. 8. de L. L. *quæ & oculis & auribus latere ſoleat*. Virgilium, ut poetam, Æn. *1*. *v*. 130. græciſſare, nec ſingularia ejus promiſcue imitanda, multo minus ad proſã trahenda eſſe. Plinii ævo & ſequẽti inclinaſſe Latinitatem, atque ita tempori tribuẽdum eſſe, quod 11. cap. XX. dixerit *latet pleroſque*: Juſtinus XXXI. c. II. *res Hannibalem*

lem non diu latuit. Hactenus ex judicio Scioppii. quod minime improbamus, cum tam pauca ex omnibus antiquis monumentis exẽpla, quibus analogia repugnat, vix poſſint tueri conſtructionis hujus uſum, qui noſtro ævo invaluit maxime.

An verò probatius eſt LATET MIHI? Videtur ita Scioppio ad Minervam p. 74. Sane analogia Linguæ favet, nec exempla desũt, Ciceronis poſt Red. in Senatu ca. VI. *nobis hæc auctoritas latuit*: & I. Catil. c. VI. *quod mihi latere valeat*, ut vulgati libri habent: Varr. l. VIII. de L.L. quod ſupra indicavimus: Lucani l. I. 417. *tu cauſſa mihi latet.* Cui verò & hæc exempla pauciora juſto, aut rara & ſingularia videbuntur, is non errabit, ſed ſtilo ſuo conſulet, ſi, quod Cicero aliis locis omnibus, quod Cæſar, Livius, Salluſtius, & optimus

mus quiſque alius fecit, ſi, inquā, abſtineat ab utroque Caſu, & neque Dativum, neque Accuſativum huic verbo adjiciat.

Non Verò rejicit Valla l. II. c. XXIV. & Scioppius adv. Voſſium nu. 29. & recte. Nam claſſici habent *non autem*: contra *autem* cum *nec* vel *neque* non jungunt, ſed dicunt *neque verò, nec verò*. A Triboniano itaque videtur eſſe, quod in Ulpiani Lege VI. Dig. de off. proconſ. n. 3. legitur: *Non verò in totū xeniis abſtinere proconſul.*

Participare Alicui Rei, id eſt participem rei fieri, ſine exemplo dicitur. Vera Syntaxis verbi *participare* pro *participem fieri* eſt cum Accuſativo. Cic. II. Tuſc. c. XVII. *Qui alteri exitium parat, eum ſcire oportet ſibi paratam peſtem, ut participet parem.* Aut Præpoſitione I. de Leg. c. XII. *ad participandum alium ab alio.* Quod ſi *participem facere*

no-

notat, plures ſunt ſyntaxeos modi. Liv. III. c. XII. *ſuas laudes participare cum Cæſone*. Plautus Mil. Act. I. ſc. 3. *ſermone ſuo aliquem familiarium participaverit de amica.* Apulejus l. IX. *meum dominum comis hoſpes opipari prandio participat*. & ante paulo: *menſam nobiſcum ſecū participat.* At quod Plautus habet Ciſt. I. ſc. III. *participare quem conſilii*, græciſſat, nec temere imitandum eſt.

Parvi quid Curo, incuriosè à quibuſdam dicitur. Nam *Curo* ad *æſtimandi* verba non pertinet, ut Genitivum caſum requirat. Rem ergo hanc cum Salluſt Jug. LXXXV. ſic efferes, *parvi id facio*: aut cum Livio XXI. c. XLIII. extr. *Non ego illud parvi æſtimo.*

Sequitur quòd, male: *Sequitur, ut*, bene, ac latine. Cic. Prodoxo III. *Sequitur igitur, ut etiam vitia ſint paria.* Idem de Fato c. XII. *Si* ve-

verum non eſt, ſequitur, ut falſum ſit. Notent diſputantes academici, quibus nihil frequentius eſt quam *ſequitur, quód* &c. Licet tamen etiam Infinitivum addere. Cic. II. de Nat. D. c. XXX. *Quo conſtituto, ſequitur, ab animantibus principiis eam eſſe generatam.*

Verſari Circa Rem, Ciceronianum non eſt, ſed IN RE. Lib. V. ep. XII. *ſi una in argumento unaque in perſona mens tua tota verſabitur.* Et I. Off. c. 6. *omnis cogitatio motuſq; animi aut in conſiliis capiendis, aut in ſtudiis ſcientiæ cognitioniſq; verſatur:* & c. IX. *quod* (philoſophi) *in in veri inveſtigatione verſentur* & c. XLII. *Opifices omnes in ſordida arte verſantur.* At *verſari CIRCA rem,* qui ante Neronis ævum dixerit, non habemus, neque tum valde uſitatum erat, ſed in raris ponebatur. Seneca ad Marciam c. XIX. *circa aliquam verſantur materiam.*

Suet.

Sueton.de Gram.c.XVIII. *Hic initio circa ſcenam verſatus eſt.*

Dativus cum Verbo PASSIVO, pro Ablativo & Præpoſitione, ſæpe aliquid duri & peregrini ſonat, nec ubique poteſt eum Græcorum conſuetudo excuſare. Poetis hic plus licet, quam proſæ ſcriptoribus. Dixit Virgilius *neque cernitur ulli*: Ovidius *non intelligor ullli*. Quis autem feret ita ſoluto ſermone loquentem? Notat inſuper Voſſius, hanc Græcorum imitationem potius in Participiis, quam ipſis Verbis fieri. Cic. Att. XIII. ep. XXIV. *ego audita tibi putaram*, id eſt, á te. Tacitus XI. c. XXVII. *audita ſcriptaque ſenioribus tradam*. Videas ergo, ne quid ab auribus æque ac nativa Latinorum indole abhorrens ſtilo tuo indulgeas.

Tandem de ſyntaxi tritiſſimæ phraſeos GRATIAS AGERE aliquid

quid addere non alienum ab re eſt. Vulgo noſtrates ita conſtruunt, *gratias agere pro beneficiis, pro meritis, pro re*, idque uſurpant eo lubentius, quo magis cum vernaculo ſermone cõgruit. Non damno, neque Germaniſmi accuſo, ſi modice adhibeatur, veteres enim uſi ſunt rariſſime. Cicero Att. XVI. epiſt. XX. *Confido fore ut alio genere litterarum utamur, tibique pro tuo ſummo beneficio gratias agamus.* Hirtius Bell. Afric. c. XLV. *cum exiſtimaſſet, pro ſuo beneficio ab iis gratias ſibi actum iri*, & cap. XC. *Uticenſes incolas* (Cæſar) *cohortatus gratias pro eorum ſtudio erga ſe egit.* Rarius eſt *ob rem.* Plinius l. IX. epiſt. XXXI. *ob quæ gratias agerem.* Alii amant formam DE re *gratias agere*, qua ſæpius uſus eſt Manutius in Epiſtolis. Verum & hæc perrara fuit veteribus, nec jam ſuccurrit aliud, quam Ciceronis

ronis exemplum lib. I. ad Attic. extremo. *Pæti negotia tibi commendo: de quibus tibi ille agit maximas gratias.* Nam quod idem ad Atticum ſcripſit lib. XIV. ep. XXII. *Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo*, id alium ſenſum & conſtructionem poſcit. Veterum ea cõſuetudo eſt, ut vel ſimpliciter dicant *gratias agere*, vel, ſi materia omnino exprimenda eſt, id per *Qui* Pronomen, aut *Quod* Conjunctionem ſubiiciant. v. g. XVI. ad Attic. epiſt. VII. *Ego vero auſtro gratias miras ago, qui me à tanta infamia averterit.* Cæſar II. Civ. cap. XXI. *Cæſar habita concione Cordubæ omnibus generatim gratias agit; civibus Romanis quod oppidum in ſua poteſtate ſtuduiſſent habere; Hiſpanis quod præſidia expuliſſent; Gaditanis, quod conatus adverſariorum infregiſsét &c.*

* *Referre gratiam* PRO *re extra* dubi-

dubitationem eſt. Cic. v. epiſt. v. Cæſar lib. v. cap. XXVII. extr. Nepos Themiſt. cap. VIII. extr.

CAPUT VI.

De Grȩciſmis inſolentibus.

LAtinam linguam multa debere Græcæ, per ſe clarum & manifeſtum eſt. His vero addita ſunt poſteriori tempore, quæ ingrata ſunt Latinis auribus, cum etiam Græcorum in hac lingua uſum ex claſſicorum conſuetudine dijudicari & æſtimari oporteat. Quæ illi verba donarunt civitate, ut *tyrannus*, *barbarus*, *epiſtola*, *eclipſis* &c. eadem & nos pro vere Latinis habemus: quorum autem in antiquitate aut rarus uſus fuit, aut nullus, de iis quoque merito eſt quod dubitemus. Ordine perluſtramus, quæ hodie maxime uſitata ſunt, antiquis autem

tē vel obſcura fuerunt, vel ignota.

Abyſſus non facile inveneris extra Eccleſiam. Chriſtianorum exempla Curis Secundis reddidimus. Neque profanis Græcis valde uſitatum eſt. Latine dices *profundum, vorago.*

Agō & Agonizare. Gr. ἀγωνίζειν eſt *certare*, & ἀγὼν *certamen*. Sed neque Verbum Latini ſuum fecerunt, neque Nomen de morientium angore uſurparunt, præter Eccleſiaſticos, quemadmodum Juvencus Lazarum moriturum dixit *ſub agone jacere*. Latini hoc ſupremum periculum vitæ deſcripturi ajunt *animam agere*, ut Cælius Ciceroni VIII. epiſt. XIII.

Anatomia neque cum Græco convenit, quod eſt ἀνατομὴ, unde Voſſius formari vult *Anatome*.

Autochiria vox pure Græca; ſed vel peregrinæ notionis, ſi pro αὐτοφονία ſumitur, quia Heſchio

Igene-

generatim eſt *Τὸ τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ ποιῆσαί τι*: vel, ſi quādo ad cędem ſui ipſius applicatur Græcis, quē-admodū idē Heſychius *αὐτόχειρ* eo trahit, quæ aliis etiam ſunt generalia; tamen in Latio nova hæç vox & inaudita fuit.

Blaſphemia vox Eccleſiaſtica: Latinis *exſecratio*.

Eremus & Eremita itidem Eccleſiæ vocabula. vid. Cur. Poſter.

Exotericus, *pure Græcum ἐξωτερικός*, à Latinis paucis receptum, qui malunt *externus*, *peregrinus*, *adventitius*, aut ſi Græcum etiam addunt, *exoticus*. Gellius xx. cap. v. diſtinguit inter Ariſtotelis libros *Exotericos* & *Acroaticos*. Alibi ipſe [x i i i, 5] dixit *vinum exoticum*, id eſt peregrinum.

Hypocriſis, Hypocrita, ut hodie accipiuntur, ſunt Eccleſiaſticæ notionis & *ſimulationem* ac *ſimulatorē pietatis* ſignificant. Olmi

Hypo-

Hypocrita artifex theatralis erat. Adi Sueton. Neron. cap. xxiv. & interpretes.

Mœchari μοιχᾶσθαι vel μοιχεύειν ſolius fere Catulli eſt [Epigram. xcv] ex antiquis:ceteri, qui utuntur ſunt Eccleſiaſtici. Mœchus autem, æquè Græcum, à pluribus in civitatem receptum eſt, etiam optimæ auctoritatis.

Neotericus, νεωτερικός non habent antiqui, & claſſici, ſed qui ſunt recentioris Latinitatis, ut Aurel.Victor.de Orig.Gent.Rom. *ut quiſquam neotcricorum aſſeveravit*: Claud. Mamertus de Anim. l. 1. c. 3. *neotericus ſcriptor*. At Adverbium *Neoterice*, ut rarum & ſingulare, in Aſcon.Pediani comment. in Divin.Verr.obſervamus. Probatiora ſunt *recentior*, *junior*.

Orphanus, pupillus. Laur.Valla iv.Eleg. c.33. *Græcum*, inquit, *nomen eſt, non ſane à veteribus uſitatũ.*

Pauſa, id eſt *quies*, antiquiſſimos auctores habet, Accium, Lucilium, teſtante Nonio: verum tradit Macrobius, Virgilium & ęquales ab hoc verbo & ſimilibus peregrinis abſtinuiſſe. Poſterior ætas in uſum quodammodo revocavit. Gellius XIX. c. 5. *cum bibendæ nivis pauſa fieret nulla*. Arnob. l. V. *cum ab Jovis ipſius maledictis nullam pauſam facere vel exigui tẽporis intercapedine quiveritis*. Æque aut magis inuſitatum eſt verbum *pauſare*. Fulgen. Myth. I. c. VI. *non pauſando furiam concipere*. Vſus poſtulat *quies*, *intermiſſio*, *quieſcere*.

Praxis Græca quidem vox, ſed ut hodie uſurpatur, Latiniores ſubſtituunt *uſus*. Cicero 13. ep. 16. *valet ingenio, habet uſum, jampridem in eo genere ſtudii litterarumque verſatur*. Plin. I. ep. X. *Pars philoſophiæ pulcerrima agere negotium publicum, quæq; ipſi* [philoſophi] *doceant*,

ceant: in uſu habere. & ep. xx. *Vſus magiſter egregius.*

Zelus hoc eſt *æmulatio*, & verbum ZELARE (vel *zelari*) pro *æmulari* Scripturæ interpres Vulgatus ſæpe dixit. Etiam Fulgent. 1. Myth. c.v. *amoris zelus atque inviдiæ*: & l.11. *zelataque Scyllam, fontem venenis infecit.* Sic quoque *zelotes* inuſitatum veteribus: *zelotypus* autem & *zelotypia* paulo uſitatiora.

Hæc de ſimplicibus vocabulis: nunc de junctorum ord. græciſſante. Talis maxime eſt INFINITIVORUM, quibus Græci utuntur tum pro Conjunctivis cum *VT* poſt verba *petendi*, *hortandi* &c. tum pro Supinis & Gerundiis, quod utrunque Latinis, durum eſt & inſolitum. v. g. Græci & noſtri Actic. XVI. 39. ἠρώτων ἐξελθεῖν BATEN SIE HINAVSSVGHEN, incommode vertes, *rogabant exire*, ſed *ut*

exirent. Dionyſ. Halicarn. l. XI. extr. παρακαλοῦντες φίλοι Ῥωμαίων γενέσθαι *hortantes, ut amici* POPULI ROMANI *fierent*, Iſocrates *inſtigetur ad bellandū*. Hoc nonnūquā Latini æmulātur. ſed ſine gratia. Hyginus Fab. CLXVI. *inſtigavit petere.* & Fab. CXCIV. *cum à rege petiiſſet, per civitatem artem ſuam illuſtrare.* Habet enim hic auctor, ut multa vocabula Græcanica, ſic ſæpenumero etiam ſyntaxin Græcam. Ammianus, Græcus miles, extremo opere, *moneo prócudere linguas ad maiores ſtilos.*

Deinde Latini nonnunquam Græcos imitati Infinitivum ponunt, ubi Gerundio opus eſt. Nepos Lyſand. c. 3. *iniit conſilia reges Lacedæmoniorum tollere.* Livius l. 6. cap. 18. *tempus eſt majora conari.* Notanda hæc ſunt, non temere imitanda.

Pro

Pro Supinis etiam aut Participiis iidem Græcorum ęmulatores aſſumunt Infinitivos. Hyginus Fab. XXVII. *arbitrans eam injuriam patris exequi veniſſe*, & Fab. 88. *ad flumen exit ſanguinem abluere*. Apulejus V. Metam. extr. *perpetraturę venitis*, ita Elmenhorſt. at *perpetraturæ* Pricæus. Nec verò illud ab ingenio Apulei alienum eſt.

Porro Græciſmus eſt, cum Adjectivis adduntur Infinitivi, quod in carmine frequens & elegans, durum & peregrinum in proſa, v. g. Horat. I. Od. I. *indocilis pauperiem pati*. Virg. Ecl. V. *boni inflare calamos*. Gellius 7. c. 17. *digna quæri tractarique*. Tac. l. XIV. c. LX. *canere tibiis doctus*.

Hæc fideliter tironibus inculcanda ſunt, ne inſcientes durioribus Græciſmis implicentur, volebam dicere Germaniſmis, quia noſtra lingua & Græca in ſtructu-

ra Infinitivorum ferme conveniunt, dum utraque Supinis & Gerundiis deſtituta eſt: etiam noſtrates poſt *hortandi* & ſimilia verba Infinitum æque, ac Conjunctivum Modum ferre poſſunt.

Jubeo Tibi ſeu cum Dandi caſu etiam ad Græcanicas ῥήσεις à Voſſio refertur. Rara antiquioribus ſyntaxis, ſequiore ævo uſitatior. Tac. 13. c. xi. *quibus juſſerat.* Claudian. 11. in Rufin. 155.

Hiſpanis Galliſque jubet.

& Prudent. in Romano 386.

Deſiſte Judex ſæculi tantum nefas
Viris jubere fortibus & liberis.

CAPUT VII.

De Poeticis ſoluto ſermone fugiendis.

ABſque illo Eſſet, Vorſtius c. ix. Suſp. Lat. *Duo Comici,* inquit, *ut multa alia ſingularia, ita*

&

& hoc habent, ut per ellipſin quandam dicant, ABSQUE ILLO ESSET. Cicero & æquales aliter loquuntur. Philipp. IV. cap. 11. *Quod erit præſidium ſalutis libertatiſq; veſtræ. ſi C. Cæſaris, fortiſſimorumque ſui patris militum, exercitus non fuiſſet?* Livius II. c. X. *Pons Sublicius iter pæne hoſtibus dedit, ni unus vir fuiſſet, Horatius Cocles.* Plura exempla collegit Vorſtius vir in his litteris diligentiſſimus.

* Formula *abſque illo eſſet*, excuſari poteſt Comicorum auctoritate: altera *ſine illo eſſet*, quam quidam ad illius modum effingunt, ἀναπολόγητος eſt.

Amare, pro *ſolere*, Buchnero Judice, Græca loquendi ratio eſt, poetis, quam proſæ ſcriptoribus convenientior. Vid. Horat. II. Od. 3, *v.* 10. & lib. 3. Od. 16. *v.* 10. &c. Nec Cicero, aut æqualis, ad pro-

ſam tranſtulit, ſed ſecundi ordinis ſcriptores. Plinius 13. cap. IV. *palma toto anno bibere amat*. Tac. An. 4. c. IX. *ut ferme amat poſterior adulatio.* Apulejus principio Floridorum: *quod genus in comœdia fieri amat.* Quintilianus idem, ut inſolens, & novuum, in Salluſtio notat l. IX. c. 3. *ex Græco*, inquit, *translata Salluſtii plurima, quale eſt: Vulgus amat fieri.*

Cluo, vel Clueo pro *vocor*, *nominor*, Nonius ex Lucilio, Ennio, Pacuvio, probat, quibus addi poſſunt Plautus & Lucretius, ut ſic non tam poeticum videatur, quã antiquatum & abſoletum. Poſteriores quidam reduxerunt. Prudentius Pſychom. principio: *Chriſte, qui patria virtute cluis.*

Cœli. Multitudinis numerus Vulgato Scripturæ Interpreti & Eccleſiaſticis crebro uſitatus, ignotus prorſus eſt ſcriptoribus ſoluti

ſer-

ſermonis claſſicis. Vnde Cæſar apud Gellium l. xix. c. 8. ad Ciceronem ſcripſit, *quod* arena *nunquam multitudinis numero appellanda ſit, ſicut neque* cœlum, *neque* triticum. Ex Poetis fere ſolus Lucretius l. ii. *v.* 1095.

Qui pariter cælos omnes convertere?

Hoc vocat Voſſius Ariſt. pa. 592. *poeticam licentiam*, qua non promiſcue omnibus eſt utendum. An Cicero etiam *cælos* dixerit, diſputatur Curis Sec. Philoſophis aliquid licet, ut de ſingulis rebus, ſi opus eſt, loquantur pluraliter, quemadmodum Democritus apud Cicer. II. Acad. c. xvii. de *Mundis* diſſeruit *innumerabilibus.*

Eſt pro *licet*, e.c. *videre eſt*, poetis ex Græcorum imitatione elegans. Virg. vi. 596. *Cernere erat.* Horat. i. Satyr. ii. *v.* 101. *videre eſt*, & ante *v.* 78. *Vnde laboris plus haurire*

rire mali eſt. Ovid. III. Metam. 478.

--- liceat quod tangere non eſt,
Adſpicere.

Rarius id in ſoluta oratione, præſertim ſæculo Auguſteo. Liv. lib. XLII. C. XLI. *Quæ objecta ſunt mihi, partim ea ſunt, quibus neſcio, an gloriari debeam ; partim quæ fateri non erubeſcam ; partim quæ verbo objecta, verbo negare ſit.* Plin. & Gellius aliquoties eo uſi ſunt: ille lib. XI. C. XXXVII. *fulgent, radiantque oculi, ut contueri non ſit.* & l. XVII. C. IX. *de noſtris moribus bene ſperare eſt*; hic l. XII. Noct. Att. C. IX. *Eſt plurifariam videre atque animadvertere in veteribus ſcriptis.*

Feſtum Subſtantive proſaici ſcriptores ætatis Auguſteæ non dixerunt, nec qui proxime ſecuti ſunt, crebro, ſed fere omnes *feſtus dies.* Cicero II. Phil. cap. XXV. *Omitto Etruriæ feſtos & actos & inſtitutos dies.* Livius XL. C. XIIII.

die

die feſto inter æquales largiore vino ſum uſus. Curtius VIII. cap. V. *feſto die omni opulentia convivium exortari jubet.* Florus III. cap. XVIII. *feſto die Latinarum.* Nec Virgilius aliter I. Georg. 268.

etiam feſtis quædam exercere
Fas & jura ſinunt. (diebus

& VI. Aen. *v.* 69. *templa inſtituam feſtoſque dies.* At Ovidius ſæpiſſime Subſtantivam formam adhibuit. e. g. III. Metam. *v.* 3. *conjugialia feſta,* & lib. X. 431.

Feſta piæ Cereris celebrarunt annua matres.

& Statius II. Silv. VII. *v.* 90.
O nunquam data feſta longa ſummis.
etiam Thebaid. IV. *v.* 301.

Quæ tibi feſta litat. Barthius: tua feſta frequentat, & diebus ſacris tibi tuis rite placentibus cum ceremoniis operatur. Horatius quoque Epiſt. II. *v.* 197. *feſtis Quinquatribus,* niſi *diebus* utroque loco

ſubauditur, ſicut lib. III. Od. XVIII. idem dixit

Feſto quid potius die
Neptuni faciam?

Poſt hæc tempora Plinius etiam ſcripſit XVI. cap. XXXV. *feſta ſua polluit*: Gellius XVIII. c. II. *Deo, cujus id feſtum erat*, quos ſequuntur recentiorēs magno numero.

Genitor, Genetrix. Laur. Valla III. Eleg. c. LXX. *Oratores*, inquit, *ſæpius dicunt Pater, quam Genitor; Mater, quam Genetrix*. Poetis autem hæc ſunt uſitatiſſima. Cicero quidem de Univerſo cap. VIII. habet etiam, ſed metaphorice intellectum, *quo* (animo) inquit, *nihil ab optimo & præſtantiſſimo genitore melius procreatū*. Columella Operis præfat. *ille mundi genitor*. & Plinius XV. cap. IIII. *Græci vitiorum omnium genitores*.

Grates agere. Rob. Stephanus & Phil. Pareus: Poeticum magis quam

quam *Oratorium*. Ovidius in Ibin *v.* 25. *Huic meritas grates manſueto pectore ſemper agam*, & ſic quoque cum verbis *perſolvere, exoluere, pendere rependere*. Virgilius I. Aen. *v.* 600. *grates perſolvere dignas*. Statius III. Silv. III. *v.* 155

Summe ducum grates, aut quæ pia vota rependant?

& v. Silv. v. *v.* 45. *ſuevas exſolvite grates* & XI. Theb. *v.* 223. ---

dignas ſed pendere grates
Haud mortale opus eſt.

Ut vero plura poetica, ita & hoc ad proſam, ſed rarius, adſumtum eſt. Curt. III. cap. VI. *grates habebant velut præſenti Deo*. Tacitus IV. An. cap. XV. *Nero egit grates patribus*.

Letum pro *morte*, Poetis itidẽ, quam oratoribus, congruentius eſt. Vid. Buchn. Commut. rat. dic. Cicero ſane rare habet, Curtius ſemel, nempe VII. cap. IX. *admovere*

vere leti diem, quod eſt ſe interficere. *Letalis* quoque ut plurimum poetarum eſt, tamen etiam Plinii lib. XI. cap. ult. *non utique ſeptimo* (die) *letalis inedia.* qui & Adv. *letaliter* eod. lib. cap. XXXVII. in uſu habet.

Natus, Gnatus. Valla c. l. *Oratores ſæpius Filius dicunt, quam Natus.* Multitudinis numero etiam Cicero non abſtinuit, ſed conjunxit cũ *parentibus* quo addito vox altera magis declaratur, de Amic. cap. VIII. *ex ea caritate, quæ eſt inter natos & parentes.*

Oblivia plural. poetis propriũ: ceteris *oblivio.*

Potis, Pote Eſt, pro *poteſt*, vel ἀρχαικὸν, vel poeticum eſt, ut Curis Poſter. probavimus.

Salutari pro *vocari*, valde tritũ hodie, ſed ſi de auctore quæras, omnes Horatium poetam monſtrant, cujus eſt de Arte *v.* 87. *poeta*

ta ſalutor, quamvis & hoc loco non ſimpliciter *vocari* ſignificat, ſed ad ritum ſalutantium veterem reſpicitur, quaſi pro *ſalve* *Horati*, dixerint *ſalve*, vel *ave poeta*. Eadem ratio eſt illius Curtiani (VI. cap. XI.) *cum primum ſe Jovis filium ſalutari juſſit rex.*

Venit pro *Eſt*, ſequente Participio Paſſivo Futuri Temporis poetis originem debere creditur. Tibulli verba l. I. Eleg. II.

Quid Tyrio recubare toro ſine amore ſecundo
Prodeſt, cum fletu nox vigilanda venit.

Scaliger in Commentar. interpretatur *vigilanda eſt*. Adde Buchneriana Fabri ſupplementa, de cujus ſummi Viri ſentẽtia, quidquid eſt hujus phraſeos, *poeticum eſt*. Minus ergo ſe probat vulgatum *conſiderandum venit* &c.

Epitheta quoque Poetica ſolutam

tam orationem deformant. Hujuſmodi ſunt *auricomus*, *altivolans*, *fatifer*, *flammifer*, *luctificus*, *noctivagus* &c. Neque tamen (laudati Buchneri verba ſunt) hoc genus plane repudiari debet, ſed uſus meliorum auctorum reſpiciendus eſt, probandaque in primis uſitata ac recepta. Habent enim caſtiſſimi ſcriptores, Cic. IV. ep. III. *peſtifer*, Nepos Epam. IX. *mortifer*, Liv. præfat. Operis *frugifer*, Columella VII. c. XII. *letifer*, Plin. VII. c. 3. *fœtifer potu Nilus*, & 37. c. X. *ſomnifica medicamenta*, & id genus alia.

Græciſmos Infinitivorum, de quibus præcedente capite actum fuit, in primis poetæ amant, Virgilius Eclog. X. *cantare periti*. Tibullus III. Eleg. II. extr. *cauſſa perire fuit*: Horat. I. Od. 2. *indocilis pati*, & Od. 2. *Proteus egit altos viſere montes*. Hæc dedecent proſā.

CA-

CAPUT VIII.

De nonnullis dubiis, & præteritis.

ABbreviare. Vegetius prologo l.3. *Quæ per diverſos auctores libroſque diſperſa, Imperator invicte mediocritatem meam abbreviare juſſiſti.* Hodie plerumque ad ſcripturæ compendium refertur, quod veteres dicebant *notare*. Fabius procem. Inſt. Orat. *alterum, quantum notando conſequi potuerant,* interceptum, *boni juvenes temerario editionis honore vivlgaverant.* Turnebus h.I. *notare eſt compendioſo ſcribendi genere excipere.* Adde ſupra dicta cap. 1. in *Abbreviatura.*

Manuductio quis veterum dixerit, non apparet. Habet aliquid in ſimili voce *manumiſſio*: verum analogia

logia nuda, ſine auctore, non valet in foro Latino. Dicemus *ductus*, item *ductum cujus ſequi*, *ad ductum cujus ſe applicare.*

Variabilis & Invariabilis incertæ auctoritatis ſunt: *Mutabilis* autem & *Immutabilis* certiſſimæ.

Æquipollere quoad nunciatum erit, quo auctore ſe tueatur, non dicemus, ſed *æquari*, *æquiparari*, Plus dubitatur de *Æquipollentia.*

Sive adhibetur, ubi idem diverſis nominibus explicandum eſt. v. g. *Diana ſive Phœbe eſt eadem quæ Luna*. Ineptæ dixeris *Diana aut Phœbe, Diana vel Phœbe.*

Ordinare Adverbium non probant Lexica, neque in lectione auctorum veterum obſervavimus.

INDEX

INDEX

VERBORUM.

A & ab *ſequente Jod* 230
A conſiliis alicui 232
A pedibus ibid.
A ſtudiis ibid.
Ab epiſtolis ibidem
Abbreviare 273
Abbreviator 14
Abbreviatura ibidem
Abhinc 234
Ab invicem ibid.
Abominabilis 2
Abominatio 3
Abſentare 3
Abs re 214
Abſque ibid.
Abſque illo eſſet 262
Abſtractivæ locutiones 158
Abyſſus 255
A conſiliis cui 232

Ac-

Accenſere 110
Acquiſitio ibidem
Ad diem III. Kal. 213
Adhibere fidem 217
Adoptatio 4
Adverſitas 111
Adunare 153
Advocare 160
Ægritudo ibid.
Æquanimiter 4
Æquipollere 274
Æternalis 4. & .
Æternaliter ibid.
Affectuoſus 5
Affirmativus 6
Agere gratias 251
Agon, agonizare 255
Albedo 6
Aliqualiter ibidem
Aliqualis ibidem
Aliquanta, *aliquot* 112
Amare, *ſolere* 263
Amicabiliter 7
Amittere prœlium 214

Amo-

Amodo 234
An, an ibid.
Anatomia 255
Anguſtare 7
Anguſtiare ibidem
Animalculum ibid.
Animitus 8
Annihilare ibid.
Annullare ibidem
Antemurale ibid.
Anterior 112
A nunc 234
Appropriare 9
Approximare ibid.
Approximatio ibidem
Aptitudo ibid.
Armiſtitium 10
Aſportare, *adpotare* 161
Aſſerere, *affirmare* 162
Aſſiſtentia 10
Aſſuefactio ibid.
Attinet me &c. 235
Audax, audacia 162
Augumentare 10

Autochiria 255

B

Balbuties 11

Benedicere, *ſignificatio* 162

ſyntaxis 236

Benedictio 162

Benefactor 11

Beneplacitum 12

Beſtialis 13

Beſtialitas ibidem

Bibitio 13

Bibo *onis* ibid.

Bigamus ibid.

Bigamia ibid.

Bimaritus ibidem

Blaſphemare 14

Blaſphemia ibid.

Bluſphemus ibid.

Boatus ibid.

Bona opera 220

facere ibid.

Bovinus 14

Brachium ſæculare 215

Breviarium 113

Bre-

Breviator 14
Brevis *Subſt.* ibid.
Brutum *Subſt.* 15
Burgus ibid.

C

Calculare 113
Colculator ibid.
Cambire 15
Cambium ibid.
Capitaneus ibid.
Caprivare ibid.
Captivatio ibid.
Carentia 16.
Carminus ibid.
Carminice ibid,
Carnalis ibid
Caſualiter ibid.
Cauſſari 163
Cautela 114
Certitudo 16
Ceſpitare 17
Clueo, cluo 264
Coadjuto 16
Coadjutor ibid.

Coæ-

Coætaneus 114
Coævus 115
Cœli *Plural.* 264
Cœlicus 18
Cœlitus 115
Cognoſcibile 18
Coincido ibid.
Collaterales 19
Collimare ibid.
Combibones 13
combinare 19
Commartyr 26
Commaſticare 72
Commendatorius 19
Commenſalis 20
Communicare cui 237
Communiter 164
Compararum eſt cum illo 215
Compaſſio 20
Compater ibid.
Compatior ibid.
Compilare 165
Complacentia 21
Complices 116
Computus 117

Concerno 21
Conchriſtiani 26
Conciliare aliqua in imm.dam. cum quo 237
Concivis 21
Concordantia 23
Concupiſcentia ibid.
Condeſcendere 24
Conditionalis ibid.
Conditionaliter ibid.
Condolentia 25
Condolere 165
Confiſcare 117
Confœderare 25
Confœderati ibid.
Confortare ibid.
Confrater ibid.
Confundi 166
Congruus, congrue 118
à Conſiliis alicui 232
Conſcientia ſalva 225
Conſtellatio 26
Contrarior 27
Contradictio 218

Contradictoria 218
Contradictionem implicare ibid.
Contribulis 27
Controvertitur ibid.
Coordinare ibid.
Cor 166
Cordicitus 27
Correcte 28
Correſpondere ibid.
Crapulari ibid.
Creatura ibid.
Crepuſculum 166
Crucifigere 118
Crux 167
Curabilis 29
Curo parvi 249
Curſorie 29

D

Dapifer 29
Dativus cum Paſſivo 251
Deceptio 29
Decollare 119
Decrementum ibid.
De die in diem 215
De-

Degradare	29
Dehonorare	62.& ſeq.
Deintus	234
Deprædari	120
Deprædicare	30
Deprecari	168
Deriſio	30
Deſertum	ibid.
Deſolare	168
Deſolatio	31
Deteriorare	ibid.
De verbo ad verbum	216
Deviare	31
Dicere quòd	238
Dicere *ſequente negatione*	ibid.
Dictio	169
Dieſcit	32
dietim	ibid.
Diſcretus, diſcreto	170
Diſcurro	171
Diſcurſus	ibid.
Diſpenſare	172
Diſſitus	ibid.
Diſtrictus	32

Ditio 173
Diverſimode 33
Diviſibilis ibid.
Diviſim ibid.
Divus, divi 174
Dolorificus 34
Doloroſus ibid.
Domina 175
Dominus ibid.
Dubietas 121
Duellum 177

E

Educumatus 121
Educumare ibid.
Econtra 34
Efformare 35
Eluceſcit ibid.
Epitheta Poetica 271
Epitomare 36
Epitomator ibid.
Erubeſco cujus 238
Eremus, eremita 256
Erumpit in hæc verba 218
Eſt, *licet*, 265

Ethnicus 181
Evadere in virum doctum 239
Exaudire 178
Excellentia tua 159
Exceſſus 178
Excommunicare 36
Exhibitor 37
Ex nunc 234
Exorbitare 37
Extemporaneus ibid.
Extraordinarie 38
Extrinſece 39
Extrinſecus *Adject.* ibid.

F

Famigerabilis 122
Famigeratus ibid.
Feriari 123
Feriatus ibid.
Feſtivitas 178
Feſtum *Subſt.* ibid. & n. 266
Fidem adhibere 217
Fidem facere ibid.
Figmentum 123
Filialis 39

Finalis 40
Finaliter ibid.
Fixe ibid.
Flavedo ibid.
Fornicari 179
Fornicatio ibid.
Fornificator ibid.
Forpex 40
Fortalitium 41
Fortificare ibid.
Frontiſpicium ibid.
Fructificare ibid.
Frugifer 272
Fruſtraneus 42
Fulgidus 124
Fundamentalis 42
Fundamentalirer ibid.
Fuſim 43

G

Genitor, genitrix 268
Gentilis *ejuſdem gentis* 180
paganus ibid.
Geſtabilis 84
Glorifico 43
Gna-

Gnatus 270
Græciſmi inſolentes 254
Infinitivorum 272
Grataanter 43
Grates agere 268
Gratias agere 251
Gratioſus 182
Gratitudo 43
Gravamen 45
Groſſius ibid.
Groſſitudo ibid.

H

Habet ſe res ita cum hoc 219
Habitaculum 125
Hactenus 182
Hac vice 219
Hebdomadatim 46
Hereditare ibid.
Hiſtoriographus 126
Homagium 47
Hominium ibid.
Hortulanus 126
Humiliare 47
Humilis 183

Humilitas 184
Hypocriſis 256
Hypocrita ibid.

I

Idem cum illo 241
Jejunare 49
Ignoranter ibid.
Illegitimus ibid.
Imaginari 184
Immediate 51
Immediatus ibid.
Immò *vel* imò 185
Immoriger 51
Impertinens ibid.
Impingere 185
Implere legem *vide immerito damnatis poſt præfationem*
Implicare contradictionem 218
Impœnitens 51
Impœnitentia ibid.
Importantia ibid.
Impoſſibilis 126
Imprægnare 51
Impræſentiarum 127

Inad-

Inadvertentia 52
Incentivum 128
Incertitudo 53
Inceſſabilis ibid.
Inceſſabiliter 54
Inceſſanter ibid.
Incidenter ibid.
Incongruus 128
Incongrue ibid.
Incogruenter ibid.
Inconſideratio 54
Incorrigibilis 55
Incredulitas ibid.
Incumbere litteris 241
Incurabilis 56
Indeſinenter 129
Indigetare 186
Indiſciplinatus 56
Indiſcretus 170
Indiviſibilis 56
Indubius 130
Inducere animum ſuum 226
Ineptitudo 55
Infernalis 58

Infernus *Subſt.* 57
Infideliter 59
Infinities ibid.
Infinitivus cum Nomine 261 ſeq.
poſt *petendi* verba 259
Infirmiter 59
Influxus 60
Influxio ibid.
Infractus 187
Infucatus 188
Ingratitudo 61
Inhoneſtare 62
Inhonorare 62
Injuriare 63
Inobediens 64
Inobedientia ibid.
Inordinatio 131
Inquam 188
Inſervire 205
Inſignium 64
Inſimul 131
Inſipidus ibid.
Inſolite 65
Inſufficiens ibid.

Inſufficienter ibid.
Inſufficientia ibid.
Intercedo 189
Interceſſio ibid.
Interceſſor ibid.
Interludium 66
Interſcenium ibid.
Intertexere 67
Intimare 133
Intrinſece 67
Intrinſecus *Adiect*, ibid.
Invariabilis 274
Inviolabilis 67
Inviolabiliter ibid.
Inviſibilis ibid.
Inviſibiliter ibid.
Irrationalis 134
Irreconciliabilis 68
Irregularis ibid.
Irregularitas ibid.
Irremiſſibilis 69
Ita 190
Iterum ibid.
Jubeo te, ut 243

Jubeo tibi 245 & 262
Juramentum 69
Juxta 190

L

Labilis 134
Latet me 245
mihi 247
Legaliter 71
Letifer 272
Letum 269
Liga 71
Longanimus ibid.
Lubricitas ibid.
Luſcus 191

M

Magnalia 72
Magnanimiter ibid.
Malefactor 11
Manuductio 273
Maſticare 72
Maſticatio ibid.
Materna lingua ibid.
Matricula 73
Maxima *Subſt.* ibid.

Me-

Mechanicus 191
Mechanicæ artes ibid.
Media *ſubſidia* 192
Mediare 193
Mediator 73
Medietas 135
Meliorare 74
Memorare 193
Menſurare 74
Menſurabilis ibid.
Meridionalis 75
Miniſterialis ibib.
Miraculoſus ibid.
Miſeriarum vallis 219
Modernus 75
Mœchari 257
Momentaliter 76
Momentaneus ibid.
Monoculus 76
Mortifer 272
Mortificare 77
Multoties ibid.
Mundus 193
Mutuo dare 220

ſu-

ſumere ibid.

N

Natus *Subſt.* 270
Nec autem 248
Neceſſitare 78
Neoterice 257
Neotericus ibid.
Nepos ex fratre, ſorore 216
Neque autem 248
Neutralis 78 & 194
Nigredo 135
Nigrities ibid.
Nigror ibid.
Nimietas 136
Nocteſcit ibid.
Non verò 248
Notorie 78
Notorius ibid.
Novendecim 137
Novercari 78
Nullatenus ibid.
Nullibi 137
Nuncium *Subſtant.* 79
Nuſpiam ibid.

O

Oblivia 170
Obtenebrare 137
Obviare 80
Octodecim 138
Oculariter 81
Officium 194
Opera bona 220
Ordinarie 274
Orientalis 138
Orphanus 257
Oſcitanter, Oſcitantia 81

P

Pacate 81
Pacifice 182
Paganus 180
Parvitas mea 158
Partialis 82
Participare alicui rei 248
Particularis 82
Particulariter ibid.
Parvi curo 249
Paſſio 140
Paſſiva cum *A* præpoſitione 231

cum

cum dativo 251
Pauſa 258
Peccaminoſus 82
Peccamen ibid.
Perpendiculariter 83
Perſona 159
Phlegmaticus 83
Pientiſſimus 157
Piiſſimus 156
Pinnaculum 83
Plauſibiliter ibid.
Pœnitentiam agere 221
Pompoſe 83
Pompoſus ibid.
Populoſus 141
Poroſus 83
Portatilis 84
Poſitivus ibid.
Poſito, quod 221
Poſito ita eſſe ibid.
Poſſeſſivũ barbare redundans 226
Poſſibilis 141
Potare 196
Potis, pote eſt 270

Præciſe 196
Præconcepta opinio 222
Præfatus *Paſſiv.* 84
Prænominatus 84
Præprimis 85
Præſentare 142
Præſervare 86
Præſumere 197
Præſuppono 86
Praxis 258
Primicerius 86
Primogenitus 143
Primordialis 86
Prioritas ibid.
Privilegiatus ibid.
Prodigalis 87
Prodigalitas ibid.
Pro & contra 222
Proficuus 88
Profunditas ibid.
Prolixus, prolixe 198
Promanare 88
Promovere 198
Promotor 199

cum dativo 251
Pauſa 258
Peccaminoſus 82
Peccamen ibid.
Perpendiculariter 83
Perſona 159
Phlegmaticus 83
Pientiſſimus 157
Piiſſimus 156
Pinnaculum 83
Plauſibiliter ibid.
Pœnitentiam agere 221
Pompoſe 83
Pompoſus ibid.
Populoſus 141
Poroſus 83
Portatilis 84
Poſitivus ibid.
Poſito, quod 221
Poſito ita eſſe ibid.
Poſſeſſivũ barbare redundans 226
Poſſibilis 141
Potare 196
Potis, pote eſt 270
Præ-

Præciſe 196
Præconcepta opinio 222
Præfatus *Paſſiv.* 84
Prænominatus 84
Præprimis 85
Præſentare 142
Præſervare 86
Præſumere 197
Præſuppono 86
Praxis 258
Primicerius 86
Primogenitus 143
Primordialis 86
Prioritas ibid.
Privilegiatus ibid.
Prodigalis 87
Prodigalitas ibid.
Pro & contra 222
Proficuus 88
Profunditas ibid.
Prolixus, prolixe 198
Promanare 88
Promovere 198
Promotor 199

Prom-

Promtitudo, 89
Propalare ibid.
Prophetare 90
Proportionalis ibid.
Proportionaliter ibid.
Proprius 199
Protectio 90
Protector ibid.
Pro tempore 200
Proximus *Subſt.* 201
Punctare & punctuare 91
Puritas 144
Puſillanimus 91
Puſillanimitas ibid.
Puſillanimiter ibid.

Q

Qualis qualis 145
Qualiter qualiter ibid.
Quandoque 201
Quantocius 91
Quercinus ibid.
Quidquid ſit 223
Quoad 203

R

Ratifico 91
Ratificatio 92
Rebus ſic ſtantibus 224
Recenter 92
Recommendare 93
Recompenſare 94
Rectitudo ibid.
Redhoſtimentum ibid.
Referre gratiam pro re 253
Refrigerium 94
Reiterare 95
Reiteratio ibid.
Remittere peccata 224
Res ſe ita habet cum hoc 219
Reſipiſcentia 95
Reſiſtentia ibid.
Reſpective 96
Reſtaurare 146
Reverſus eſt 155
Reviſio 96
Revolutio 96 *adde in immerito dãnatas, poſt præfationem.*

Ri-

Rigoroſus 96

S

Sæculum 204
Sæcularis ibid.
Sæpicule 97
Sæpiuſcule ibid.
Saltem 203
Salutari, *nominari* 270
Salva conſcientiæ 225
Salvus conductus ibid.
Sanctifico 97
Sanguinem effundere 227
Sapidus 132
Scandalum, ſcandalizo 97
Scandaloſus 98
Scholaris 203
Scibile 98
Scortatio ibid.
Scrutinium 147
Secrete 98
Secularis 204
Seculum ibid.
Seducere 205
Septimana 98
Se-

Sequitur, quòd 249
Sèrioſus 99
Servire 205
Sine omni 225
Situari 99
Situatio ibid.
Sive 274
Solite 65
Solummodo 147
Sophiſticari 100
Sordities ibid.
Sortilegium ibid.
Spectare 205
Sternutatio 148
Stipendiarius 205
Studium ibid.
Studiô ibid.
Subalternare 101
Subalternus ibid.
Subalternatim ibid.
Subditus 208
Subintelligo 101
Subjugare 148
Succeſſive 101

Succurſus 101
Sufficienter 66
Sufficientia 102
Summitas 149
Superioritas 102
Supernaturalis ibid.
Suſpenſus ab officio 227
Suſtentaculum 149
Suus 226

T

Taliter qualiter 228
pro Tempore 200
Teneor, *oportet me* 209
Tollere oculos ſuos 226
Tortura 209
Totaliter 102
Tremulare 103
Tribulare 209
Trivialis 210
Triumphator 12

V

Vacantia 103
Valedicere 150
Valedictorius 103

Va-

Valere *poſſe* 211
Variabilis 274
Vaſallus 103
Vegetativus ibid.
Vendicare ibid.
Venit, *eſt* 271
Verifico 103
Vergit in honorem 228
Vernalis 103
Verſari circa rem 250
Vice hac, alia 229
Vicibus tribus &c. ibid.
Victualia 104
Viror 151
Virtuoſus 105
Viſibiliter ibid.
Viſibilis ibid.
Viteperium ibid.
Vivificare 106
Vnanimiter ibid.
Unigenitus ibid.
Unio *onis* 211
Unire 153
Unitas 211
Vo-

Vocatio 212
Votum ibid.
Ut & 230
Vulgariter 154
Vxoratus 107

Z

Zelus 259

FINIS.

MAG 2011010